

ВЕЛИКО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

ВТОРА РЕДОВНА СЕСИЯ

Стенографски дневник

на

14. заседание

Сряда, 8 декември 1948 г.

Открито в 15 ч. 15 м.

Председателствувал подпредседателят д-р Георги Атанасов.

Секретари: Тодор Тихолов и Илия Радков.

СЪДЪРЖАНИЕ

Съобщения:	Стр.	Стр.	
Отпуски	165	2. За обществено осигуряване. (Първо четене)	166
Дневен ред:		Говорили: Райко Дамянов	192
Законопроекти:		М-р Здравков Митовски	194
1. За продължаване сроковете по временно вносна декларация № 734/5095 от 1946 г. на Варненската митница. (Първо и второ четене)	165, 166	Атанас Драгиев	196
		Атанас Тотев	198
		Д-р Пенчо Костурков	200
		Дневен ред за следващото заседание	201

Секретар Тодор Тихолов (к): (Чете)

МОТИВИ

към законопроекта за продължаване на сроковете по временно вносна декларация № 734/5095 от 1946 г. на Варненската митница

Другари и другарки народни представители! С временно вносна декларация № 734/5095, от 4 октомври 1946 г., на Варненската митница, о. о. дво «Задруга», сега слято в Централния кооперативен съюз, е внесло в страната: серен двуокис, втечен, кг. р. н. 9398, употребяван като консервиращо вещество при производство на пулпове от плодове и цилиндри железни боядисани, амбалаж, броя 256, кг. 13910.

Изяснянето на серния двуокис е трябвало да стане в дванадесетмесечен срок, а на цилиндите в осемнадесетмесечен срок от датата на внасянето, съгласно чл. 208 от закона за митниците. Това обаче не е могло да стане поради обстоятелството, че реколтата на плодовете през 1947 г. беше много слаба, не се произведоха пулпове, и серният двуокис е останал неутренбен.

За да се даде възможност на вносителя да изнесе горната стока и железните цилиндри, които са внесени от СССР с изричното задължение да бъдат върнати обратно, необходимо е дадените срокове по горната временно вносна декларация да бъдат продължени до края на 1949 г., докогато се смята, че Централният кооперативен съюз ще бъде във възможност да употреби серния двуокис в производството на пулпове от плодове, реколта 1948 и 1949 години и изнесе за странство.

Понеже няма законоположение, по силата на което да се продължат горните срокове, необходимо е издаването на специален закон.

Като се има пред вид горното, моля ви, другари и другарки народни представители, да разгледате и, ако одобрявате, да гласувате предложението законопроект.

Гр. София, 1 декември 1948 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Ив. Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ

за продължаване на сроковете по чл. 208 от закона за митниците

Член единственный. Одобрява се да се продължат до края на 1949 г. сроковете по временно вносна декларация № 734/5095, от 4 октомври 1946 г., на Варненската митница, подадена от о. о. дво «Задруга» — сега Централен кооперативен съюз, за изяснянето на кг. р. н. 9398 серен двуокис, втечен, като консервиращо вещество на пулпове от плодове и връщането на 256 броя цилиндри железни амбалаж.

Изпълнението на настоящия закон се възлага на министра на финансите.

Настоящият закон влиза в сила от деня на обнародването му в «Държавен вестник».

Председателствующий д-р Георги Атанасов: Има думата д-р. докладчик на законодателната комисия да докладва предложението на комисията.

Второ четене на законопроекта за продължаване сроковете по временно вносна декларация № 734/5095 от 1946 г. на Варненската митница.

Моля секретаря да докладва законопроекта.

Докладчик Васил Василев (к): (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия за изменение и допълнение към законопроекта за продължаване на сроковете по чл. 208 от закона за митниците

1. Заглавието да се измени така:

«Закон за продължаване на сроковете по временно вносна декларация № 734/5095 от 1946 г. на Варненската митница».

Съображения. Поправката е редакционна и цели уточняване заглавието на закона.

2. В началото на член единствен думите «Одобрява се да продължат» да се заменят с думите: «Продължават се».

Съображения. Поправката е редакционна.

Председател на законодателната комисия:

Д-р Иван Пашов. «

Председателствующий д-р Георги Атанасов: Няма записани оратори по законопроекта. Пристигваме към гласуване. Ония другари народни представители, които са съгласни да бъде приет на първо четене, по принцип, току-що докладваният законопроект, моля, да видигнат ръка. Министерство, Събрането приема.

Има думата д-р. министър на финансите.

Министър проф. д-р Иван Стефанов: Аз моля да гласувате предложението законопроект на второ четене, тъй като по него няма никакви изказвания и предложения за изменение и допълнение.

Председателствующий д-р Георги Атанасов: Ония другари народни представители, които са съгласни с предложението на д-р. министър на финансите, да приеме законопроектът и на второ четене, моля, да видигнат ръка. Министерство, Събрането приема.

Моля докладчика да докладва законопроекта на второ четене.

(Заглавието и член единствен от законопроекта, заедно с предложението на законодателната комисия, докладвани от докладчика на законодателната комисия Васил Василев, се приеха без изменение и без разисквания)

Пристигваме към разглеждане на следващата точка от дневния ред:

Първо четене на законопроекта за общественото осигуряване.

Моля секретаря да докладва законопроекта.

Секретар Тодор Тихолов (к): (Чете)

«МОТИВИ

към законопроекта за общественото осигуряване

Другари и другарки народни представители! През м. април т. г. Министерският съвет, по предложение на министър-председателя, на тавари народчна комисия, под председателството на министра на финансите, да изготви проект за нов закон за общественото осигуряване, който се представя на вашето внимание.

Общественото осигуряване у нас се урежда в десет различни закони и наредби-закони, в пет правилищи и устави, както и с отделни законоположения, намерили място в други 37 закона и наредби-закони. Провеждането на тези законы, правилищи и устави се извършва от осем пенсионни институти, изолирани един от друг. Този факт говори ясно колко много е разпръснато нашето законодателство по общественото осигуряване. Покрай този негов основен недостатък, съществува и един друг от много по-голямо значение, а именно — единакви и близки категории осигурени имат различни права, предвидени в различните закони, правилищи и устави.

Да се отстранят посочените недостатъци и се създаде едно единно законодателство по общественото осигуряване, в което да се изравнят правата на еднаквите и близки категории осигурени — това е първото съображение на изготвянето на предлагания законопроект.

Второто съображение е — да се изхвърлят онези разпоредления по общественото осигуряване, които носят отпечатъка на стари, назадничави схващания и се въвеждат начала, които отговарят на преходния период към изтраждание на социализма в нашата народна република.

Законопроектът се състои от седем дялове, разделени на глави.

Дял първи урежда устройството, управлението и финансово изграждане на Държавния институт за обществено осигуряване. В него се очертава новата организация на нашето ново обществено осигуряване.

Дял втори третира материала по осигуряването на работници и служаци и на държавни и обществени служители. В този дял се уреждат всички въпроси, които засягат осигуряването на работническата класа, кръга на осигуряването, видовете осигуровки, условията за придобиване на права по тях и размерите на вносните и престаплите. Тук е включена и материята по ревизията на пенсията.

Дял трети се занимава с осигуряването на занаятчи, търговци и лица със свободни професии. В него се определя кои категории занаятчи, търговци и лица от свободните професии се осигуряват и по кои видове, какви са техните задължения и права и се прави препращане към предицупция дял по онези разпоредби, които са общи.

Дял четвърти обхваща осигуряването на земеделските стопани. В него се уреждат пенсите за старост на земеделските

стопани и се посочва кои категории земеделски стопани ще се ползват от облагите на закона, какви вноски ще се правят от тях и какви пенсии ще получават.

Дял пети урежда въпроса за пенсите на заслужилите на родината лица. Тук са включени държавните, военно-инвалидни, народни и гражданско-инвалидни пенсии, като се определят условията за тяхното получаване и размерът им.

Дял шести съдържа наказателни разпоредения, а дял седми — преходни разпоредения, които се отнасят до всички дялове на законопроекта.

Това устройство на законопроекта дава пълна прегледност и системност на материала по общественото осигуряване и представлява органически свързано цяло. Този строеж ще позволи да се внесат по-късно други материали и технически подобрения в нашето обществено осигуряване, кифто биха били наложени от новите условия в близкото или по-далечно бъдеще.

Гр. София, ноември 1948 г.

Министър на финансите: Проф. д-р Иван Стефанов

ЗАКОНОПРОЕКТ за общественото осигуряване

ДЯЛ I

УСТРОИСТВО, УПРАВЛЕНИЕ И ФИНАНСОВО ИЗГРАЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ОБЩЕСТВЕНО ОСИГУРЯВАНЕ

Глава I

Устройство

Чл. 1. Основава се Държавен институт за обществено осигуряване (Д. И. О. О.), който е отделна юридическа личност. Същият, според нуждата, създава свои органи по места, с участие на представител на осигурените.

Върховният надзор върху делата на Д. И. О. О. се упражнява от министъра на труда и социалните грижи.

Чл. 2. Държавният институт за обществено осигуряване: а) извършва общественото осигуряване на всички трудащи се граждани на Народната република България, като определя и отпуска пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест и майчинство, злополука, инвалидност, старост, смърт, безработица и семейни добавки;

б) определя и отпуска и други видове пенсии, помощи и обезщетения при други неупоменати по-горе случаи, като военно-инвалидни, народни и други пенсии;

в) провежда държавните инициативи в областта на общественото осигуряване.

Чл. 3. В Държавния институт за обществено осигуряване се влизат и престават да съществуват самостоително: Институтът за обществено осигуряване, Дирекцията на пенсите, Пенсионните фондове на служителите при Българската народна банка и на влелите се в нея банки, Пенсионният фонд на работниците и служителите при държавните мини, пенсионните фондове при адвокатската каса, при съюза на журналистите в България, при съюза на българските писатели и други пенсионни фондове и пенсионни каси, както и фондовете «Безработица», «Семейни добавки» и фонд «Здравна застраховка на служителите, пенсионерите и членовете на техните семейства».

В Д. И. О. О. се влизат и всички фондове за набиране на средства за изплащане на пенсионните удържки и вноски за минало време на кооперативните служители, служителите при водните синдикати и при електроснабдителното предприятие «Въча».

Подробностите по прехвърлянето на средствата на тези фондове и за разпределението им между осигурените за инвалидност, старост и смърт на осигурените, заплащани по надничния блок, и на тези, заплащани по щатните таблици, се уреждат с наредба.

Глава II

Управление

Чл. 4. Дейността на Д. И. О. О. се направлява от управител съвет, а непосредствено се ръководи от управителя, подпомогнат от подуправителя и директорите.

Чл. 5. Управителният съвет се състои от:

а) по един представител на министерствата на финансите, народното здраве и труда и социалните грижи;

б) петима представители на Общия работнически професионален съюз и по един представител на Общия занаятчийски и професионален съюз и Общия земеделски професионален съюз;

в) управителя и подуправителя на Д. И. О. О.

Членовете на управителния съвет се назначават от Министерския съвет за срок от 3 години до представление на съответните организации и ведомства. Техният мандат може да бъде продължен, а също така могат да бъдат отзовани мотивирано преди срока, по искане от страна на тези, които са ги представили.

Чл. 6. Управителният съвет решава въпросите относно:

а) изработване на законопроекти и правила по общественото осигуряване;

б) одобрява наредбите;

в) устройството на службите на Д. И. О. О. и обсега на неговата дейност;

г) техническите и финансови основи на отделните осигуровки.

д) управлението на фондовете, резервите на Държавния институт за обществено осигуряване и оползотворяване на средствата им;

е) приемане бюджета на Д. И. О. О.;

ж) приложението на законите по общественото осигуряване.

Чл. 7. Правата и функциите на управителя, подуправителя и директорите се определят в правилник.

Чл. 8. Държавният институт за обществено осигуряване се състои от дирекции, които се определят в бюджета.

Чл. 9. Управляелят, подуправителят и директорите се назначават и уволняват с указ по решение на Министерския съвет, по представление на министра на труда и социалните грижи.

Чл. 10. Управляелят назначава и уволнява ръководните длъжностни лица до началник-отделение включително по представление на съответните директори, а останалият персонал се назначава и уволнява от директорите.

Чл. 11. Дължностните лица при Д. И. О. О. имат правата и задълженията на държавни служители.

Чл. 12. Заплатите и цензовете на служителите се определят с отделна щатна таблица, изработена от управителния съвет на Д. И. О. О. и одобрена от Министерския съвет.

Чл. 13. Държавният институт за обществено осигуряване се представлява пред трети лица, учреждения и съдилища от управителя или от натовареното от него длъжностно лице.

Глава III Финансово изграждане

Чл. 14. Приходите на Д. И. О. О. се набират от:

а) задължителни осигурителни вноски от осигурените, работодателите и държавата;

б) вноски за зачетен трудов стаж, по който не са правени такива;

в) вноски за дарено време;

г) вноски от държавата за пенсии, които нямат характер на осигуровка;

д) вноски за семейни добавки и единократни помощи;

е) такси, подаръци, завещания, продажба на ценни материали и др.;

ж) глоби за нарушения на този и други закони, в които е предвидено, че глобите се внасят в приход на Д. И. О. О.;

з) доходи от средствата на осигуровките и отделните осигурителни сметки;

и) от ликвидиралите фондове по чл. 3.

Чл. 15. Вноските за работниците и служителите са в тежест само на работодателите.

Вноските за запаятчиите, търговците, земеделските стопани и лицата от свободните професии, както и за доброволно промължаващите осигурявката си са в тежест на самите осигурени.

Чл. 16. Размерът на вноските за осигурените запаятчи, търговци и лица от свободните професии се определя по таблицата към членове 193 и 198, в зависимост от общия годишен доход на осигурения, въз основа на дохода, установен от данъчната власт за най-близката минала година.

В случай че осигуреният не представи данни за дохода си, службата може да определи по своя оценка размера на вноската му, след като вземе мярките на съответната професионална организация или данъчната власт.

Чл. 17. Размерът на вноските за осигурявките и за семейните добавки, както и редът, сроковете и начинът на изчисляването и внасянето им се определят и изменят с наредба.

Размерът на вноските за осигурявката болест-майчинство, за пенсионерите по този закон, когато не са наети на работа, се определя по същия ред, като се взема пред вид, че те не получават наднично обезщетение.

Чл. 18. Държавният институт за обществено осигуряване може да събира и вноските, установени с други закони и наредби, срещу задържане на определен процент за административни разходи, според наредба.

Чл. 19. Разходите на Д. И. О. О. са:

а) осигурителни — пенсии, обезщетения, единократни помощи, лечение, строеж и издръжка на собствени лечебни заведения, почивни станции и др.;

б) за мероприятия, целеви намалението или предотвратяването на осигурителни случаи;

в) лични и веществени за издръжане на службите;

г) култури, битови и просветни за осигурените и пенсионерите;

д) за преквалифициране на трудови инвалиди и на безработици.

Чл. 20. Бюджетът на Д. И. О. О. се съставя и приема от управителния съвет и одобрява от Министерския съвет, по доклад на министра на финансите.

Чл. 21. Отделните осигуровки и отделните осигурителни сметки към тези осигуровки са финансово самостоятелни и счетоводно обособени.

Всички активи и пасиви на осигурявките и сметките на бившия Институт за обществено осигуряване, бившата Дирекция на пенсии, бившия фонд «Пенсии за изслужено време» и за инвалидност на служителите и работниците при държавните мини, бившите фондове за пенсии на служителите при Българската народна банка и на влелите се в нея банки, както и на бившия фонд «Здравна застраховка на служителите, пен-

сионерите и членовете на семействата им» при Министерството на народното здраве преминават към съответните осигуровки и осигурителни сметки на Д. И. О. О., обособени съгласно членове 31—34.

Същото разпореждане важи и за активите и пасивите по осигурявките и осигурителните сметки на фондовете по отменените закони за осигуряване на запаятчиите, на търговците и на закритите пенсионни фондове и пенсионни каси на лицата от свободни професии, както и тези при учрежденията и предприятия, които се включват или ще бъдат включени в Д. И. О. О.

Чл. 22. Контролът по събирането на приходите, извършване на разходите и изпълнението на бюджета се провеждат от контролните органи на Д. И. О. О.

Подробностите по контрола, както и по произвеждането и опрavдаването на разходите се ureждат с правилник.

Чл. 23. Дължимите суми от Д. И. О. О. могат да бъдат поисквани най-късно в срок от три години, считан от края на годината, за която се отнасят. След изтичане на този срок вземанията се погасяват. Този срок не важи за държавните учреждения.

Чл. 24. Годишните баланси, равносметки и отчети се приемат от управителния съвет и се одобряват от Министерския съвет.

Министерският съвет се произнася в продължение на три месеци от дена, в който му са представени годишните баланси, равносметки, отчети и доклади. Ако ги одобри, управителният съвет и всички длъжностни лица се освобождават от отговорност за действията им през отчетния период.

Постановлението на Министерския съвет има силата на окончателно решение за издължление относно онези факти и обстоятелства, които са посочени в отчета.

В случай че Министерският съвет не са произнесе в тримесечен срок, изброените органи и лица се считат освободени от отговорност.

Чл. 25. Освобождават се от гербов налог и от всички фондови марки и такси книжата и документите, които се подават, искат, съставят или издават във връзка с осигуряването, обезщетяването и пенсионирането по този закон и по всички други закони, които Д. И. О. О. прилага.

Осигурителните обезщетения, пенсии, помощи, наградите и другите по този закон и по всички други закони, които Д. И. О. О. прилага, се освобождават от данъци, такси, гербов налог и др., предвидени в законите.

Чл. 26. Вземанията на Д. И. О. О. са привилегированни наравно с вземанията на държавата от данъци и се събират по реда на закона за събиране на данъците и другите вземания на държавата по извлечение от сметка.

Чл. 27. Операционната година на Д. И. О. О. започва на 1 януари и завършива на 31 декември. Сметките се завеждат по началото на двойното счетоводство и осигурителната техника според наредбата.

Чл. 26. Държавният институт за обществено осигуряване приключва ежегодно сметките на отделните осигуровки и от делни осигурителни сметки и съставя годишен баланс и годишна равносметка за разходите и приходите на всяка осигурявка и осигурителна сметка. Балансите и равносметките, както и отчетът на управителния съвет се обнародват.

Чл. 29. Счетоводните книги на Д. И. О. О. извлеченията и всички други документи имат пълна доказателствена сила.

Чл. 30. Набраните средства се обособяват в:

а) покрiven капитал на пенсии за злополука и професионални болести;

б) технически резерви на осигурявката инвалидност, старост и смърт за осигурените, заплащани според надничния блок;

в) технически резерви на осигурявката инвалидност, старост и смърт за осигурените, заплащани според щатните таблици;

г) технически резерви на осигурявката за инвалидност, старост и смърт на запаятчиите, търговците и на лицата от свободните професии;

д) запасен фонд на осигурявката за старост на земеделските стопани;

е) фонд «Семейни добавки и единократни помощи»;

ж) резервен капитал на осигурявката болест и майчинство;

з) резервен капитал на осигурявката безработица;

и) фонд «Общи резерви»;

к) фонд «Погашения на несъбирами вземания».

Чл. 31. Покривният капитал на осигурявката злополука и професионални болести съдържа необходимите средства за покриване осигурително-техническите равностойности на отпуснатите пенсии за злополука и професионални болести. В този капитал се вливат техническите резерви, запасните фондове и други сметки на осигурявките за злополука, съответно инвалидност, по отменения закон за обществените осигурявки, по наредбата-закон за пенсии за инвалидност, по закона за пенсии за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини, по правилника за пенсииране на служителите при Българската народна банка и влелите се в нея банки.

Чл. 32. Техническите резерви на осигурявките инвалидност, старост и смърт (букви «б», «в» и «г» по чл. 30) на «Земеделските пенсии» и на фонда «Семейни добавки» съдържат необходимите средства за покриване осигурително-техническите равностойности на правата на осигурените и пенсиираните. Тези равностойности се изчисляват най-малко всеки пет години. През останалото време резервите се попълват еже-

годно чрез прибавяне на реализираните към края на годината разлики между приходите и разходите на осигуровките и отделните осигурителни сметки.

Техническите резерви на осигуровките за инвалидност, старост и смърт по отменения закон за обществените осигуровки, както и по отменените закони за пенсии за изслучено време, за пенсия за изслучено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини и правилниците за пенсиониране на служителите при Българската народна банка и влече се в нея банки се вливат в техническите резерви на осигуровката за инвалидност, старост и смърт по дял II от този закон както следва:

а) резервите на осигуровката по отменения закон за обществените осигуровки, както и по закона за пенсии за изслучено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини се вливат в техническите резерви на осигуровката за инвалидност, старост и смърт за осигурените, заплащани според надничния блок;

б) резервите на осигуровката по отменения закон за пенсии за изслучено време, както и по правилниците за пенсиониране на служителите при Българската народна банка и влече се в нея банки се вливат в техническите резерви на осигуровката за инвалидност, старост и смърт за осигурените, заплащани според щатните таблици.

Техническите резерви на осигуровките по отменените закони и правилници за осигуряване на търговците, занаятчиите и лицата, упражняващи свободни професии, се вливат в техническите резерви на осигуровката за инвалидност, старост и смърт по дял III от този закон.

Във фонда «семейни добавки» при Д. И. О. О. се вливат набраните средства от фонда «Семейни добавки» при Дирекцията на труда.

Чл. 33. Резервите капитали на осигуровките болест и майчинство и безработица се образуват от разликата между годишните приходи и разходи на осигуровките.

Резервният капитал на осигуровката болест и майчинство служи за покриване на разходите при епидемии, увеличение заболяемостта сред осигурените, разширяване правата на лекуване, обзавеждане на собствени лечебни заведения и за други нужди на осигуровката. В този капитал се вливат набраните средства на осигуровката болест-майчинство при бившия Институт за обществено осигуряване и на бившия фонд «Здравна застраховка» при Министерството на народното здраве.

Резервният капитал на осигуровката безработица служи за покриване на разходите при случай на непредвидена безработица. В него се вливат набраните средства от Фонда за безработица при Дирекцията на труда.

Чл. 34. Фондът «Общи резерви» се набира от:

а) 2% от събранныте вноски по всяка осигуровка и отделна осигурителна сметка;

б) събранныте глоби и

в) подаръци, завещания и други случаи приходи, които не са определени за някоя осигуровка или отделна осигурителна сметка.

Чл. 35. Средствата на фонда «Общи резерви» се използват за:

а) попълване на дефицити на осигуровките и отделните осигурителни сметки, заеми или безвъзвратни помощи на осигуровките и отделните осигурителни сметки, отпуснати по решение на управителния съвет;

б) мероприятия, целещи намаление или предотвратяване на осигурителните случаи, и

в) строеж на административни сгради за службите на Д. И. О. О.

Чл. 36. Фондът «Погашение на несъбирами вземания» се набира ежегодно от по 1% от събранныте вноски и глоби по всяка осигуровка и отделна осигурителна сметка и услуги за покриване на несъбирамите вземания на всички осигуровки и отделни осигурителни сметки.

Отписването на вземанията се извършва по решение на управителния съвет.

Чл. 37. Средствата на осигуровките и отделните осигурителни сметки и за издръжка на службите се влагат:

а) в бъзрочни и срочни влогове в Българската инвестиционна банка и Българската народна банка;

б) в държавни, гарантирани от държавата ценни книжа;

в) в доходносни недвижими имоти;

г) в строежи на работнически жилища; в този случай загубата от разликата между дохода от наемите на работническите жилища и следуемият се доход от същите, изчислен по лихвения процент от другите пласменти на Д. И. О. О., е в тежест на държавата и

д) в съучастия.

Подробностите по пласиране средствата на осигуровките се ureждат с правилник.

Чл. 38. Българската народна банка, Българската инвестиционна банка и Пощенската чекова служба отчитат постъпилите и изплатени суми по сметките на Д. И. О. О. пред Централното му управление, където изпращат всички книжа и документи.

Касовата служба на Д. И. О. О. и назенето на ценностите му се извършва от банките я ченовата служба бесплатно.

ДЯЛ II ОСИГУРЯВАНЕ НА РАБОТНИЦИ И СЛУЖИТЕЛИ

Глава I

Кръг на осигурените

Чл. 39. Всички работници и служители в учреждения и предприятия от всякакъв вид се осигуряват задължително по следните видове осигуровки: болест, майчинство, трудова злополука и инвалидност, старост-смърт.

Работниците и служителите, които получават заплата, надница или възнаграждение по надничния блок, се осигуряват задължително и по осигуровката безработица.

Под предприятие, по смисъла на този закон, се разбира всяко заведение, сдружение, стопанство, обединение, домакинство, организация и др., които се ползват от наемен труд.

Министерският съвет може, по предложение на управителния съвет на Д. И. О. О., да прави промени относно кръга на осигурените.

Чл. 40. Задължително се осигуряват по всички видове осигуровки и следните категории лица:

а) членовете-кооператори на занаятчийските трудово-производителни кооперации, както и на занаятчийските и индустритали от други кооперации;

б) работниците-рибари, заплащани на пай, градинари, заплащани на «драмове», и др., които получават възнаграждение за труда си по този или сходен начин, независимо от това дали съществуват трудово-договорни отношения;

в) личните и наследствени пенсионери, получаващи пенсия по този закон, когато са наети на работа. Когато не са наети на работа, те се осигуряват само по осигуровката болест-майчинство, като определените за тях вноски се удържат от пенсията им. Не се осигуряват по тази осигуровка пенсионерите-земеделски стопани;

г) работниците без постоянен работодател — носачи, каруциари, колачи и др., организирани в осигурителни задруги или в професионални организации, или по друг начин;

д) земеделските и горските работници без постоянен работодател, организирани от обществено-осигурителни комитети или по друг начин;

е) домашните работници, които извършват наемна работа по поръчка и за сметка на един или повече работодатели, както и наетите от тези домашни работници лица, като едините и другите се осигуряват от работодателя;

ж) членовете на семейството, когато работят със заплата в предприятие на член от същото семейство;

з) стажантите, включително и онези, които прекарват предвиден по закон стаж;

и) акордантите и подпредприемачите, които наемат работа от предприемача, като те и наетите от тях работници и служители се осигуряват от предприемача;

к) задължително се осигуряват само за случай на трудова злополука неосигурените по този закон лица през времето, когато работят в строителните обекти на националните и околовски бригади.

Чл. 41. Чуждите граждани, работници и служители, се осигуряват задължително по всички видове осигуровки. На същите се отпуска обезщетение срещу безработица и пенсия за инвалидност или за старост и на техните наследници пенсия за смърт само при условие, че и тяхната държава осигурява и отпуска за същите осигурителни случаи обезщетение и пенсии на намиращите се там български граждани.

Чужденците, работници и служители, без определено гражданство се осигуряват задължително по всички видове осигуровки и се пенсионират при същите условия, както българските граждани. Не подлежат на осигуряване работниците и служителите чужди граждани, наети на работа в пределите на републиката в чуждестранни легации и при институции, които се ползват с право на външество.

Чл. 42. Осигурен, който е участвал с вноски в Д. И. О. О. в продължение на 156 седмици и поради промяна на занятието си престане да бъде в кръга на осигурените, може да остане осигурен по осигуровките болест-майчинство или инвалидност-старост-смърт, или по двете, като продължава да плаща доброволни вноски по свой избор, за което следва писмено да заяви на органите на Д. И. О. О. в 6-месечен срок от деня на излизане от кръга на задължителното осигуряване.

Чл. 43. Доброволно осигурените по отменения закон за обществените осигуровки до влизането на този закон в сила могат да продължат осигуровката си като такива.

Глава II

Задължения за осигуряване

Чл. 44. Осигуряването по този дял от закона започва от деня на постъпването на работа и трае докато лицето е на работа. Осигуряването продължава и вноски по този закон се внасят и през времето на изплатен или неплатен отпуск, прекаран:

а) в домашен отпуск;

б) в следване на синдикални, политически, културно-просветни, кооперативни и други курсове, както и такива, открыти по нареддане на публичната власт;

в) в станове, летовища, почивни станции и други;

г) на работа в строителните обекти на националните и околовски бригади.

Осигуряването в случай на болест и майчинство на пенсионерите, които не са на работа, започва от деня на пенсионирането.

Чл. 45. Задължението за осигуряване тежи върху работодателя.

Кои лица се считат за работодатели по смисъла на този закон, както и задълженията по осигуряването, се определя в правилник.

Глава III

Осигуровка болест-майчинство

Чл. 46. Осигурените имат право на медицинска помощ в случай на болест, майчинство, злополука и професионално заболяване от деня на постъпването им на работа.

Правото на медицинска помощ дава: амбулаторно, домашно, болнично, санаториално лекуване, зъболечение, акушерска помощ, лекарства, протези, курортно лечение, лекуване при минерални бани и пътни пари във връзка с лекуването.

Редът и условията за ползването от това право се определят с правилник.

Чл. 47. Право на медицинска помощ имат и членовете на семейството на осигурения през цялото време, докато трае правото на осигурения.

Кои лица се считат за членове на семейството се определят с наредба.

Чл. 48. Правото на медицинска помощ може да се ползва:

а) до 6 месеца при участие с вноски по-малко от 8 седмици;
б) до 9 месеци при участие с вноски 8 седмици (2 месеца) непрекъснато или 52 седмици (1 година) в продължение на 2 години;

в) до 12 месеца при участие с вноски най-малко 156 седмици (три години) в продължение на 5 години и

г) докато трае нуждата от лечение при боледуване, поради злополука, професионални заболявания и други страдания, придобити по повод изпълнение на служебните задължения, както и поради туберкулоза.

Лечението на осигурени, които продължават да работят, трае според нуждата.

Чл. 49. Придобитото право на медицинска помощ не се губи, макар и да не се правят вноски, в следните случаи:

а) при уволнение, ако осигуреният заболее до изтичане на три месеца от деня на уволнението му;

б) за работници и служители при сезонните производств — през времетраенето на мъртвия сезон, и

в) за осигурени, повикани на редовна военна или трудова служба, обучение, мобилизация или трудова бригада до изтичане на три месеца от освобождението им.

В тези случаи времетраенето на лечението е до 6 месеца от деня на заболяването.

Чл. 50. Осигурените и членовете на семействата им се ползват безплатно от медицинска помощ при всички лечебни заведения на осигуровката, както и при всички държавни, държавно-автономни, ведомствени и на народните съвети лечебни заведения, при всички останали лечебни заведения и санитарни лица или при минерални бани и летовища в страната за сметка на осигуровката.

Лечебните заведения на осигуровката лекуват предимно осигурените.

Чл. 51. Лекарите, зъболекарите, фелдшерите и акушерите в частната си практика, както и кооперативите и частни заведения лекуват осигурените за сметка на осигуровката по официалните такси на Министерството на народното здраве с процентно намаление. Това лекуване се допуска по реда и при условията, определени в наредба.

Чл. 52. Снабдяването на осигурените с лекарства се извършва от всички аптеки в страната за сметка на осигуровката, като върху рецептурните форми се правят процентни намаления, определени със заповед на министъра на народното здраве.

Чл. 53. През времето, прекарано в отпуски, поради болест, по предписание на лекар или комисия, осигуреният получава наднично обезщетение в размер:

а) при болнично лечение — 45% от средната осигурена надница през последните 8 месеца преди заболяването за осигурени, които са глави на семейства и 20% за осигурени, които не са глави на семейства;

б) при домашно лечение — 65% от същата средна осигурена надница.

За осигурени, които са работили непрекъснато в едно и също предприятие, горните проценти се увеличават, както следва: с 10% за осигурени, които са работили най-малко 3 години, с 20% за осигурени, които са работили най-малко 5 години, а за ненавършилите 18-годишна възраст — с 20%, ако са работили най-малко 2 години.

Към надничното обезщетение при болнично или домашно лечение се заплаща и добавка в размер на 5% от средната осигурена надница за всяко дете на осигурения до 16-годишна възраст.

Надничното обезщетение, заедно с увеличението и добавката, не може да надминава 100% от осигурената средна надница през последните 8 седмици.

Наднично обезщетение се получава, докато трае лечението по точки «а», «б» и «в», а по точка «г» — до размера на т. «в» на чл. 48.

Личните и наследствени пенсионери, когато не са наети на работа, нямат правата, предвидени в този член и в чл. 55.

Чл. 54. В случай че осигуреният не оздравее в продължение на определените в чл. 48 срокове от деня на заболяването, лекуването му за сметка на Д. И. О. О. и надничното обезщетение се прекъсват и ако няма право на пенсия за инвалидност, дава му се единократна помош в размер на следващото му се наднично обезщетение при домашно лечение за 75 дни.

Чл. 55. Осигурените бременни жени и майки получават наднично обезщетение в размер на 100% от осигурената средна надница през последните 8 седмици най-много до 3 месеца, при непрекъснато участие с вноски най-малко 8 седмици, считано до 1 месец преди раждането.

Ако осигурената бременна, родила живо дете, е участвала в непрекъснато най-малко с 20 седмични вноски или с прекъсване поне 40 вноски през последните две години до 1 месец преди раждането, получава единократна помош за снабдяване с пелени и други в размер на 10 наднични обезщетения; а ако тя се грижи за детето — и 20% от надничното обезщетение дневно в продължение на 6 месеца след раждането.

Чл. 56. Осигурените, заплащани по щатните таблици на държавните служители, вместо наднично обезщетение и добавка за деца, получават в случай на отпуск по болест, полагаем им се по закона за държавните служители, пълната си заплата или надница от учреждението, където работят.

След използването на този отпуск те могат да продължат лекуването си за сметка на осигуровката без право на наднично обезщетение, при условията и в сроковете, предвидени в чл. 48.

Чл. 57. При смърт на осигурен за случай на болест-майчинство или на пенсионер по дялове II, III и V от този закон, на лицата, направили разносните по погребението, се отпуска помош за погребение в размер на 10.000 лв., а при смърт на член от семейството — 5.000 лв.

Чл. 58. Размерът на надничното обезщетение по членове 53 и 54, както и на паричната помош по чл. 57 могат да бъдат увеличавани или намалявани с правилник.

Чл. 59. Правото на лечение и на наднично обезщетение се отказва или прекъсва в случаите, посочени в наредба.

Глава IV

Осигуровка трудова злополука

Чл. 60. Трудова злополука е всяка повреда на осигурения, която е добита при или по повод на извършваната от него работа и му е причинила неработоспособност или смърт.

За трудови злополуки се считат и злополуките, станали:

а) през време на каквато и да е работа, извършена по нареддане на работодателя, или при работа, извършена без такова нареддане, но в интереса на предприятието;

б) през работно време, когато осигуреният пострада при спасяване човешки живот;

в) през време на участие на осигурените в трудови бригади;

д) с екипажа на български плавателни съдове, независимо от това дали злополуката е станала в национални или чужди води.

Към трудова злополука се приравняват и професионалните болести, посочени в таблица, изработена от Министерството на труда и социалните грижи съвместно с Министерството на народното здраве.

Правата на обезщетение по тази осигуровка се пораждат от момента на постъпване на работа.

Чл. 61. Злополуката трябва да бъде констатирана от работодателя с акт за злополука, приподписан от двама свидетели и представен в местната служба на Д. И. О. най-късно в 5-дневен срок, считан от деня на злополуката, или в срок от 6 месеца — от пострадалия или неговите законни представители.

Ако този срок бъде пропуснат, за установяване злополуката може да се заведе установителен иск в срок от 2 години от деня на злополуката.

При професионалните заболявания срокът за представяне на акта за злополука от работодателя или от заболелия или неговите законни представители тече от деня на констатиране болестта или най-късно от деня, в който осигуреният е напуснал за постоянно работата поради това заболяване.

Чл. 62. Пострадалият от трудова злополука има право на:

- а) лекуване в размер по членове 46 и 48;
- б) наднично обезщетение в размер по чл. 53;
- в) пътни пари при лекуване по чл. 46, алинея втора;
- г) пенсия.

Чл. 63. Ако след привършване на лекуването пострадалият е загубил част или пълната си работоспособност, той се преглежда от комисия при местните органи на Д. И. О., която установява процента на загубената му работоспособност съгласно разписанието на болестите и повредите.

Решенията на тази комисия могат да бъдат обжалвани в месечен срок от съобщението за резултатите на освидетелствуването пред контролната медицинска комисия, учредена при централното управление на Д. И. О. Решенията на контролната комисия са окончателни и не подлежат на обжалване. Съставът и

функциите на комисиите по предходните две алинеи се определят в правилник.

Чл. 64. Под «изгубена работоспособност» се разбира изгубване на способността чрез лична работа в занятието, упражнявано до деня на злополука, или в друго занятие, което по пречината на комисията би могъл да упражнява, да изкарва доход (профессионална неработоспособност).

Изгубената работоспособност на лица без професионална квалификация се третира като обща неработоспособност.

Пострадалите от злополука имат право на пенсия при загубена работоспособност 30% и повече.

Чл. 65. Годишният размер на пълната лична пенсия за труда злополука е равен на 90% от годишния доход от работата, която дава право на пенсия за злополука, а при загубена работоспособност по-малко от 100% — съответния на загубената работоспособност процент от следващата се пълна пенсия.

Общата неработоспособност се определя по разписанието за болестите и повредите, а професионалната неработоспособност по същото разписание, като процентът на загубената работоспособност се съответно коригира от пенсионния съвет на основание мотивирано мнение на медицинската комисия.

Годишният доход се определя по реда, посочен в правилник.

Годишен доход по-голям от 216.000 лв. се приравнява на 216.000 лв., а по-малък от 72.000 лв. се приравнява на 72.000 лв.

Неработоспособен, който се нуждае от постоянна чужда помощ, получава добавка 3.000 лв. месечно.

Чл. 66. На пенсионер по злополука, претърпял нова злополука, даваща право на пенсия, новата пенсия се изчислява въз основа общата загубена работоспособност и на по-големия годишен доход преди първата или втората злополука.

Чл. 67. При загубена работоспособност под 30%, но не по-малко от 10%, на пострадалия се отпуска, вместо пенсия, единократно обезщетение в размер на следващата му се пенсия за 3 години.

Чл. 68. При 40% и по-малко загубена работоспособност при поискване от пострадалия може да му се изплати, вместо пенсия, нейната осигурително-техническа равностойност, ако удостовери, че тази сума ще се употреби за обзавеждане или задравяване на доходноносно стопанство или предприятие, или за снабдяване със собствено жилище.

Чл. 69. Ако злополуката е последвала от неизнънение постановленията на законите, правилниците и наредбите по опазване здравето и живота на работниците и служителите в предприятията от страна на работодателя или е причинена по вина на трето лице, осигуреният получава следуемото му се лечение, наднично обезщетение и пенсия по този закон, а виновният отговоря по съдебен ред за разходите по тях по иск от Д. И. О. О., независимо от наказанията, предвидени в чл. 272.

Същата отговорност почи работодателят и когато злополуката е причинена умишлено или при извършване на престъпление от него, или пък работникът е бил заставен от работодателя или неговите органи да извършива работа, при която злополуката е немилуема.

Глава V

Осигуровка инвалидност-старост-смърт

1. Инвалидност

Чл. 70. Инвалидност е трайна неработоспособност, добита поради болест или преждевременно изтощение.

Чл. 71. Право на пенсия се придобива при най-малко 50% загубена работоспособност и след участие с вноски в осигуряването, както следва:

а) 3 години — за възраст до 25 навършени години в деня на инвалидизирането;

б) 5 години — за възраст от 25 до 40 навършени години в деня на инвалидизирането;

в) 7 години — за възраст от 40 до 60 навършени години в деня на инвалидизирането.

Пенсия за инвалидност не се отпуска след павършване на 60-годишна възраст, ако инвалидността е настъпила след тази възраст.

Чл. 72. За придобиване право на пенсия за инвалидност не е нужно участието по предходния член да бъде непрекъснато, но след прекъсване повече от 2 години наред необходимо е ново участие, равно на половината от изискуемото участие по предходния член, ако преди прекъсвалето осигуреният е имал съответното на възрастта му в деня на инвалидизирането пълно участие.

При възобновяване правото на пенсия за инвалидност се зачитат всички вноски, плащани от началото на осигуряването до деня на поискване на пенсията.

Чл. 73. Не се счита за прекъсване на осигуряването, по при изчисляване на пенсията не се зачита времето:

а) през което осигуреният е получавал лична пенсия по този закон;

б) от настъпването на инвалидността или смъртта до отпускането на пенсията и

в) през което осигуреният е посещавал учебни заведения, с цел да повиши квалификацията си, ако през това време не е подлежал на задължително осигуряване.

Чл. 74. След прекъсване на участието в осигуряването право на пенсия за инвалидност се запазва в продължение на $\frac{1}{2}$ от времето, през което са правени вноски, но не повече от три години, при спазване ограниченията на чл. 71, алинея последна.

Чл. 75. Личната пенсия за инвалидност се състои от основа и добавка. При 50% загубена работоспособност основата е равна на 30% от средната заплата или надница от пет последователни години, с най-голяма заплата през последните 10 години, а добавката е равна на 0.5% от същата заплата за всяка навършена година участие с вноски до 60-годишна възраст. За всички 10% загубена работоспособност над 50% основата се увеличава с по 5%, а добавката — с по 0.1% от същата средна заплата или надница.

На инвалидизиралите се след 55-годишна възраст размерът на пенсията се определя съгласно разпорежданията на чл. 77, алинея трета, от този закон, ако така определената пенсия е по-голяма от следуемата се пенсия за инвалидност.

Зачетеното време по членове 168—171 включително от този дял се признава само за изчисление на добавката към пенсията за инвалидност.

Чл. 76. Годишната заплата, върху която се изчислява размерът на личната пенсия за инвалидност, се определя в границите на чл. 65, като личната пенсия не може да бъде по-малка от 27.000 лв. годишно.

2. Старост

Чл. 77. Осигурените добиват право на пенсия за старост след минимално участие, както следва:

а) застите в най-тежки и вредни за здравето работи — след 15 години и навършена възраст 50 години — I-ва категория;

б) застите в тежки работи — след 20 години и навършена възраст 55 години — II-ра категория;

в) всички останали осигурени — 25 години и навършена възраст 60 години — III-та категория.

Кои работи са тежки и най-тежки се определя с правилник.

Осигурени от втора и трета категория, които са уволнени не по тиха вина и в деня на уволнението са павършили 50, респективно 55-годишна възраст, и имат най-малко 15, респективно 20 години трудов стаж, имат право на пенсия, ако не им е предложена подходяща работа. Размерът на пенсията им се определя по забележки I и II на чл. 131.

Чл. 78. При участие в труд от различни категории пенсионирането се извършва при условията на категорията с преобладаващо участие, като три години участие от I-ва категория се зачита за 4 години от II-ра категория и за 5 години от III-та категория, а 4 години участие от II-ра категория — за 5 години от III-та категория. Преобладаващото участие се определя чрез превръщане годините от разните категории в години от една категория.

Размерът на пенсията при пенсиониране по предходната алинея се определя само върху действителното участие.

Чл. 79. Постъпилите за пръв път на работа задължително осигурени между 40 и 50-годишна възраст, имат право на пенсия за старост при навършване на 60-годишна възраст, ако са участвали най-малко 10 години в осигуряването, а онези след 50-годишна възраст, ако са участвали най-малко 5 години. Едините и другите давнасят преди или при пенсионирането си разликата до изискуемите за минало време с оглед на необходимото участие вноски с 5% сложна годишна лихва, считана от началото на годината, през която е следвало да започне осигуряването, до средата на годината на пенсионирането, по средната заплата, върху която се определя пенсията.

Средната заплата се определя, като средната месечна заплата или надница от 5 последователни изслужени години с най-голяма заплата, през последните 10 години, се умножи с броя на месечните или седмични вноски и произведението се раздели на изискуемия по този закон пълен стаж в месеци или седмици.

Чл. 80. Осигурени, наети в сезонни работи, добиват право на пенсия за старост при навършване на 60-годишна възраст, при действителното участие най-малко от 5 години, ако са постъпили в осигуряването след 40-годишна възраст, или най-малко от 10 години действително участие, ако са постъпили в осигуряването преди навършване на 40-годишна възраст, като едините и другите давнасят при пенсионирането си разликата до изискуемите с оглед на необходимото участие, вноски по начин, указан в предходния член, и като по същия начин се изчислява средната заплата. От това разпореждане се ползват осигурени, чието времеучастие в осигуряването е прекарано поне 2/3 в сезонни работи.

Кои работи са сезонни по смисъла на този закон, с оглед на правата за лекуване, обезщетение и пенсия, се определят с наредба.

Чл. 81. Сумите за доплащане по предходните два члена може да се удържат от пенсията, в която случай разсрочените суми се олихвяват с 5% сложна лихва, съгласно одобрена от управителния съвет на Д. И. О. специална таблица, съставена и съобразно възрастта на пенсионираното се лице. До пълното покриване на това задължение пенсионерът получава само 50% от следващата се пенсия, но не по-малко от 18.000 лв. годишно, за личните пенсии.

Чл. 82. Годишният размер на личната пенсия за старост при навършване на пределната възраст и на минималното участие, съгласно чл. 77 на този закон, е 50% от средната годишна заплата или надница за 5 последователно прослужени години с най-голяма заплата от последните 10 години, като всяка

прослужена година от първите 5 години над минималното участие се добавя по 2% от същата заплата или надница, а за всяка следваща година участие добавката става 2.5%.

Личната пенсия за старост не може да бъде повече от 80% от средната заплата, върху която се изчислява пенсията, нито повече от 18.000 лв. месечно.

Размерът на личната пенсия за старост не може да бъде по-малък от 3.000 лв. месечно.

3. Смърт

Чл. 83. В случай на смърт на личен пенсионер по този дял от закона или на осигурен, който е навършил изискуемото участие, съгласно членове 71, 72, 73, 74 или условията на членове 76 и 77, наследниците му имат право на пенсия за смърт. Имат право на пенсия и наследниците на осигурен, претърпял трудова злополука, която дава право на пенсия.

Наследствена пенсия се отпуска в размер на съответен процент от отпуснатата или следуема се лична пенсия за злополука, инвалидност или старост, както следва:

а) наследниците на починалия личен пенсионер получават наследствена пенсия в процент от личната пенсия;

б) наследниците на починал осигурен, който преди смъртта си е добил право на пенсия за старост, без да му е била отпусната такава, получават наследствена пенсия в процент от следуемата лична пенсия за старост;

в) наследниците на починал осигурен, който не е добил право на пенсия за старост, но е навършил необходимото участие за право на пенсия за инвалидност, получават наследствена пенсия в процент от личната пенсия за инвалидност при 70% загубена работоспособност;

г) наследниците на починал осигурен, претърпял трудова злополука, която дава право на пенсия, получават наследствена пенсия в процент от следуемата лична пенсия за злополука.

Чл. 84. За наследници по предходния член се считат:

- а) вдовицата, вдовецът и децата;
- б) родителите, братята и сестрите.

Чл. 85. Вдовецът има право на пенсия от покойната си съпруга, ако тя се е грижала за издръжката му и ако той има най-малко 50% загубена работоспособност.

Чл. 86. Децата — брачни и извънбрачни, заварени, доведени и осиновени, ако осиновяването е станало най-малко една година преди смъртта на осигурения или пенсионера, имат право на пенсия, до въстъпването в брак или до навършване на 18-годишна възраст, а ако се учат в учебни заведения — до 25-годишна възраст.

Неработоспособните поради физически или душевни недостатъци деца, които сами не могат да се издържат, получават пенсията пожизнено, ако не са настанени безплатно в обществен приют и ако неработоспособността е добита преди навършване възрастта, предвидена в предходната алинея.

Неработоспособността на децата се констатира с акт, съставен от медицинската комисия, предвидена в чл. 63 от този закон.

Чл. 87. Родителите, братята и сестрите имат право на пенсия, ако са били издържани от починалия и ако доходът им общо е не повече от 60.000 лв. годишно. При това необходимо е родителите да са неработоспособни, а братята и сестрите да отговарят на условията на чл. 86.

Родителите на осигурен, починал от смъртина злополука, имащи право на пенсия по предходната алинея, получават, освен погребални разпоски по чл. 57 от този закон, но и единократно обезщетение в размер на съответната лична пенсия, при 100% загубена работоспособност, за една година.

Чл. 88. Размерът на наследствената пенсия се определя в проценти от отпуснатата или следуемата се лична пенсия, както следва:

а) вдовицата или вдовецът с непълнолетни деца получава 40%; вдовицата без деца или с пълнолетни деца получава 50%;
б) децата — по 30%.

в) родителите, братята и сестрите — общо 30%, ако има свободна част, която може да бъде отнета, ако се родят деца до деветия месец след смъртта на наследодателя.

Общият размер на така изчислената наследствена пенсия не може да надмине 100% от личната пенсия.

Чл. 89. Деца, останали кръгли сираци при или след отпускане на наследствената пенсия, получават по 50%, а общо най-много 100% от личната пенсия.

Чл. 90. Вдовицата получава пенсията пожизнено или до въстъпването ѝ в нов брак.

При повторно омъжване тя получава еднократно три пъти годишната си пенсия, като последната се прекратява.

Вдовецът получава пенсията пожизнено или докато въстъпи в нов брак, ако са налице условията по чл. 85 от този закон.

Братята и сестрите получават пенсията си докато са налице условията на членове 86 и 87.

Родителите получават пенсията си пожизнено или докато са налице условията на чл. 87.

Чл. 91. Вдовиците, ненавършили 40-годишна възраст, работоспособни и без деца, получават пенсия в продължение на една година, след което пенсията им се спира до навършване на 40-годишна възраст.

При въстъпване в брак същите се ползват от правото по чл. 90, алинея втора, от този закон.

Чл. 92. Наследниците на оъдено лице, което е изпълнило условията за добиване право на пенсия, ако то е амнистирано, макар и посмъртно, имат право на наследствена пенсия.

Чл. 93. Наследниците на безизвестно изчезнал пенсионер или на осигурен, който е изпълнил условията за добиване право на пенсия, получават временно наследствена пенсия след изтичането на една година от датата на последното получаване на пенсията, респективно заплатата. Тази пенсия става постоянна, след като се установи по съдебен ред изчезването на наследодателя.

Глава VI

Пенсии на военните лица

Чл. 94. Военни лица са тези, които са посочени в закона за военните лица.

Чл. 95. Воените лица придобиват право на пенсия за старост при най-малко 15-годишен трудов стаж.

Воените лица, уволнени по собствено желание или по дисциплинарен ред, имат право на пенсия за старост при най-малко 20-годишен трудов стаж и при навършена най-малко 50-годишна възраст.

Трудовият стаж на въздухоплавателите и учениците въздухоплаватели се зачита двойно, ако са изпълнили условията на летенето, предвидени със специалния закон и правилника за въздухоплаването, и ако не е зачетен като дарено време през войните.

При определяне трудовия стаж на военните лица от граничните войски 2 години се зачитат за 3 години.

Чл. 96. Годишният размер на личната пенсия за старост на воените лица при навършване на предвидената възраст и минималния трудов стаж по предходния член се определя според разпорежданятията на чл. 82.

Чл. 97. На офицери, които се памират на служба във войската при влизане в сила на настоящия закон, постъпили в нея или повишиeni в по-горен чин за своята борческа антифашистка дейност, се признават за прослужени като на военни лица толкова години, колкото съответстват на випуска, към който са причислени, без да се изискват вноски за тези години. Така признатите години обаче не могат да надминават разликата между възрастта на офицера и числото 21.

Чл. 98. При уволнение на офицери, упоменати в предшествуващия член, които нямат достатъчно прослужени години за пенсия или имат право на минимална такава, но трябва да напуснат войската поради загубена работоспособност, Министерският съвет, по представление на министъра на народната отбрана, може да ги причислява към друг по-старши випуск, съобразно заслугите, възрастта и работата им.

Чл. 99. Правото на пенсия за смърт на военните лица и нейният размер се ureжда по реда на членове 83—93 от този закон.

Чл. 100. Воените лица в случай на злополука през време на службата им имат право на пенсия за злополука или на пенсия за инвалидност, добита поради болест или прездевременно източение, които се определят по начини и размери, предвидени в членове 60—76 на този закон.

В състава на комисиите по чл. 63 от този закон при пенсиониране на военни лица може да участвува и представител на Министерството на народната отбрана.

Чл. 101. Пенсии за изслужено време на заварените пенсионери — бивши военни лица, се ревизират по реда, предвиден в глава IX на този дял, и размерът на пенсията им се определя като на служители по трета категория.

Глава VII

Общи разпореждания по пенсийте

Чл. 102. Пенсиите за злополука или инвалидност, лична или наследствена, се отпуска от деня, в който е спряла заплатата или надничното обезщетение, получавани през време на лечението. Но ако пенсията не е била поискана до една година от деня на злополука или смъртта на осигурения, тя се отпуска от деня, в който е постъпило заявление за нея в Д. И. О. О.

Пенсията за старост, лична или наследствена, се отпуска от деня на добиване право на такава или от деня на поискването, ако то бъде предявено след изтичане на една година от добиването на това право.

Чл. 103. Личната пенсия за злополука или за инвалидност се получава пожизнено или докато пенсионерът има предвидения в този закон минимален процент загубена работоспособност.

Личната пенсия за старост се получава пожизнено.

Чл. 104. Ако пострадалият при злополука или пенсионерът по инвалидност, макар и със загубена работоспособност, има качество за същото или за друго занятие, Д. И. О. О. може да го подложи за своя сметка на специално обучение, както и да го настани на работа без да прекъсне пенсията му.

Чл. 105. Заплатите, върху които се изчислява размерът на пенсията, се вземат от действуващите в деня на пенсионирането щатна таблица и надничен блок. Надници и заплати, върху които не е внесен пълният размер на следуемите се вноски по отменения закон за обществените осигуровки, както и по този закон, се приравняват към надници и заплатите съответно на платените вноски.

При изчисляването на пенсията се вземат пред вид размерите на надниците по надничния блок и заплатите по щатните таблици с повишенията за прослужени години, върху които се правят вноски за пенсия, както и плащани суми за подземен труд, съгласно чл. 179.

Начинът на изчисляването на изслуженото време за надничарите се определя с правилник.

Чл. 106. Личните пенсионери, които продължават да работят и след като бъдат пенсионирани, получават пенсията си независимо от заплатата, надницата или възнаграждението, с изключение на личните пенсионери за старост, които, докато са на служба, получават 50% от пенсията си.

Допълнителният трудов стаж след пенсионирането се зачита, като личната пенсия съответно се увеличава — за инвалидност съгласно чл. 75, а за старост съгласно чл. 82 върху средната заплата, получавана през целия допълнителен трудов стаж. Искане за това може да се направи само веднаж.

Личните пенсионери за злополука запазват по отношение правото си на пенсия за инвалидност или старост придобитите си права от трудовия стаж, навършен преди пенсионирането за злополука. Този стаж се сумира заедно със стажа, навършен след пенсионирането, за да се определят правото и размерът на пенсията за инвалидност или старост, независимо от пенсията за злополука.

Размерът на увеличената пенсия, съгласно двете предходни алинеи, не може да превишава максималните размери, предвидени в членове 65 и 82 от този закон.

Чл. 107. Към предвидените пенсии за пенсионери, когато не са на работа, се дават и добавките за деца в размерите по закона за щатните таблици на държавните служители.

Чл. 108. Пенсията може да се спира или прекратява, както и да се изменява по категория, вид и размер, ако са се изменили условията, при които е отпусната.

Пенсионерът е длъжен да се регистрира при местния народен съвет. Службата при този съвет е длъжна да държи точен списък на живущите в района на съвета пенсионери. Под страх на глоба и наказателно преследване пенсионерът е длъжен да съобщава на Д. И. О. О., когато постъпи на работа, както и за всеки друг случай, когато пенсията или добавката следва да се спре, намали или прекрати. При получаване пенсийната книжка последната се завъроява от службата при съвета.

Чл. 109. Всеки три години, начиная от датата на отпускането на пенсията, се извършва редовно преосвидетелстване здравословното състояние на пенсионера, получаващ лична пенсия за злополука или инвалидност. На левиятите се за преосвидетелстване без уважителни причини пенсията се спира до преосвидетелстването им. Д. И. О. О. може да пареди и предсрочно преосвидетелстване.

Пенсионер с непоправими повреди не подлежи на преосвидетелстване. Преценката за това се дава от комисията по чл. 63 от този закон. Навършилите 60-годишна възраст не подлежат на преосвидетелстване.

При влошаване състоянието на пенсионерът, подпадащ под разпорежданятия на предходната алинея, може да поисква преосвидетелстване. Разиските по изследванията на преосвидетелстваните и освидетелствани лица, които стават по нареддане на органите на Д. И. О. О., се заплащат от последния за сметка на съответната осигуровка.

Пенсионер, подлежащ на преосвидетелстване вън от местожителството му, пътува до мястото на медицинската комисия или на лечебното заведение и обратно за сметка на съответната осигуровка.

Чл. 110. Ако процентът на загубената работоспособност на пенсионера е спаднал, пенсията съответно се намалява или прекратява. Ако иък страданието, за което пенсията е била прекратена, се е влошило отново така, че загубената работоспособност достига минималния процент, който дава право на пенсия, тя се възстановява.

Когато страданието, което е дало право на лична пенсия за злополука или инвалидност, се влоши и се увеличи процентът на загубената работоспособност, пенсията съответно се увеличава.

Чл. 111. Пенсията се спира:

а) докато лицето живее вън от пределите на републиката без разрешение на Д. И. О. О.;

б) докато пенсионерът е лишен от всички или от правата по точки 1—4 на чл. 30 от наказателния закон;

в) докато условията за получаване на пенсията от вдовеца, родителите или братята и сестрите, предвидени в членове 85, 86 и 88, не са налице; проверка на тези условия се извършва всеки три години.

Спиранието на пенсията става от деня, в който се е явила причината за това. Спиряната пенсия може да се възстанови по искане на пенсионера, когато се премахнат причините за спиранието. Възстановената пенсия тече от деня, в който се е премахната причината за спиранието, или от деня, в който е постъпило искане за нейното възстановяване, ако искането не е постъпило в 6-месечен срок от деня, в който е изчезнала причината за спиранието. Пенсия, спряна поради неявяване на пенсионера за преосвидетелстване, се възстановява от началото на следващия месец след преосвидетелстването му.

Чл. 112. Пенсията се прекратява:

а) когато пенсионерът почне или бъде признат по съдебен ред за безследно изчезнал;

б) когато при преосвидетелстването се установи, че неработоспособността на пенсионера е спаднала под установения минимален процент;

в) когато се докаже по съдебен ред, че лицето си е послужило с подправени документи или с лъжливи доказателства, за да получи пенсия;

г) когато се установи, че пенсията е неправилно отпусната;

д) когато не е получавана в продължение на 3 години.

Чл. 113. Пенсия не се отпуска, или отпуснатата се прекратява:

а) относно личната пенсия — ако инвалидността е причинена умишлено от осигурения или при извършено от него престъпление, установено с влязла в законна сила присъда;

б) относно наследствената пенсия — ако смъртта или инвалидността на осигурения или пенсионера е причинена умишлено от наследниците му или при извършено от тях престъпление, установено с влязла в законна сила присъда.

Прекратяването на пенсията в тези случаи става от дения на отпускането ѝ.

Чл. 114. Пенсията се възстановява:

а) когато при преосвидетелстването се установи, че неработоспособността е достигната или надминалата минималния процент за придобиване право на пенсия, и

б) когато, след като не е била получавана в продължение на три години, се поисква отново.

Възстановяването става, в първия случай — от дения на медицинския преглед, а във втория — от дения на поискването.

Чл. 115. Пенсионерът и наследниците са длъжни да съобщават на органите на Д. И. О. О. за появяване на всяко обстоятелство, което влече спиране, прекратяване или изменяване на пенсията.

Пенсионер, който не съобщи своевременно на органите на Д. И. О. О. причината за спиране, прекратяване или изменяване на пенсията и продължава да я получава в същия размер, както и в случая по чл. 112, буква «в», въръща надвзетата пенсия с 5% сложна годишна лихва.

Чл. 116. Правото на пенсия се погасява с давност 5 години от датата на пораждането му, ако в този срок не е предявено. Това не се отнася до пенсията за старост.

Чл. 117. Получаването на пенсията по този дял от закона не изключва получаването на пенсия, добита на друго основание по същия дял или по друг дял на този закон. Общият размер на получуваните пенсии не може да бъде по-голям от максималния размер, предвиден в членове 65, 76 и 82 от този закон.

Ако след отпускане на пенсия за инвалидност пенсионерът напако навърши необходимото участие и пределната възраст за пенсия за старост, той има право и на такава независимо от пенсията за инвалидност, в който случай направените вноски и времеслуженето до деня на отпускване пенсията за инвалидност не се зачитат.

Чл. 118. Получаването на наследствена пенсия не означава приемане на наследство по смисъла на закона за наследството.

Чл. 119. Пенсията, както и обезщетенията и помощите не могат да се отстъпват или залагат срещу задължения. Те не подлежат на запор, освен за задълженията за издръжка, за вземанията на Д. И. О. О. и за задължения, произтичащи от престъпления.

Чл. 120. Редът за изплащане на пенсията се установява с правилник.

Глава VIII Пенсионно производство

Чл. 121. Отпускането и отказването на пенсията, определянето на размера им, прекратяването, възстановяването и изменяването им става по решение на пенсионния съвет, който при нужда може да бъде в два или повече състава.

Прекратяването, спирането или видоизменяването на пенсията става с постановление на управителя или упълномощено от него должностно лице при следните случаи:

а) когато пенсионерът почне;

б) при повторно въстъпване в брак на вдовицата или вдовеца или при въстъпване в брак на сираците;

в) когато сираците, братята и сестрите навършат 18-годишна възраст, съответно 25-годишна възраст;

г) когато пенсионерът стане чужд гражданин;

д) когато лицето живее в чужбина без разрешение;

е) когато пенсионерът е лишен от всички или от правата по точки 1—4 на чл. 30 от наказателния закон с влязла в законна сила присъда;

ж) когато поради смърт на пенсионера пенсията се прекръсти върху наследниците му.

Чл. 122. Пенсионният съвет се назначава със заповед на управителя в състав: двама представители на Д. И. О. О., двама представители на осигурените, един лекар, посочен от министра на народното здраве, и един съдия от Софийския областен съд. Пенсионният съвет е административна юрисдикция и действува съгласно закона за гражданското съдопроизводство, доколкото в настоящия закон няма особени разпореждания.

Чл. 123. Пенсионният съвет разглежда и молбите за установяване на времеслужение, както и за установяване на участие с

вноски по изгубени или упълножени осигурителни книжки и документи за пенсия.

Исканията и документите за пенсия се подават чрез местните органи на Д. И. О. О.

Преписките и всички данни, необходими за възстановяване правото и размера на пенсията, както и всички доказателства и проверки се извършват служебно.

Чл. 124. Решението на пенсионния съвет и постановлението на управителя могат да бъдат обжалвани в едномесечен срок от деня на получаването препис от тях пред областния съд. Решението на този съд не подлежи на обжалване. Жалбата се подава в два екземпляра чрез Д. И. О. О. Производството по тези дела е бесплатно.

Чл. 125. Ногато пенсията е отказана поради липса на предвиден в закона минимален процент загубена работоспособност и по-късно страданието на молителя се е влошило така, че процентът на загубената работоспособност дава право на пенсия, такава се отпуска, но пенсията за инвалидност се отпуска само ако влошаването на страданието е настъпило в период от време, предвиден в чл. 74 от този закон.

Чл. 126. Фактически грешки и опущения, допуснати от службата по влязло в закона сила решение или постановление, се изправят от деня на отпускане на пенсията, ако са допуснати по вина на заинтересуваното лице — от деня на искането.

Увеличение на определената вече пенсия поради допълнително представени документи става от деня на представянето на документите.

Решение или постановление по предходните алинеи може да бъде обжалвано по реда на чл. 124 от този закон.

Глава IX

Ревизия на пенсии

Чл. 127. Запазва се правото на пенсия на заварените при влизането на този закон в сила пенсионери, по законите за пенсии за инвалидност и за изслужено време, по закона за обществените осигуровки, по закона за пенсии за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини, по закона и по наредбата-закон за признаване правото на пенсия на лицата, жители на Южна Добруджа и преселените от Румъния по силата на договора, сключен в Крайова през 1940 г., и по правилниците за пенсите на служителите от Българска пародна банка и влелите се в нея банки.

Чл. 128. Всички пенсии, упоменати в предходния член, се ревизират по отношение размерите им, както следва:

а) пенсиониралите за старост или за изслужено време лица, които при ревизията на пенсите са навършили предвидените в този закон възрастни и трудов стаж за съответната категория труд, получават пенсия за старост в предвидения по този закон размер;

б) пенсиониралите за старост или за изслужено време лица, които при ревизията на пенсите не са навършили предвидените възрастни или предвидените трудов стаж, получават пенсия за старост в размер, съгласно приложението в забележки към чл. 131 таблица за всяка от трите категории труд.

Заварените от настоящия закон пенсионери за изслужено време, на които пенсите са били отпуснати по болест и които в деня на ревизията не са достигнали 50-годишна възраст, се преосвидетелстват от комисията, предвидена в чл. 63. Ако след преосвидетелстването се констатира, че пенсионерът е оздравял, пенсията се прекратява от края на тримесечието, през което е съставен актът, с който е констатирано оздравяването.

Ако след преосвидетелстването се констатира, че пенсионерът е неработоспособен и не може да бъде върнат на работа, пенсията му се ревизира само по отношение размера и се третира като пенсия за старост.

Навършилите 50-годишна възраст пенсионери от същата категория не се преосвидетелстват и при ревизията се третират като пенсионери за старост.

При ревизията се спада зачетеното дарено време по чл. 4 от закона за облекчение материалиното положение на държавните, общински и други служители;

в) пенсиониралите за инвалидност или злополука по смисъла на този закон получават съответната пенсия съгласно разпорежданятията на същия, като лицата, за които не е известен процентът на загубената работоспособност, се подлагат на лекарско освидетелствование;

г) размерите на наследствените пенсии се определят в съответния процент от следуемите се ревизирани аналогично, съгласно букви «а» и «б» на този член, лични пенсии.

Следуемите се проценти на съпругата, децата и родителите от така определените при ревизията пенсии остават в размерите, определени по отменените закони.

По отношение правото на пенсия за децата важат постановленията, предвидени в чл. 86 от закона.

Не се прекратяват наследствените пенсии, отпуснати по отменените закони на децата над 18-годишна възраст.

Чл. 129. Размерът на подлежащите на ревизия пенсии за изслужено време, отпуснати по отменения закон за пенсите за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците

при държавните мини, на пенсиониралите с преобладаваща надничарско изслужено време, независимо от изпълняваната щатна или наднична длъжност, се изчислява от месечна заплата, както следва:

1. На пенсионерите със зачетени десет или повече действително изслужени години в подземната експлоатация на мините и пресовото и смолното отделения на брикетната фабрика, приравнявайки ги към първа категория осигурени и към 50-годишна възраст, се признават заплати:

- а) 10.000 лв. за изслужено време до 1 януари 1943 г.;
- б) 11.000 лв. за изслужено време след горната дата до 1 юли 1946 г., и
- в) 12.000 лв. за изслужено време след 1 юли 1946 г.

2. На пенсионерите, със зачетени им не повече от десет и не по-малко от пет действително изслужени години в работа, упомената в точка 1 на тази алинея, се признават заплати:

- а) 8.000 лв. за изслужено време до 1 януари 1943 г.;
- б) 8.500 лв. за изслужено време след горната дата до 1 юли 1946 г., и
- в) 9.000 лв. за изслужено време след 1 юли 1946 г.

3. На пенсионерите, нямащи качества, предвидени в точки 1 и 2 на тази алинея, приравнявайки ги към съответната категория осигурени, се признават заплати:

- а) 6.500 лв. за изслужено време до 1 януари 1943 г.;
- б) 7.000 лв. за изслужено време след горната дата до 1 юли 1946 г., и
- в) 7.500 лв. за изслужено време след 1 юли 1946 г.

Чл. 130. Размерът на ревизираните лични пенсии не може да бъде по-малък, нито по-голям от предвидените в този дял от закона минимални и максимални размери на личните пенсии, чието повече от удвоения размер на получаваната до ревизията пенсия, включително временните увеличения, като за ревизираните лични пенсии за инвалидност се пресмята минимален годишен размер 27.000 лв.

Размерът на ревизираната пенсия за лицата, уволнени по болест, по пределна възраст, пределна служба, съкращение, поради антифашистка дейност, по стачни борби, и др., както и пенсии, отпуснати на работници и служители от първа и втора категория труд, по закона за пенсите за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини, не може да бъде по-малък от получавания до ревизията размер, заедно с временното увеличение.

Ако при ревизията пенсията на уволнени по собствено желание, в интереса на службата, по присъда, дисциплинарно и други причини се намали, то това намаление не може да бъде повече от 10% от получаваната до ревизията пенсия.

Разпорежданията на предходните две алинеи се прилагат и за пенсионерите, получавали пенсия от пенсионния фонд при Българската народна банка и от бюджета на същата банка, но след като тези пенсии бъдат ревизирани по закона за пенсите за изслужено време от 1932 г.

Чл. 131. Заплатата или надницата, върху която се определя размерът на ревизираната пенсия, се взема в размер за съответната или подобна длъжност или работа по държавната щатна таблица от 1 март 1947 г., като се добавят и повишенията за изслужено време или по надничния блок от 1 февруари 1948 г.

Приравняването на заплатите и надниците за преименуванието и закриването на предишните щатни таблици и наднични блок се извършва от специална комисия от представители на Д. И. О., Държавната щатна комисия, Дирекция на труда и ОРПС.

Приравнителните таблици се одобряват от Министерския съвет.

З а б е л е ж к а I. Размерът на ревизираната пенсия за старост се определя в процент от заплатата за III-та категория осигурени — лек труд, както следва:

Участие години	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	Участие години
Възраст години	Размер на пенсията в процент от заплатата											Възраст години
60	50	47	44	40	37	34	32	29	27	25	22	60
59	47	44	41	39	36	32	30	28	26	24	22	59
58	45	42	39	36	34	31	28	27	25	23	21	58
57	42	40	37	35	31	29	28	25	24	21	20	57
56	40	38	35	32	30	27	26	24	22	21	19	56
55	37	35	33	30	28	26	24	23	21	20	18	55
54	36	34	32	30	27	25	23	22	20	19	17	54
53	35	33	31	29	26	24	23	21	20	18	17	53
52	35	33	30	28	26	23	22	20	19	17	16	52
51	34	32	29	27	25	22	21	19	18	16	15	51
50	33	31	29	26	24	22	20	19	17	16	14	50

Възрастите над 60 години и под 50 години се приравняват съответно към 60 години и 50 години.

З а б е л е ж к а II. Размерът на ревизираната пенсия за старост в процент от заплатата се определя за II-ра категория осигурени — тежък труд, както следва:

Участие години	20	19	18	17	16	15	Участие години
Възраст	Размер на пенсията в процент от заплатата						Възраст
55	50	47	43	40	37	34	55
54	48	45	42	38	35	32	54
53	47	43	40	37	33	30	53
52	45	42	38	35	32	28	52
51	43	40	37	33	30	27	51
50	42	38	35	32	28	25	50
49	41	37	34	31	27	24	49
48	40	37	33	30	27	23	48
47	39	36	32	29	26	22	47
46	38	35	32	28	25	22	46
45	37	34	31	27	24	21	45

Възрастите над 55 години и под 45 години се приравняват съответно към 55 години и 45 години.

З а б е л е ж к а III. Размерът на ревизираната пенсия за старост в процент от заплатата се определя за I-ва категория осигурени — най-тежък труд, както следва:

Възраст	Размер на пенсията в процент на заплатата
50	50
49	49
48	48
47	47
46	47
45	46
44	45
43	44
42	43
41	42
40	42

Възрастите над 50 години и под 40 години се приравняват съответно към 50 години и 40 години.

З а б е л е ж к а IV. За всяка пълна година участие в повече от минималния трудов стаж за всяка от трите категории труд размерът на пенсията се увеличава — за първите пет години с по 2%, а за всяка следваща година с 2.5% от средната заплата.

Чл. 132. Ако при преосвидетелствуването, предвидено в чл. 128, се установи процент на загубена работоспособност по-малък от 30%, пенсията се прекратява. Ако загубената работоспособност е над 30%, пенсията се изчислява съответно на установения процент, при условие, че намереното страдание представлява влошаване на първоначалното.

Преосвидетелствуването се извършва от комисията по чл. 63 от този закон.

Не се преосвидетелстват пенсионерите на възраст 60 години и нагоре в деня на преосвидетелствуването и тези с трайно загубена работоспособност.

Чл. 133. Пенсионери, получаващи пенсия за изслужено време, се ползват от придобитото си участие по закона за обществените осигуровки за увеличение размера на пенсията си, като получаваните от тях пенсии за изслужено време до влизането на този закон в сила не се връщат.

Прослуженото време като осигурени при фонда «Пенсии за изслужено време», при пенсионните фондове при Българската народна банка и влелите се в нея банки и при пенсионния фонд на държавните мини от пенсионери по отменения закон за обществените осигуровки, преди или след пенсионирането им, се зачита за увеличение на пенсията им. Това разпореждане важи и за пенсийте, отпуснати по същия закон преди 11 юни 1946 г.

Зачита се за пенсия изслуженото време от пенсионери, получаващи над 24.000 лв. годишно по закона или решение на Народното събрание, които съгласно разпорежданата на отменените закони не са подлежали на осигуряване, ако внесат следуемите съвместни с 5% сложна годишна лихва.

Чл. 134. Пенсионери за старост, ненавършили изискуемата възраст съобразно категориите по членове 77 и 79 от този закон, постъпили на работа със заплата, месечно възнаграждение или надница, не могат да получават едновременно пенсията, заплатата, възнаграждението или надницата. Докато са на работа, пенсийте на такива пенсионери се спират.

Пенсионери от III категория, навършили 55-годишна възраст, ако са на работа или постъпят на работа, получават освен заплатата, надницата или възнаграждението и 50% от пенсията си.

Глава X

Осигуровка безработица

Чл. 135. Правото на обезщетение срещу безработица се добива, ако осигуреният е бил на работа най-малко 26 седмици

през течението на една пълна година, считано от деня, в който безработният се регистрира.

По решение на управителния съвет на Д. И. О. О., одобрено от министра на труда и социалните граници, може да се намалява или увеличава, според нуждата, както размерът или броят на високите и обезщетението, тъй и времето, за което може да бъде давано то, било за всички работници от всички производства, било за работници от отделни производства или за отделни населени места. В случай на безработица, настъпила вследствие непредвидени или неизвестни причини, по същия ред може да се намалява и необходимото участие в осигуровката за добиване право на обезщетение.

Времето, прекарано в мъртъв сезон, в отпуск по болест, в отбиване на редовна военна служба или трудова повинност, а също така и опова, през което осигуреният е получавал обезщетение срещу безработица, се изключва от срока по предходната алиана за добиване право на обезщетение.

Чл. 136. Обезщетението срещу безработица се отпуска на работници, които са изпълнили условията на чл. 135, не са изчерили правото си на обезщетение и се намират в принудителна безработица.

В принудителна безработица по смисъла на този закон е онзи работоспособен работник, който, след като е бил на работа, по независящи от него причини, е останал без работа, регистрирал се в пред съответната служба и няма възможност чрез самостоятелна работа в собствено предприятие или стопанство да приложи своя труд, нито пък службата за трудовите кадри може да го настани на подходяща за него работа.

На сезонните работници обезщетението срещу безработица се дава само за ония безработни дни, които са прекарани през време на сезона на работата в сезонното производство, но не и за дните през мъртвия сезон. Сезонните производства, както и времето на същите, досежно осигуровката безработица определят с паредба.

Чл. 137. Останалият в беразработица работник е длъжен да приема всяка подходяща работа, която службата за трудовите кадри му посочи.

Пътните пари при настаниване на безработни вън от местожителството им са за сметка на осигуровката.

Чл. 138. В течението на една пълна година всеки безработен може да получи обезщетение срещу безработица най-много за 12 седмици.

Чл. 139. Размерът на дневното обезщетение се определя с паредба, в зависимост от семейното положение на безработни и размера на получаваната от него заплата.

Обезщетението не може да падминава $\frac{2}{3}$ от средната заплата, която осигуреният е получавал през последните 3 месеца, и се заплаща в края на всяка седмица за всеки ден, с изключение на неприсъствените дни.

Обезщетението на безработни, получаващи каква да е пенсия, се намалява съразмерно.

Чл. 140. Обезщетението се отпуска от деветия ден след датата на регистрацията, когато безработният е останал за пръв път в безработица, и от деня на регистрацията за всяко следващо оставане в безработица през течението на една пълна година.

Чл. 141. Безработец, който остане недоволен от никакво действие на администрацията по общественото осигуряване, може да обжалва това действие пред надлежния трудов (номирителен) съд в седмичен срок.

Чл. 142. Обезщетението срещу безработица, ако не бъде поискано в срок от един месец от деня на намиране на работа, остава в полза на осигуровката безработица.

Чл. 143. Ако се установи, че един безработен, добил право на обезщетение срещу безработица, не може да бъде настапен на работа поради недостатъчна подготовка, службата за трудовите кадри може да го изпрати на професионален курс. През време на подготовката безработният получава обезщетение срещу безработица.

Чл. 144. Редът, по който се отпуска, спира, прекратява или възстановява обезщетението срещу безработица, както и други подробности по приложението на тази глава, се урежда с паредба.

Глава XI

Семейни добавки

Чл. 145. Осигурените по този дял от закона, глави на семейства, имат право на семейни добавки за деца.

Осигурените имат право също така на еднократна помощ при встъпване в брак и за всяко живородено дете.

Чл. 146. Средствата за изплащане на семейните добавки и еднократните помощи при встъпване в брак и при раждане на живородено дете се набират от процентни вноски, които публично-правните и частно-правните предприятия внасят върху сумата на плащаните от тях надници и заплати на всички работници и служители, заети в предприятията.

Чл. 147. Размерите на семейните добавки и еднократните помощи, условията и начинът за плащането им, както и размерът и начинът на събиране процентните вноски се определят в правилник.

Глава XII

Разии разпоредби

Чл. 148. Участието със задължителни вноски в осигуряваните за инвалидност, старост и смърт по отменените закони за осигуряване на умствените работници, за обществените осигуровки, за пенсията за изслужено време, за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при Държавните мини и по правилника за пенсиониране на служителите при Българската народна банка се признава като участие по този дял от настоящия закон.

Чл. 149. Вноски, направени от подлежащи на задължително осигуряване по отменения закон за осигуряване на умствените работници и подпадащи по чл. 66 от същия закон се зачитат като редовно участие по този дял от настоящия закон.

Чл. 150. Осигурен, придобил право на пенсия за старост по закона за осигуряване на умствените работници до отменяването му, се пенсионира по условията на същия закон, ако не е придобил право на пенсия по този дял от настоящия закон.

Чл. 151. Признава се за пенсия по този дял от настоящия закон прослуженото време от директори и управители на предприятия, заведения и стопанства, които през периода от 1 юли 1924 г. до 1 юли 1941 г. са били наети на работа като такива, ако същите най-късно при пенсионирането си внесат следуемите се, съобразно получаваната от тях заплата, вноски, изчислени по размери, предвидени в този дял от закона в сила в деня на внасянето им, наедно с 5% сложна годишна лихва, считано от началото на годината, през която е следвало да постъпят до средата на годината на пенсионирането.

Чл. 152. Признава се на жителите на Южна Добруджа и преселните от Румъния времето, прослужено след 1 юли 1924 г., като осигурени за инвалидност, старост и смърт при Румънски осигурителен институт.

Времеслуженето в същия институт се зачита за отпускане на съответна пенсия. Пресмятането на заплатата или наднищата лей в лева става по курса, възприет от Крайовския договор. Участието с вноски в Румънски осигурителен институт се установява с осигурителни книжки и други официални книжа, с които разполагат осигурените.

Правата на лицата по този член, произтичащи от осигурителни книжки или други осигурителни книжа или документи, изгубени и унищожени по каквото и да е причини, както и във връзка с бомбардировки, пожар и други извънредни събития през войната се възстановяват по административната юрисдикция, предвидена в чл. 123 от този дял на закона, чрез писмени данни или клемтвена декларация.

Изслуженото време на румънска служба, признато за пенсия по румънския общ закон за пенсията на лицата от български народност произход, жители на Южна Добруджа и преселници от Румъния по силата на Крайовския договор, които не са добили право на пенсия, се зачита за пенсия по настоящия закон. В този случай румънската служба се приравнява към съответната българска служба и върху така приравнената служба се събират пенсионните удържки на лицата, които не са внесли удържки в румънската обща пенсионна каса.

Чл. 153. Задължителните, доброволните и извънредните вноски за инвалидност, старост и смърт по отменените закони за осигуряване на умствените работници, за осигуряване на търговците и за осигуряване на занаятчиите, направени от осигурени след пенсионирането им по отменения закон за обществените осигуровки, се зачитат, като годишният размер на пенсията се увеличава с 8% от сумата на вноските, плащани след отпускане на пенсията.

Чл. 154. Вноски, направени по отменения закон за осигуряване на умствените работници от доброволно осигурени и от продължаващи осигуряването си, се връщат неолихвени на осигурените, ако бъдат поискани до 1 май 1949 г., в случай че не са придобили право на пенсия по настоящия закон.

Чл. 155. За доброволно осигурените и за продължаващите осигуряването си съгласно членове 43 и 44 от този дял на закона, средната заплата, върху която се изчислява размерът на пенсията за инвалидност или за старост, се определя върху отговарящите на всички платени вноски заплати.

Чл. 156. При смесено участие със задължителни и доброволни вноски сумата от произведението на средната заплата от пет последователно прослужени години с най-голяма заплата от последните 10 години и броят на прослужените месеци или седмици и сборът на отговарящите на доброволните вноски заплати се разделя на общия брой на месеците или седмиците, за да се определи средната заплата или надница, върху която се изчислява размерът на личната пенсия.

Чл. 157. Закъснели вноски се плащат с 5% сложна годишна лихва. Вноски, направени 5 години след времето, за което се отнасят, са недействителни. Вноски, които се плащат по силата на наказателно постановление след срока от 5 години, се считат за редовни, ако актът за нарушението е съставен преди изтичане на този срок.

Чл. 158. Подлежащи на задължително осигуряване, но не осигурени от работодателите си за време преди влизането на този закон в сила могат до 31 декември 1951 г. да поискат да им бъде признато това времеслужене по реда, указан в следващия член, като направят следуемите се вноски с 5% сложна годишна лихва.

Чл. 159. Правата на осигурените по изгубени или унищожени осигурителни книжки се възстановяват от пенсионирания съвет по чл. 123 от този дял на закона, който и в този случай

действува като административна юрисдикция. Молбата се подава най-късно една година от деня на изгубването или унищожението на книжката.

Пенсионният съвет взема своите решения въз основа на писмени доказателства, а решенията му могат да бъдат обжалвани по реда на чл. 124 от този дял на закона. При липса на писмени данни правата по изгубени или унищожени осигурителни книжки могат да се установяват в двегодишен срок с установителен иск пред трудовите (помирителните) съдилища.

За установяване правата по изгубена или унищожена осигурителна книжка до влизането на този закон в сила молбата следва да се подаде най-късно до 31 декември 1951 г.

Чл. 160. При последователно участие на едно лице в осигуряваните за инвалидност, старост и смърт по някой от отменените закони за обществените осигуровки, за пенсията за изслужено време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини, или по отменените правила за пенсиониране на служителите при Българската народна банка и влеят се в нея банки, или по дял III от този закон, или по настоящия дял от същия закон по сметката на осигурените, получаващи заплата по надничния блок, или на осигурените, плащани по щатни таблици, времето, през което то е участвувало като осигурено за случаи на инвалидност, старост и смърт по споменатите закони или дялове от този закон, се зачита общо при пенсиониране.

Пенсионирането за старост се извършва от осигуряваната или осигурителната сметка, при която лицето има преобладаващо участие, а за инвалидност и смърт — от осигуряваната или осигурителната сметка, при която е настъпил осигурителният случай.

При прилагане разпорежданятията на този член по отношение на стажа вноските на доброволно осигурените и продължаващите осигуряването си се зачитат наравно със задължителните.

Начинът на зачитане вноските и превръщането на участие с вноски по една осигурявана или осигурителна сметка в участие с вноски в друга и начинът и размерът на довнасянето до необходимото пълно участие се ureждат с правилник.

Чл. 161. При едновременно участие със задължителни, доброволни, извънредни и други допълнителни вноски в две осигуряване по отменените закони, пенсионни фондове и пенсионни каси осигуреният се пенсионира по по-благоприятните условия на едната осигурявана, като направените вноски в другата се съответно прехвърлят и служат за увеличение на пенсията в размер по чл. 153.

Чл. 162. Тютюноработници, които са били задължително осигурени поне през един от работните сезони на 1949, 1946 и 1947 години и които до края на 1947 г. са навършили 60-годишна възраст, се пенсионират за старост при условията, предвидени в чл. 80. Тяхното времеслужене в тютюневото производство може да се установи и с удостоверение, издадено въз основа на клемтвена декларация и проверени данни от съответното профдружество, заверено от централното ръководство на Профсъюза на тютюноработниците за случаите, когато липсват други безспорни доказателства.

Същите получават и пълния размер на следуемата им се пенсия, без да довнасят разликата до 1.040 седмични вноски. За попълване на недовнесените до 1.040 седмични вноски, както и за покриване евентуални невнесени вноски за времеслужене, установено с удостоверение от профдружествата. Главната дирекция на тютюневия monopol внася в Д. И. О. О. 25.000.000 лв.

Исканията за пенсиониране в този случай се предявяват с нужни доказателства най-късно до 1 май 1949 г.

Отпуснатата пенсия по този член се прекратява, ако пенсионерът постъпи отново на работа в тютюневото производство. За постъпването на работа пенсионерът е длъжен да уведоми писмено Д. И. О. О.

Чл. 163. Лицата, изгълнили условията за придобиване право на пенсия по закона, при действието на който са уволнени, на които не е била отпусната пенсия или са получавали такава, но е била прекратена поради лишаването им от духовен сан за проповядване на комунистма или поради борба против фашистката власт, получават пенсията си за минало време, но не повече от 10 години.

Лицата, уволнени преди влизането в сила на настоящия закон, които в деня на уволнението са имали 30 години трудов стаж и са били уволнени по собствено желание, или са имали 25 години трудов стаж и са били уволнени не по собствено желание или поради отказване да заемат друга по-ниска по чин и заплата длъжност, но не са получили пенсия, понеже в деня на уволнението не са били навършили 55-годишна възраст, респективно 50, получават следуемата се пенсия след навършване на тия възрасти.

Ако такива лица починат преди да са навършили съответната възраст, наследниците им имат право на пенсия от деня на смъртта на лицата, като наследствената пенсия се изчислява в съответен процент от изчислена съгласно предходната алинея лична пенсия.

Чл. 164. Лицата, които са изгълнили условията за добиване право на пенсия, както и тези, които са получавали пенсия, но по политически причини, като борци против фашизма, са били принудени да напуснат пределите на страната, имат право на пенсия за времето, прекарано в емиграция, но не за повече от 5 години.

Чл. 165. Вноски, дължими за минало време по отменения закон за пенсията за изслужено време, се събират без лихва, ако бъдат внесени до края на 1950 г.

Чл. 166. При едновременно участие със задължителни и доброволни вноски по отменените закони доброволните вноски се зачитат за увеличение на пенсията по начина, предвиден в чл. 153.

Чл. 167. Дължностни лица, уволнени от служба след 12 април 1934 г., на които не са били съставени своеевременно административни актове за заболяването им във време на службата, могат да установят обстоятелството на заболяването по съдебен ред, чрез установителен иск, заведен пред надлежния областен съд до 31 декември 1949 г.

По същия начин се установява фактът на трудови злополуки, станали с осигурени по отменения закон за обществените осигуровки след 1 януари 1936 г., които не са били констатирани в предвидения в същия закон 6-месечен срок.

Неконстатирани злополуки в срока и по реда на отменения закон за обществените осигуровки, станали с осигурени по същия закон по време на работата им в строителните обекти на младежките бригади през 1946 и 1947 години, могат да бъдат констатирани с надлежен акт за злополука от пострадалия или неговите законни представители до 31 декември 1949 г.

Чл. 168. Времето, прекарано в заточение по политически причини на учители при български училища и на духовните и граждански лица по ведомството на Екзархията в други държави, в българското опълчение през Освободителната война 1877—1878 се зачита за трудов стаж.

Времето от 12 април 1877 г. до 25 април 1878 г., прекарано като офицер или военен лекар в руската и румънската армия, се зачита за трудов стаж.

Времето преди 12 април 1877 г., прекарано от българи в руската армия като офицери, се зачита за пенсия, ако те са участвали в Освободителната война (1877—1878 г.).

Времето от 9 юли 1876 г. до 1 декември 1898 г., прекарано на служба в руската армия от офицери български граждани, които поради събитията от 9 август 1886 г. са напуснали българската войска и които най-късно до 1 декември 1898 г. са постъпили наново в българската войска или до тази дата са били зачислени в запаса, се зачита за пенсия, ако тези офицери са внесли следуемите се пенсионни удържки до 1 януари 1932 г.

Времето, прекарано на фронта от нещатните участници във войните на действителна служба, мобилизирани или доброволци от 5 октомври 1912 г. до 28 юли 1913 г., от 1 октомври 1915 г. до 28 септември 1918 г. и от 9 септември 1944 г. до 31 октомври 1945 г. се признава за държавна служба и се зачита за пенсия и за класиране.

Участници във войните на фронта са всички военнослужащи, които са служили във войскова част през времето, когато тази част се е намирала в оперативната зона на театъра на военни действия, определена със заповед на министра на войната.

Чл. 169. Времето, прекарано в българското опълчение от 12 април 1877 г. до 25 април 1878 г. се зачита двойно. Изслуженото време през войните от 2 ноември 1885 г. до 20 март 1886 г., от 5 октомври 1912 г. до 31 юни 1913 г. и от 1 октомври 1915 г. до 30 ноември 1919 г., се зачита двойно на офицерите и подофицерите, на нещатните участници във войните на фронта, на служителите по военното ведомство, на мобилизираните служители, които са получавали заплата по други ведомства, и на милитаризираните служители по железнниците, пощите, телеграфите и телефоните. Същото изслужено време на всички останали служители се зачита един път и половина.

Изслуженото време от 9 септември 1944 г. до 31 октомври 1945 г. се зачита двойно на офицерите и подофицерите, на военномобилизираните служители и на нещатните участници на фронта и милитаризираните служители по Министерството на железнниците, пощите и телеграфите, респектуно Главната дирекция на железнниците и пристанищата и Главната дирекция на пощите, телеграфите и телефоните, както и на Дирекцията на автомобилните съобщения и нейните поделения. Същото изслужено време на всички останали лица, участници във фонда за пенсии за изслужено време, се зачита един път и половина.

Чл. 170. Времето от 1 октомври 1915 г. до 30 ноември 1919 г. на пленниците и заложниците се признава за държавна служба и се зачита за пенсия и за класиране.

Чл. 171. Защита се за участие в осигуровката и времето, прекарано вън от служба:

а) на уволнените от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г. по чл. 20 (стар чл. 15) от закона за защита на държавата; по закона за защита на нацията; по членове 70, 82 и 86, буква «и», от закона за народното просвещение; по чл. 24 от наредбата за ръководство, надзор и управление на основните училища; поради борбата им против фашистката власт; поради съдържето им по членове 39, 40 и 41 от закона за гражданска мобилизация — за неявяване на работа, саботаж и отказ, чито действия са амнистирани след 9 септември 1944 г.; по други политически причини, но взели участие в народоосвободителната войска (партизани), интернирани, концлагеристи, изпратени в наказателни трудови групи, политически емигранти и участници в испанската гражданска война. Това време им се зачита като прекарано на длъжността, от което са уволнени;

б) на участвущите в борбата против фашизма; лицата на ръководна нелегална работа; партизаните, интернираните, концлагеристите, изпратените в наказателни трудови групи по политически причини, полitemигрантите и участниците в

испанската гражданска война, макар да не са били на служба или уволнявани от служба като такива, но постъпили на служба след 9 септември 1944 г.

в) времето, прекарано в затворите по политически причини през периода от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г.; г) на железничари, пощенци, учителите и миньорите, уволнени поради стачните борби през 1919—1920 г., при условие, че са поискали да бъдат върнати на служба, но им било отказано;

д) на организатори на стачки през годините 1926 до 9 септември 1944 г., ако това е станало причина за неприемането им на работа.

Зачетеното по този член време не може да бъде повече от 5 години. Същото време се зачита и по отношение правото на наследствена пенсия.

За зачетеното по този член време пенсионни удържки не се събират, а внесените такива не се връщат. Не се връща и надвзетата пенсия, ако има такава.

Уволнението, поради причините, упоменати в този член, се доказва с удостоверение, издадено от учреждението, откъдето лицето е било уволнено, за лицата по буквите «б» и «д» на този член — от местния народен съвет, а за затворниците — от съответния затвор. Учреждението може да събере сведенията от местния народен съвет, по местослужене на уволненото лице или от съответната политическа или профорганизация. Ако учреждението не може или откаже да издаде удостоверение, установяването на посочените причини може да стане и по съдебен ред.

Зачита се за пенсия прослуженото време на бившите носители на нансенови паспорти, впоследствие станали български или съветски граждани. Същите, ако не са внесли вноски, внесат такива по реда на чл. 173.

Чл. 172. Времето, зачетено по предходните членове 168—171, служи за попълване броя на действително изслужените години за добиване право на пенсия, както и за увеличение размера на пенсията.

Същите разпореждания по отношение на лицата, които са подлежали на задължително осигуряване по отменения закон за обществените осигуровки, важат за времето след 1 юли 1924 г.

Чл. 173. Защита се за участие в осигуровката и времето, прекарано в неплатен стаж, предвиден по закон, като внесат олихвени с 5% сложна годишна лихва пенсионните удържки върху заплатата, предвидена за първата зета от тях щатна длъжност или приравнената такава със заплатата, предвидена по защита на щатните таблици на държавните служители от 1 март 1947 г., и тези, издадени по чл. 27 от същия закон.

Защита се за участие в осигуровката и времето, прекарано от настанени на работа по отменения закон за настаниване на работа безработни лица със средно или висше образование, като внесат олихвени с 5% сложна годишна лихва следуемите се пенсионни удържки, според получаваната от тях заплата или надница, приравнена към тези, предвидени за съответните длъжности в щатните таблици от 1 март 1947 г. или надничия блок от 1 февруари 1948 г.

Чл. 174. Защита се за участие в осигуровката времето, прекарано без заплата от осигурени по този закон лица като бригадири в националните младежки бригади.

Чл. 175. Защита се за участие в осигуровката времето, прекарано на служба в друга държава от работници и служители, подлежащи на осигуряване по този закон, постъпили на служба в друга държава по договор и въз основа на постановление на Министерски съвет, като си внесат следуемите се за това време пенсионни удържки, олихвени с 5% сложна годишна лихва.

Чл. 176. Защита се за пенсия прослуженото време:

а) на учителите при български училища в други държави;

б) на служителите при българската болница «Евлоги Георгиев» и Екзархията в Цариград;

в) на секретарите при консулствата вън от България, които се назначават със заповед на министра на външните работи;

г) свещенослужителите при българските църкви в други държави.

Признава се за пенсия, повишение и степенуване прослуженото време на учители-български граждани в българските малцинствени училища във Ф. Н. Р. Ю. и други държави, изпратени или останали на служба там по наредбата или със съгласието на Народната република България. При превеждането им на служба в Народната република България тези учители се считат служители без преътвтане.

Чл. 177. Не се зачита в осигуровката времето, прекарано от духовни лица след въвеждането им в архиерейски сан.

Чл. 178. Времето, прекарано в болест или майчинство, за което не са платени вноски, се зачита при изчисление на пенсията за инвалидност, старост или смърт в размер общо до 40 седмици за времетраенето на осигуровката. Времето, прекарано в болест или майчинство повече от 40 седмици, за което не се платят вноски, не се зачита при изчислянето на пенсия за инвалидност, старост или смърт, но придобитото право, предмет на членове 72 и 74 от този закон, не се губи.

Признава се времето, през което не са плащани вноски от осигурени по този закон, като време, през което са плащани такива по размера на последната действително платена седмична вноска, прекарано в редовна военна служба, или труда повинност.

Чл. 179. Разпорежданията на членове 11 и 16, т. 1, букви «б» и «в», и т. 2 (само за работниците от рудник № 7 септември) от отменения закон за пенсии за изслужено

време и инвалидност на служителите и работниците при държавните мини и чл. 36а от отменения закон за обществените осигуровки остават в сила.

Чл. 180. При общо изменение на заплатите и надниците по държавната щатна таблица или по тези, определени въз основа на закона за държавните щатни таблици или по надничия блок с най-малко 15% в повече или в по-малко спрямо установените размери при влизането на този закон в сила, съответно се изменят и пенсийте за съответната длъжност или работа. Изменените размери на пенсийте започват да текат от началото на тримесечието, следващо това, през което са изплатени пенсийте по стария размер.

ДЯЛ III

ОСИГУРЯВАНЕ НА ЛИЦА СЪС СВОБОДНИ ПРОФЕСИИ И НА ЗАНАЯТЧИИ И ТЪРГОВЦИ

Глава I

Основни положения

Чл. 181. По настоящия дял на този закон се осигуряват задължително за болест и майчинство и за инвалидност, старост и смърт всички физически лица, които имат качество на занаятчии, търговци или упражняват някоя свобода професия.

Подлежат на задължително осигуряване само за болест и майчинство и пенсионерите по този дял от закона.

Чл. 182. Не подлежат на задължително осигуряване по този дял:

а) лицата, които упражняват занятието си до 3 месеца през годината;

б) амбулантичните търговци, на които се издават разрешителни за амбулантична търговия, съгласно чл. 29 от наредбата-закон за уреждане на вътрешна търговия.

Чл. 183. Чуждите граждани от посочените в този дял категории се усигуряват задължително при условията на чл. 41.

Чл. 184. Всички заварени лица, упоменати в чл. 181, които не са регистрирани и осигурени в съответната осигуровка до влизането на този закон в сила, са длъжни в срок от два месеца да се регистрират в Д. И. О. О.

Които добият качеството на подлежащи на задължително осигуряване след влизането на този закон в сила, са длъжни да се регистрират в срок от 30 дни след издаването на разрешителния за упражняване занятието.

Д. И. О. О. определя дали лицето подлежи на задължително осигуряване. Решението се съобщава писмено на засидретувания.

Осигурените са длъжни да дават на Д. И. О. О. в предписания им срок всички сведения, които им се искат във връзка с осигуряването.

Чл. 185. Народните съвети или съответните професионални организации, към които членуват осигурените, са длъжни да съобщават на Д. И. О. О. за всички дадени разрешения за упражняване на дейност по чл. 181.

Чл. 186. Осигурен, който е внасял вноски в осигуровките в продължение на 36 месеца и престане да бъде в кръга на задължително осигурените по този закон, може да продължи доброволно осигуровките си с вноски в размер по свой избор, но най-много до средния размер от последните 36-месечни задължителни вноски, за което следва писмено да заяви на Д. И. О. О. в 5-месечен срок от излизането от кръга на задължително осигурените.

Промени в размера на вноските могат да се правят от доброволно продължаващите осигуровката си само в началото на всяка календарна година. Тези вноски се зачитат наравно със задължителните.

Заварените, продължаващи доброволно осигуровката си при закритите пенсионни фондове, могат да останат доброволно осигурени по този дял, ако продължат да внасят вноските си съгласно алияна първа на този член.

Чл. 187. Участието в осигуровките по този дял се установява с направените вноски.

Чл. 188. Участието в осигуровките на подлежащите на задължително осигуряване по този дял лица започва от датата на добиване качество по чл. 181, а за заварените — от влизането на настоящия закон в сила и свършва на края на текущия месец след датата на загубване това качество.

Чл. 189. Не се счита за прекъсване на участието в осигуровките, макар и да не се плащат вноски, времето:

а) през което осигуреният е получавал лична пенсия по този закон;

б) от настъпването на инвалидността или смъртта до отпускането на пенсията;

в) прекарано в боледуване, лечение или бременност, ако през това време осигуреното лице не е работило;

г) прекарано в редовна военна служба или трудова повинност.

Това време не се взима пред вид при изчисление размера на пенсията, ако за същото време не са правени вноски.

Чл. 190. Всички вноски, платени след влизането на този закон в сила от лица, които не подлежат на задължително осигуряване или нямат право за продължение на осигуровката, са недействителни. Същите се връщат неолихвени в срок от 3 години от дена на последната платена недействителна вноска. Непописканите в този срок остават в полза на съответната сметка.

Глава II

Осигуровка болест и майчинство

Чл. 191. Правата на лицата, осигурени за случай на болест и майчинство, както и тези на членовете на техните семейства се пораждат от дена на осигуряването, а за пенсионерите — от дена на пенсионирането и се определят по правилата на членове 46, 47, 48, 50, 51, 52, 57 и 59.

Чл. 192. Освен правата по предходния член, осигурените имат право на дневно парично обезщетение за присъствените дни, прекарани в болест, по предписание на лекар или комисия.

Дневно парично обезщетение на заболял осигурен по този дял се плаща само ако предприятието му, съответно самият осигурен, през време на лечението не работи.

На пенсионерите по този дял не се плаща дневно парично обезщетение.

Чл. 193. Размерът на дневното парично обезщетение се изчислява съобразно с категорията на месечните вноски за болест и майчинство, съгласно следната таблица:

Категория на годишния доход	Дневен доход лева	Месечна вноска за болест и майчинство лева	Размер на дневното обезщетение		
			При домашно лечение	При болнично лечение — глава на семейство	Лечение за осигурени б. з. с. майчинство
I. До	— 42.000 лв.	120	105	72	48
II.	42.001 — 54.000	260	140	96	64
III.	54.001 — 66.000	200	175	120	80
IV.	66.001 — 78.000	240	210	144	96
V.	78.001 — 90.000	280	245	168	112
VI.	90.001 — 105.000	325	284	195	130
VII.	105.001 — 120.000	375	328	225	150
VIII.	120.001 — 150.000	450	394	270	180
IX.	150.001 — 180.000	550	481	330	220
X.	180.001 — 210.000	650	569	390	260
XI.	над — 210.000	750	656	450	300

Към дневното парично обезщетение при болнично или домашно лечение на осигурения се заплаща и добавка в размер по 15 лв. дневно за всяко пегово дете до 16-годишна възраст.

Дневното парично обезщетение, заедно с добавките за деца, не може да надминава размера на съответния дневен доход, върху който се изчислява месечната вноска за осигуровката.

Осигурените бременни жени и майки, по предписание на лекар, получават дневно парично обезщетение в продължение най-много до 3 месеца в размер на пълния им дневен доход, върху който са правени вноските по осигуровката, ако са участвали с вноски най-малко 2 месеца, считано до 1 месец преди раждането.

Чл. 194. Придобитото право на медицинска помощ не се губи, макар и да не се правят вноски, в следните случаи:

а) при прекъсване на занятието от осигурения, ако същият заболее до изтичане на 3 месеца от прекратяване на занятието;

б) за осигурени, повикани на редовна военна или трудова служба, обучение, мобилизация или трудова бригада — до изтичане на 3 месеца от освобождението.

В горепосочените случаи времетраенето на лечението е до 6 месеца от дена на заболяването.

Глава III

Осигуровка инвалидност, старост и смърт

Чл. 195. Осигурените по този дял имат право на пенсия за инвалидност в случай на трайна неработоспособност поради телесни повреди, заболяване или преждевременно изтощение.

Чл. 196. Право на пенсия за инвалидност се добива при най-малко 50% загубена работоспособност и след участие в осигуровката с най-малко 60 месечни вноски до дена на инвалидизирането.

Пенсия за инвалидност не се отпуска след навършване на 60-годишна възраст, ако инвалидността е настъпила след тази възраст.

Процесът на загубената работоспособност се определя по разписанието на болестите и повредите, които дават право на пенсия за инвалидност, съгласно разпоредбите на чл. 63 от този закон.

При установяване правото на пенсия за инвалидност се прилагат и съответните разпоредби на членове 72, 73 и 74.

Чл. 197. Правото на пенсия за старост се поражда, когато осигуреният е навършил 60-годишна възраст и има участие с вноски в осигуровката в продължение на най-малко 300 месеца — с или без прекъсване.

Чл. 198. Личните пенсии за инвалидност и старост се състоят от основа и добавка, определени в зависимост от категорията месечни вноски за тази осигуровка, съгласно приложена таблица:

Категория на годишния доход	Месечна вноска за инвалидност и старост лева	Размер на пенсията за старост или инвалидност годишно	
		Основна лева	Добавка към всяка платена месечна вноска лева
I. До — 42.000 лв	327	12.600	18.00
II. 42.001—54.000	436	16.800	24.00
III. 54.001—66.000	545	21.000	30.00
IV. 66.001—78.000	655	25.200	36.00
V. 78.001—90.000	764	29.400	42.00
VI. 90.001—105.000	886	34.125	48.75
VII. 105.001—120.000	1.023	39.375	56.25
VIII. 120.001—150.000	1.227	47.250	67.50
IX. 150.001—180.000	1.503	57.750	82.50
X. 180.001—210.000	1.773	68.250	97.50
XI. над — 210.000	2.045	78.750	112.50

Вносите на членовете на съюзите на научните работници, на писателите, на артистите и театралните служители, на композиторите, музиколозите и концертиращите артисти и на художниците, които подлежат на осигуряване по този дял, се плащат с 20% намаление.

Общият годишен размер на личната пенсия за инвалидност или за старост се получава, като към основата, посочена в таблицата, се прибави и съответната добавка, взета толкова пъти, на колкото е равен броят на платените месечни вноски.

В случай на последователно участие с вноски от различни категории, определя се средна месечна вноска от платените за цялото време вноски, според която се определят съответно основата и добавката на пенсията. Размерът на пенсията, съобразно средната месечна вноска, се определя със специална таблица, одобрена от управителния съвет на Д. И. О. О.

Чл. 199. Размерът на средната месечна вноска по предходния член се определя, като общата сума на платените редовни вноски по този дял и по отменените закони за осигуряване на търговците, на занаятчите и на лицата от свободните професии, по закритите пенсионни фондове и пенсионни каси, както и на извънредните, недействителните и други допълнителни вноски, направени от и за тях, се дели на броя на месеците, за които се отнасят. Ако при това изчисление се получи средна вноска по-малка от минималната такава по таблицата към чл. 198, съответната разлика се довлася по реда на чл. 202.

Чл. 200. Минималният годишен размер на личната пенсия за старост по този дял е 36.000 лв.

Чл. 201. Заварените осигурени по този дял, които в деня на влизането на този закон в сила се намират на възраст от 40 до 50 години включително, получават пенсия за старост, ако са участвали най-малко със 120 месечни вноски в осигуровката по този дял или по някои от отменените закони за осигуряване на търговците, занаятчите и свободните професии, а онези над 50 години — ако са участвали най-малко с 60 месечни вноски. Едините и другите давнащи разликата при пенсионирането си до 300 месечни вноски, с 5% сложна годишка лихва, изчислена по средната вноска, върху която се определя размерът на пенсията, съгласно чл. 198, и по начина, посочен в алинея първа на чл. 79.

Средната вноска, по която се изчислява пенсията, се получава, като общата сума на платените месечни вноски се раздели на 300.

Чл. 202. Сумата за давнашие, съгласно предходния член и чл. 199, се плаща наведнаж преди или при пенсионирането или може да се удържа от пенсията, в който случай разсрочените суми се олихват с 5% сложна годишка лихва, съгласно одобрената от управителния съвет на Д. И. О. О. специална таблица, съставена според възрастта на пенсиониращото се лице. До гълъбите покриване на задължението си пенсионерът получава само 50% от следващата се пенсия, но не по-малко от 18.000 лв. годишно за личните пенсии.

Чл. 203. В случай на смърт на пенсионер по този дял, както и на осигурен, който е навършил изискуемото участие съгласно чл. 196 и условията на членове 72, 73 и 74, или е изпълнило условията на членове 197 и 201, наследниците имат право на пенсия за смърт.

Наследствената пенсия се отпуска в размер на съответен процент от отпуснатата или следваща се лична пенсия за инвалидност или старост, както следва:

а) наследниците на починалия личен пенсионер получават наследствена пенсия в процент от личната пенсия;

б) наследниците на починал осигурен, който преди смъртта си е придобил право на пенсия за старост, без да му е била отпусната такава, получават наследствена пенсия в процент от следуемата се лична пенсия за старост;

в) наследниците на починал осигурен, който не е добил право на пенсия за старост, но е навършил необходимото участие за право на пенсия за инвалидност, получават наследствена пенсия в процент от личната пенсия за инвалидност съответно на навършеното участие в осигуровката.

Чл. 204. За осигурените по този дял се прилагат и разпоредните на членове 84—93.

Глава IV

Общи разпореднания по пенсийте и пенсионно производство

Чл. 205. За осигурените по този дял се прилагат аналогично разпоредните на членове 102, 103, 106, 108—126, 159, 160 и 161, както и съответните наказателни разпореди — дял VI.

Чл. 206. За отпускане на пенсия за старост на занаятчии и на търговци, за които е настъпил осигурителният случай, без още да са изпълнили стажа за получаване на пенсия, ако са изпаднали в нужда и имат средства и възможност за препитание, както и за илашане на редовните вноски на осигурените занаятчии и търговци, които са изпаднали в положение да не могат да ги изплатят, разрешава се на Общия занаятчийски професионален съюз и на Общия съюз на българските търговци да набират средства чрез облагане на членовете си, които средствата споменатите организации внасят в Д. И. О. О. в специални сметки «субсидии от ОЗИПС» и «субсидии от ОСБТ».

В същите сметки се внасят съответно и набраните суми съгласно членове 74 и 75 от отменения закон за осигуряване на занаятчии и членове 98 и 99 от отменения закон за осигуряване на търговци.

Срокът за внасяне субсидиите е най-късно 3 месеца след изтичане на календарната година.

Чл. 207. Отпускането на пенсии съгласно предходния член става, като се внесе във фонда «технически резерви на осигуренката на занаятчии, търговци и свободни професии» сума, равна на покривния капитал на отпуснатите такива пенсии. Последните не могат да бъдат по-големи от минималната пенсия, съгласно чл. 200.

Същите пенсии се отпускат, спират, прекратяват, видоизменяват и плащат съгласно общия ред по този дял и се прекратяват, когато условията за отпускането им, съгласно предходния член, са се изменили.

Централните ръководства на споменатите организации, съвместно с управителния съвет на Д. И. О. О., определят лицата, на които може да се плащат вноските или да се отпускат такива пенсии, а също така лицата, чито такива пенсии следва да се прекратят.

Чл. 208. Управителният съвет на Д. И. О. О. може да разреши и на професионалните организации на лицата със свободни професии, осигурени по този дял, да набират средства, които да внасят в Д. И. О. О. за подпомагане на своите членове при давнашие необходимите вноски за зачетено време, като участници в осигуренките по отменените пенсионни фондове и каси, както и за давнашие необходимите вноски до размерите, предвидени по таблицата към чл. 198.

Набраните до влизането на този закон в сила такива средства служат за същата цел.

Чл. 209. Подробностите по прилагането на членове 206, 207 и 208 се ureждат с наредба.

Глава VI

Разни разпоредби

Чл. 210. Времеучастието и всички направени редовни, недействителни, извънредни и други допълнителни вноски от и за осигурените по отменените осигурителни закони и закритите фондове се зачитат. Разликата между размерите на минималната вноска по този закон и вноските, направени преди неговото влизане в сила по отменените осигурителни закони и закритите фондове, се доплаща от осигурените лица по реда и в сроковете, установени с наредба.

На осигурен, който не желае да давне за това време необходимата сума, съответното времеучастие се зачита за толкова месеци, колкото пъти се съдържа минималната месечна вноска за осигуренката по този дял в сумата на всички направени вноски (без лихвата) по отменените осигурителни закони и закритите фондове.

Чл. 211. Заварените лица, подлежащи на задължително осигуряване по този дял, които са били участници по някои от отменените пенсионни закони или фондове, но не са правили редовни вноски си по тях, могат да направят следните се вноски за минимално време, в срок от 1 година от влизането на този закон в сила, олихвени с 5% сложна годишка лихва. Тези вноски се вземат в съображение само при пенсионирането им за старост.

Чл. 212. Отпуснатите пенсии по отменените закони и по закритите фондове, до влизането в сила на този закон, се изплащат от съответните сметки в размерите, плащани до влизането на този закон в сила, включително и даденото процентно увеличение само на занаятчийските пенсии.

ДЯЛ IV

ОСИГУРЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНИ

Глава I

Основни положения

Чл. 213. По настоящия дял на този закон се осигуряват задължително за старост всички земеделци — мъже и жени, български граждани, павършили 21-годишна възраст.

Чл. 214. Земеделец по смисъла на този закон е всяко лице, което чрез личен труд, за своя или обща сметка, изкарва прехраната си главно от земеделието и отраслите му.

Под земеделие и отраслите му се разбира: полевъдство, скотовъдство, лозарство, градинарство, бубарство, пчеларство и др. Градинарството обхваща: обработка на зеленчукови градини, овоощарство, розови градини и др.

Глава II

Пенсиониране, вноски и размер на пенсията

Чл. 215. Осигуреният добива право на пенсия, ако отговаря на следните условия:

- а) да е павършил 60-годишна възраст за мъжете, а за жените — 55-годишна възраст;
- б) да е упражнявал занятието земеделие и участвал с вноски в осигуровката най-малко 25 години и да е редовен член на ОЗПС.
- в) към деня на павършване възрастта или на пенсионирането да не упражнява друго главно занятие;
- г) главният доход на семейството, към което се числи, да е от земеделие;
- д) да не получава пенсия за старост по друг дял от този закон.

Чл. 216. Осигурени, които са павършили възрастта за пенсиониране и нямат 25-годишно участие в осигуровката, за да добият право на пенсия, внасят за съответните години необходимите вноски по чл. 218, буква «б», които се удържат безлихвено от пенсията в размер на $\frac{1}{4}$ от нея. Това важи и за заварените пенсионери.

Чл. 217. Размерът на пенсията е 9.600 лв. годишно.

Чл. 218. Осигурените по този дял земеделци, както и пенсионираните лица внасят в осигуровката, съобразно тяхната възраст, ежегодни вноски най-късно до 1 октомври, както следва:

а) лицата на възраст от 21 година до 55 години включително за жените и до 60 години включително за мъжете по 300 лв. годишно;

б) лицата над 55 години за жените и над 60 години за мъжете — по 1200 лв. годишно.

За членовете на ТКЗС, които не подлежат на облагане с данък върху общия доход, вноските по точки «а» и «б» се внасят от социалния фонд на ТКЗС, а на тези от членовете, които подлежат на облагане с данък, ТКЗС плаща половината от вноските.

Чл. 219. Осигуровката набира средства от:

- а) вноски по чл. 218;
- б) върхина в размер съответно по 10%, 20%, 30% и 40% върху данъка за общия доход, плащан от земеделците-стопани върху облагаем доход от земеделие, съответно 100.000 лв. годишно и поредно следващите по 100.000 лв. облагаем годишен доход;
- в) помощ от държавата, изразена в бюджета ѝ;
- г) лихви от пласменти и от закъснели вноски;
- д) помощи, дарения и др.

Глава III

Общи разпореждания

Чл. 220. Пенсийте по този дял са лични и се отпускат по писмено поискване от 1 януари на годината, следваща тази, през която осигурените са придобили право на пенсия.

Чл. 221. Начинът и сроковете за поискване на пенсия се определят в правилник.

Чл. 222. За случаите, при които пенсията следва да се прекрати, са в сила съответните постановления на дял II от закона.

Пенсията се прекратява и когато осигуреното лице изгуби качеството на членство в ОЗПС от дяла на изгубване членството.

Чл. 223. Отпускането, прекратяването и възобновяването на пенсии по този дял, както и обжалването на заповедите и решениятия за това става по начин, указан в дял II на закона.

Чл. 224. Членове 108, 111, букви «а» и «б», 112, букви «а», «в», «г» и «д», 114, буква «б», 115, 121, букви «г» и «д», и 124 имат приложение и за пенсийте по този дял.

Чл. 225. Възрастта на пенсионерите се установява с кръщелно свидетелство или общинско удостоверение, издадено въз основа регистрите за гражданското състояние, а при липса на такива регистри — със съдебно решение, издадено от съответния оклийски съд по иск за установяване възрастта. Към молбата за установяване възрастта заинтересуваното лице прилага удостоверение, издадено от свещеника, в енорията на

който е родено, че не е записано в църковните метрически книги и от общината, че не е записано в регистра за гражданското състояние.

Чл. 226. Ревизират се по отношение размера и правото на получаващите пенсии всички отпуснати до влизането в сила на този закон земеделски пенсии, като на лицата, които не отговарят на условията на този дял, пенсията се прекратява от 1 януари 1949 г.

Процедурата по ревизията и прекратяването на пенсии се урежда с правилник.

ДЯЛ V
ПЕНСИИ ЗА ЗАСЛУЖИЛИ НА РОДИНАТА ЛИЦА

Глава I

Видове пенсии

Чл. 227. По разпоредбите на дял V от този закон имат право на:

а) държавни пенсии — поборниците от епохата преди Освобождението на България, опълченците от Освободителната война, доброволците от войната 1885 г. и участниците в освободителните борби на Македония и Одринско до 1908 г.;

б) военно-инвалидни пенсии — пострадалите участници във войните 1885, 1912/1913 г., 1915/1918 г. и 1941/1946 години (от 13 декември 1941 г. до 20 януари 1946 г.);

в) народни пенсии — пострадалите в борбата за народна власт от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г.;

г) народни пенсии — особено проявилите се деятели в областта на обществената, културна, военна, научна и техническа дейност и които са действували за укрепване на Народната република България;

д) гражданско-инвалидни пенсии — пострадалите по повод и при изгълъдение на възложението задачи лица, които:

по силата на особени закони са били задължени да дадат безплатно труда си за изграждане обекти от стопански, социален или военен характер;

по силата на особени закони са били задължени да подпомагат държавни органи при изпълнение на служебни задачи;

са взели участие в трудово-стопански и други бригади, организирани от отечественофронтовски комитети и от профкомитети след 9 септември 1944 г. и ако не са били осигурени;

са били активисти на отечественофронтовските комитети след 9 септември 1944 г.;

са били учащи се в технически учебни заведения.

Чл. 228. Имат право на гражданско-инвалидна пенсия също:

а) редниците и подофицерите на срочна служба и редовните трудодавци;

б) всички лица, на които трудът се реквизира от военните или административните власти за обслужване на войската и които по повод и изпълнение на възложената им задача получат не по своя вина повреда или болест, вследствие на което загубят напълно или част от своята работоспособност;

в) пострадалите гражданска лица при въздушни нападения, ако са сназили наредбите на противовъздушната отбрана, както и пострадалите не по своя вина в пределите на страната гражданска лица от чужди войски при злополука или други произшествия;

г) случайно пострадалите гражданини лица от органите на властта при изпълнение на служебните им задачи.

Забележка. За лицата по буквa «а» не се търси причинна връзка между службата и злополуката.

Глава II
Държавни пенсии

Чл. 229. Поборник или опълченец, който не е възнаграден с държавна земя, се възнаграждава с пожизнена пенсия в размер от 6.000 до 10.000 лв. месечно, с оглед на неговото местожителство и имотно състояние.

Размерите на пенсийте се определят, както следва:

а) за София — 9.000 лв. месечно, ако пенсионерът има имоти, и 10.000 лв. месечно, ако е без имоти;

б) за градовете: Бургас, Видин, Враца, Пловдив, Плевен, Варна, Русе, Шумен, Търново, Кюстендил, Стара Загора, Ямбол, Лом, Пазарджик, Хасково, Казанлък, Габрово, Севлиево и Свищов — 8.000 лв., съответно 9.000 лв. месечно;

в) за останалите градове — 7.000 лв., съответно 8.000 лв. месечно;

г) за селата — 6.000 лв., съответно 7.000 лв. месечно.

Лицата, които нямат качеството на поборници и опълченци, но им е било признато право на пенсия, получават: тези с местожителство, определено в буквa «а» — 3.600 лв. месечно, ако имат имоти, и 4.000 лв. месечно, ако са безимотни; тези с местожителство по буквa «б» — 3.200 лв., съответно 3.600 лв. месечно; тези с местожителство по буквa «в» — 2.800 лв., съответно 3.200 лв. месечно, а тези с местожителство по буквa «г» — 2.400 лв., съответно 2.800 лв. месечно.

Чл. 230. Доброволците, взели участие в боевете през войната 1885 г., получават пенсия в размер 4.000 лв. месечно, ако нямат чист годишен доход повече от 66.000 лв.

Чл. 231. Имат право на пенсия по този дял в размер на 4.000 лв. месечно участниците с оръжие в ръка в Илинденското и Одринското преображенско въстание от 1903 г., както

и лицата, прекарали в затвор поне три години или били на заточение във връзка с освободителните борби в Македония и Одринско до 1908 г., при условие, че не са били в услуга на реакцията или по-късно на фашизма.

Документите за установяване обстоятелствата по предшествуващата алинея се издават от съответните организации по реда, указан в правилник.

Чл. 232. Лична държавна пенсия по чл. 231 се отпуска, ако лицето отговаря на следните условия:

а) да е български гражданин;

б) да е навършил 60-годишна възраст;

в) през периода от 1923 г. до 9 септември 1944 г. да не е било в услуга на двореца, на българските реакционни и фашистки правителства и на немските окупатори и полностоящем да не е в фашистки прояви.

Пенсията се спира през времето, когато чистият годишен доход на лицето надминава 66.000 лв.

233. Пенсийте по чл. 231 се отпускат от деня на влизането на закона в сила, ако молбата за пенсия е подадена в единогодишен срок от този ден. Ако този срок е пропуснат, пенсията се дава от деня на поискването ѝ.

Глава III Военно-инвалидни пенсии

Чл. 234. Военните чинове, мобилизиращи и повикани на временно обучение по закона за военните сили, пострадали не по своя вина през време на война и получили параняване или болест, вследствие на което са изгубили най-малко 30% от своята работоспособност, получават военно-инвалидна пенсия.

Чл. 235. Наравианство, заболяването, смъртта или безследното изчезване на лицата, споменати в предходния член, се установява с удостоверение от командира на войсковата част, в която е служило лицето.

Чл. 236. Размерите на личните военно-инвалидни пенсии се определят по следващите три таблици:

ТАБЛИЦА I-a

за тримесечните размери на личните военно-инвалидни пенсии на пострадалите на фронта в оперативната зона след 9. IX. 1944 г.

№ по ред	ЧИН	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
		пенсия лева							
1	Редник и ефрейтор	5500	7300	9100	10900	12700	16000	18700	20900
2	Мл. подофицер . .	5800	7600	9600	11500	13800	18200	20700	23700
3	Ст. подофицер . .	6000	8000	9900	11900	14300	18700	21500	24800
4	Фелдф. и юнкер . .	6200	8200	10300	12300	14900	19300	22000	25300
5	Мл. и стар. подоф. на щат. служба . .	6500	8600	10800	12900	17600	21500	24800	27000
6	Фелдф. на щат. сл. .	7500	9900	12400	15400	20900	25300	27000	32000
7	Оф. канд. и подп. .	9900	13200	16500	19800	23100	26400	30100	33000
8	Поручик . . .	10400	13900	17400	20800	24800	27800	32700	37000
9	Капитан . . .	11900	15500	19800	23800	27600	31700	35700	39600
10	Майор . . .	13400	17900	22300	26800	31200	35700	40100	44600
11	Подполковник . .	13900	18500	23100	27800	32400	37400	41600	48000
12	Полковник . .	17400	23100	28500	34700	40500	46200	52000	54000
13	Полков. бриг. .	18400	24500	30600	36700	43000	48900	54000	54000
14	Генерал . . .	21800	29100	36300	43600	50900	54000	51000	54000

ТАБЛИЦА I-b

за тримесечните размери на личните военно-инвалидни пенсии и на пострадалите от войните: 1885 г., 1912/1913 г. и 1915/1918 на фронта в оперативната зона

№ по ред	ЧИН	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
		пенсия лева							
1	Редн. и сферейтор	5000	6600	8300	9900	12100	15300	17900	20000
2	Мл. подофицер . .	5300	7000	8700	10500	13200	17400	19900	22600
3	Ст. подофицер . .	5400	7200	9000	10600	13700	17900	20500	23700
4	Фелдф. и юнкер . .	5600	7500	9300	11200	14200	18400	21000	24200
5	Мл. и стар. подоф. на щат. служба . .	5900	7800	9800	11700	16800	20500	23700	25800
6	Фелдф. на щат. сл. .	6800	9000	11300	14700	20000	24200	25800	30500
7	Оф. канд. и подп. .	9000	12000	15000	18000	21000	25200	27800	31500
8	Поручик . . .	9500	12600	15800	18900	23700	26200	31200	35300
9	Капитан . . .	10800	14400	18000	21600	25200	28800	32400	36900
10	Майор . . .	12200	16200	20800	24300	28400	32400	36500	40500
11	Подполковник . .	12600	16800	21000	25200	29400	35700	37800	45800
12	Полковник . . .	15800	21000	26300	31500	36800	42000	47800	52500
13	Полк. бригаден . .	16700	22200	27000	33800	41000	44400	50000	54000
14	Генерал . . .	19800	26400	33000	39600	47000	52800	54000	54000

ТАБЛИЦА I-b

за тримесечните размери на личните военно-инвалидни пенсии на пострадалите във всички войни не на фронта

№ по ред	ЧИН	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%
		пенсия лева							
1	Редн. и ефрейтор	4500	6000	7500	9000	11500	14700	17000	19000
2	Мл. подофицер	4700	6300	7900	9900	12500	16500	19000	21500
3	Ст. подофицер .	4900	6500	8100	10100	13000	14000	19500	22500
4	Фелдф. и юнкер .	5100	6700	8400	10700	13500	17500	20000	23000
5	Мл. и ст. подофицер на щатна служба .	5300	7100	8900	11600	16000	19500	22500	24500
6	Фелдф. на щат. сл.	6100	8100	10700	14000	19000	23000	24500	29000
7	Оф. к. и подпор.	8100	10800	13500	16200	20000	4000	25500	30000
8	Поручик . . .	8500	11400	14200	17600	22500	25100	29700	33600
9	Капитан . . .	9800	13000	16200	19500	24300	28200	31800	36300
10	Майор . . .	11000	14600	18300	21900	26000	30600	34000	39800
11	Подполковник . .	11400	15200	18900	22700	28000	34000	37000	43600
12	Полковник . . .	14200	18900	23700	28400	34000	40800	46200	49500
13	Полков. бриг.	15000	20000	25000	31700	39000	42200	48400	54000
14	Генерал . . .	17900	23300	29700	37800	46200	49000	53500	54000

Чл. 237. Личен военно-инвалид от войните с 30% и повече изгубена работоспособност, ако е на служба, която се зачита за пенсия за старост, може да получава и пенсията си като сборът от пенсията и заплатата не може да надминава 18.000 лв. месечно, ако надминава, с горницата се намалява пенсията.

Чл. 238. Военни лица, пострадали в мирно време, които са придобили право на военно-инвалидна пенсия по закона за пенсийте на служителите при държавните и изборни учреждения от 1921 г. и по наредбата-закон за пенсийте за инвалидност от 1938 г., запазват право да получават военно-инвалидна пенсия, размерът на която се определя по таблица I-b.

Чл. 239. Лицата от български народностен произход, жители на Южна Добруджа или преселници от Румъния по силата на договора в гр. Крайова, които са получавали военно-инвалидна пенсия от румънската държава, имат право да получават военно-инвалидна пенсия по таблици I и IV от този дял на закона, като изгубяваната от тях или наследодателите им длъжност в румънската армия се приравнява към съответната длъжност в българската войска.

Чл. 240. Военни лица, произведени в по-горен чин за бойно отличие, получават пенсия, изчислена за съответния по-горен чин.

По същия начин се определят и пенсийте на наследниците на посмъртно повишените загинали лица.

Глава IV

Народни пенсии

Чл. 241. Имат право на пенсия борци за народовластие (против фашизма), получили най-малко 30% изгубена работоспособност, а именно:

а) български граждани без разлика на пол, възраст, вероизповедание и народност, ако са пострадали вън или в пределите на страната от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г. и във връзка със събитията на 9 септември 1944 г.;

б) български граждани, пострадали в границите на Европа след 9 септември 1944 г. до 9 юни 1945 г. и които не са били зачислени в народоосвободителната войска;

в) чужди граждани, ако са пострадали в България от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г. Наследниците на такива лица имат право на наследствена пенсия. Едините и другите докато живеят в страната.

Чл. 242. Могат да получат народни пенсии борци за народовластие, които в качеството си на общественици, военачалници, интелектуалци и хора на изкуството и литературата са принесли особена заслуга за страната.

Чл. 243. Народни пенсии се отпускат на лицата по чл. 227, буква «г», и чл. 241, ако ли пък те са пъзилечно болни и имат поне 50% изгубена работоспособност, пенсията може да се отпусне и преди навършване 60-годишна възраст.

Чл. 244. Размерите на пенсийите се определят:

а) за участниците в народоосвободителната войска за дългостта, която са изпълнявали, и според процента на изгубената им работоспособност, по следната

ТАБЛИЦА II

за тримесечните размери на пенсийите на участниците в народо-освободителната войска

Категория	Изгубена работоспособност							
	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
I	10.050	13.050	16.050	19.050	22.050	25.050	28.050	30.000
II								

Към първа категория спадат следните лица:

1. Главнокомандуващ и. о. в. войска.
2. Началник-щаб на и. о. в. войска.
3. Политком на главния щаб на и. о. в. войска.
4. Началник отдел в главния щаб на и. о. в. войска.
5. Началник на оперативна зона.
6. Политком на оперативна зона и заместници на посочените в точки 1—6 лица.

Към втора категория спадат следните лица:

1. Началник-щаб на оперативна зона.
2. Командир на бригада.
3. Командир на отред (батальон, дружина).
4. Интендант на бригада.
5. Интендант на отред (батальон, дружина) и заместниците на посочените в точки 1—5 лица.

Към трета категория спадат следните лица:

1. Началник-щаб на бригада.
2. Началник-щаб на отред (батальон, дружина).
3. Командир на чета.
4. Интендант на бригада.
5. Интендант на отред (батальон, дружина).
6. Интендант на чета и заместниците на посочените в точки 1—6 лица.

Към четвърта категория спадат следните лица:

1. Командир на група.
2. Командир на отделение.
3. Боец.
4. за останалите борци против фашизма според мястото, което са заемали в борбата против фашизма, и за народна власт към деня, в който са пострадали, в зависимост от процента на изгубената им работоспособност, по следната

ТАБЛИЦА III
за тримесечните размери на пенсийте на нелегални дейци в политическите антифашистки организации

Категория	Изгубена работоспособност							
	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
I	6.750	9.000	11.250	13.500	15.750	18.000	20.250	22.500
II	5.400	7.200	9.000	10.800	12.600	14.400	16.200	18.000
III	4.500	6.000	7.500	9.000	10.500	12.000	13.500	15.000

Към първа категория спадат лицата, които са били във върховните управителни тела на политическите антифашистки организации, които са ръководили борбата за народовластие.

Към втора категория спадат лицата, които са заемали ръководни постове в политическите антифашистки организации по места, организаторите и ръководителите в народните борби в областите и районите.

Към трета категория спадат всички лица, които не подпадат по горните две категории.

в) лицата по чл. 227, буква «г», според заслугите им.

Чл. 245. Лицата, пенсионирани по глава IV на дял V, могат да постъпят на служба и да получават и пенсията си, ако събрът от пенсията и заплатата не надминава 18.000 лв. месечно. Ако събрът надминава тази сума, с горницата се намалява пенсията.

Глава V**Граждански-инвалидни пенсии**

Чл. 246. Лицата, упоменати в буква «д» на чл. 227 и тези на чл. 228, получават гражданско-инвалидна пенсия, ако имат най-малко 30% изгубена работоспособност, изчислена от годишна заплата 60.000 лв. според процента на изгубената работоспособност.

Глава VI**Наследствени пенсии**

Чл. 247. Наследниците на лицата, показани в дял V, имат право на наследствена пенсия.

Наследници на лица от мъжки пол, които могат да получават наследствена пенсия, са: съпругата, децата и родителите му, а на лица от женски пол — децата и родителите му.

Чл. 248. Размерът на наследствената пенсия се определя в процент от отпуснатата пенсия на наследодателя или следващата му се пенсия, както следва:

а) вдовица без деца или с пълнолетни деца получава 5.0% от пенсията, съответно от заплатата на наследодателя; вдовица с нещълнолетни деца получава 40% от пенсията, съответно от заплатата на наследодателя;

б) деца пекръгли сираци получават по 20%, до размер 60% от пенсията, съответно от заплатата на наследодателя;

деца кръгли сираци получават 50% от пенсията, съответно от заплатата на наследодателя, ако е един сирак; 75% — ако са двама, и 100% — ако са трима и повече сираци.

При две наследствени пенсии деца кръгли сираци могат да получат, ако е 1 сирак — по 50% от всяка пенсия; ако са двама кръгли сираци — по 75% от всяка пенсия, и ако са трима и повече кръгли сираци — по 100% от всяка пенсия.

Децата, брачни и извънбрачни, заварени и осиновени имат право на пенсия до въстиване в брак или до павършване на 18-годишна възраст, ако се учат в учебни заведения — до 25-годишна възраст включително.

Осиновените деца имат право на пенсия, ако осиновяването им е станало най-малко 1 година преди пенсионирането на наследодателя.

в) родителите получават общо 40%, при народните пенсии 50% от пенсията, съответно от заплатата на наследодателя, когато наследодателят не е оставил деца; когато наследодателят е оставил 1 дете, получават 30%, за народни пенсии — 40%; когато наследодателят е оставил 2 дета, получават общо 20%; ако наследодателят е оставил 3 и повече деца, родителите не получават пенсия.

Чл. 249. Размерите на наследствените военно-инвалидни пенсии се определят по следните три таблици:

ТАБЛИЦА IV-а

за тримесечните размери на наследствените воено-инвалидни пенсии на наследниците на пострадалите от Отечествената война на фронта (в оперативната зона)

№ по ред	ЧИН	Семейно положение							
		пенсия лева	сама вдовица	вдовица с 1 дете	вдовица с 2 дета	вдовица с 3 дета	1 сирак	2 сирака	3 сирака
1	Редник и ефрейтор	9100	10900	14600	18200	7300	10900	14600	5500
2	Мл. подофицер	9600	11500	15400	19200	7600	11500	15400	5800
3	Ст. подофицер	9900	11900	15900	19800	8000	11900	15900	6000
4	Фелдф. и юнкер	10300	12300	16400	20500	8200	12300	16400	6200
5	Мл. и ст. подофицер на щатна служба	10800	12900	17200	21500	8600	12900	17200	6500
6	Фелдф. на щатна служба	2400	14900	19800	24600	9900	14900	19800	7500
7	Оф. канд. и подп.	16500	19800	26400	33000	13200	19800	26400	9900
8	Поручик	17400	20800	27800	34700	13900	20800	27800	10400
9	Капитан	19800	23800	31700	39600	15900	23800	31700	11900
10	Майор	22300	26800	35700	44600	17900	26800	35700	13400
11	Подполковник	23100	27800	34000	46200	18500	27800	34000	13900
12	Полковник	28900	34700	46200	54000	23100	34700	46200	17400
13	Полк. бриг.	30600	36700	48900	54000	24500	36700	48900	18400
14	Генерал	36300	46000	54000	54000	21000	43600	54000	21800

ТАБЛИЦА IV-б

за тримесечните размери на наследствените воено-инвалидни пенсии на наследниците на пострадалите от войните: 1885, 1912/913 г. и 1915/918 г. на фронта (в оперативна зона)

№ по ред	ЧИН	Семейно положение							
		пенсия лева	сама вдовица	вдовица с 1 дете	вдовица с 2 дета	вдовица с 3 дета	1 сирак	2 сирака	3 сирака
1	Редник и ефрейтор	8300	9900	13200	16500	6600	9900	13200	5000
2	Мл. подофицер	8700	10500	14000	17400	7000	10500	14000	5300
3	Ст. подофицер	9000	10800	14400	18000	7200	10800	14400	5400
4	Фелдф. и юнкер	9300	11200	14900	18600	7500	11200	14900	5600
5	Мл. и ст. подофицер на щатна служба	9800	11700	15600	19500	7800	11700	15600	5900
6	Фелдф. на щатна служба	11300	13500	18000	22500	9000	13500	18000	6800
7	Оф. канд. и подп.	15000	18000	24000	30000	12000	18000	24000	9000
8	Поручик	15800	18900	25200	31500	12600	18900	25200	9500
9	Капитан	18000	21600	28800	36000	14400	21600	28800	10800
10	Майор	20300	24300	32000	40500	16200	24300	32400	12200
11	Подполковник	21000	25200	33600	42000	16800	25200	33600	12500
12	Полковник	26300	31500	42000	52500	21000	31500	42000	15800
13	Полк. бриг.	28000	33300	44400	54000	22200	33300	44400	16700
14	Генерал	33000	39600	52800	54000	26400	39600	52800	19800

ТАБЛИЦА IV-в

за тримесечните размери на наследствените военно-инвалидни пенсии на наследниците на пострадалите от всички войни, но не на фронта (в тила)

№ по ред	ЧИН	Семейно положение									
		пенсия лева	сама вло-вина	вдовина с 1 дете	вдовина с 2 дета	вдовина с 3 дета	1 сираче	2 сирача	3 сирача	родители	
		пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	пенсия лева	
1	Редн. и ефрейт.	7500	9000	11900	14900	6000	9000	11900	4500		
2	Мл. подофицер.	7900	9500	12600	15700	6300	9500	12600	4700		
3	Ст. подофицер.	8100	9800	13000	16200	6500	9800	13000	4900		
4	Фелдф и юнкер	8400	10100	13400	16800	6700	10100	13400	5100		
5	Мл. и ст. подоф. на щатна служба	8800	10600	14100	17600	7100	10600	14100	5300		
6	Фелдф. на щатна служба	10200	12200	16200	20300	8100	12200	16200	6100		
7	Оф. канд. и подп.	13500	16200	21600	27000	10300	16200	21600	8100		
8	Поручик	14200	17100	22700	28400	11400	17100	22700	8500		
9	Капитан	16200	19500	26000	32400	13000	19500	26000	9800		
10	Майор	18300	21900	29200	36500	14600	21900	29200	11600		
11	Подполковник	18900	22700	30300	37800	15200	22700	30300	11400		
12	Полковник	23700	28400	37800	47300	18900	28400	37800	14200		
13	Полк. бриг.	25000	30000	40000	50000	20000	30000	40000	15000		
14	Генерал	29700	35600	47600	54000	23800	35700	47600	17900		

Наследниците на военно-инвалиди, пенсийте на които са изчислени от заплата, получават съответни части от пенсията, които са получавали наследодателите им, ако тези пенсии са по-малки от пенсийте по таблици IV-a, IV-b и IV-c, получават пенсии по тези таблици.

Чл. 250. Сираци с тежки физически недостатъци, даващи право на пожизнена пенсия, получават освен пенсията си и помош от 6.000 лв. тримесечно.

Напълно слепите сираци получават помош по 15.000 лв. тримесечно.

Помощите се изплащат, ако личният им доход не надминава 66.000 лв. годишно и ако сираците не са настанени безплатно в приют.

Чл. 251. Родители, които имат две или повече убити или починали вследствие заболяване или нараняване деца, получават наследствена пенсия, образувана от съответните части от всяка една пенсия, като сборът от така образуваната пенсия не може да надминава 18.000 лв. месечно.

По отношение получаване втора пенсия на друго основание родителската пенсия за две или повече деца се счита за една.

Родителите имат право на пенсия, ако са рождени родители на наследодателя и ако чистият им годишен доход не надминава 66.000 лв.

За родители на загинали в Отечествената война 1944/1945 г. чистият годишен доход не трябва да надминава 96.000 лв.

Ограничението по предходната алинея не се отнася за родителите на партизани, загинали като борци против фашизма или като военни чинове в Отечествената война.

Глава VII

Общи разпоредления

Чл. 252. Начинът на установяване обстоятелствата на злополуката, редът за поискване и определяне на пенсия ще се посочат в правилника за приложението на закона.

Чл. 253. Чужди граждани не могат да получават пенсия по този дял, с изключение на тези по чл. 241, буква «в».

Чл. 254. Пострадалите лица от войните 1885, 1912, 1913, 1915/1918 г. и 1944/1946 г., както и техните наследници, ако не поискат пенсия до 31 декември 1950 г., губят право на пенсия.

Чл. 255. Лица, уволнени по болест от военна или редовна трудова служба след 12 април 1934 г., на които не са били съставени своевременно административни актове за заболяването във време на службата, могат да установят до 31 декември 1949 г. обстоятелствата на заболяването чрез удостоверение, издадено сега от частта или по съдебен ред.

Чл. 256. Срокът за поискване на лична военно-инвалидна пенсия за илениците е 1 година от дения на завръщането им.

Чл. 257. Пенсийте на поборниците, опълченците, доброволците от 1885 г., лицата, пострадали за народна власт, както и на лицата, допринесли особени заслуги на страната, се отпускат от датата на зарегистриране молбата им в Д. И. О. О. или неговите органи.

Военно-инвалидните и гражданско-инвалидни пенсии се отпускат от дения на злополуката, ако лицата не са били на служба, и от дения на уволнението за лица, били на служба, ако са подали молбата си в срок 1 година от дения, в който са постра-

дали, или от дения на уволнението им. Пропуснатите сроки получават пенсия от дения на поискването.

Чл. 258. Към пенсията на лицата, които получават военно-инвалидна пенсия, определени от заплата, гражданско-инвалидни пенсии и народни пенсии по чл. 227, буква «г», се дават добавки за деца в размерите, определени за държавните служители.

Чл. 259. За изплащане на пенсията по този дял държавата внася всяко тримесечие необходимите средства в Държавния институт за обществено осигуряване.

Чл. 260. Членове 25, 63, 65, алинея последна, 66, 86, алинея втора и трета, 90, алинея първа и втора, 92, 93, 102, алинея втора, 104, 108—110, 111, алинея първа, букви «а» и «б», и алинея втора, 112—116, 117, алинея първа, 118—127, 132, 167 и 180 имат приложение и по отношение на пенсията по дял V.

Глава VIII

Освидетелствуване и преосвидетелствуване

Чл. 261. Медицинското освидетелствуване на кандидатите за пенсия и преосвидетелствуването на пенсионерите става от комисии и по начина, предвиден в дял II.

През време на война за пострадалите във войната може да се учреди специална медицинска комисия.

Чл. 262. По отношение причинната връзка медицинските комисии се произнасят и при случаите, когато дължностното лице е починало от болест и пенсията се търси от наследниците.

Чл. 263. При влошаване на здравословното състояние на инвалида — последният може да поиска предсрочно преосвидетелствуване. Предсрочно преосвидетелствуване на инвалидите може да става и по наредбата на Д. И. О. О.

Глава IX

Здравно осигуряване

Чл. 264. Пенсионерите по този дял от закона и членовете на семействата им имат право на медицинска помощ от дения на пенсионирането, съгласно правилата на дял втори.

Глава X

Ревизия на пенсии

Чл. 265. Отпуснатите лични военно-инвалидни и гражданско-инвалидни пенсии по наредбата-закон за пенсията за инвалидност от 1938 г., както и по закона за народните пенсии от 15 юни 1945 г., се ревизират служебно по отношение на процента на изгубената работоспособност и размерите на пенсията след преосвидетелствуването.

Личната и наследствена военно-инвалидни пенсии се определят по таблиците, а онези от тях, пенсията на които са били определени от заплати, се увеличават така: тези с размери до 3.000 лв. месечно със 110%; тези с размери от 3001 до 4400 лв. месечно включително с 3300 лв. месечно; а тези над 4400 лв. месечно със 75%.

Граждански-инвалидните пенсии се увеличават по начина, показан в предходната алинея за извънtabличните размери на военно-инвалидните пенсии.

Народните пенсии за заслужилите лица, отпуснати от Народното събрание, се увеличават по същия начин.

Пенсионерите с гражданско-инвалидна пенсия, военно-инвалидните с извънtabлични размери и народните пенсии на заслужилите лица с деца получават добавки за деца, както държавните служители, съгласно чл. 258 от закона.

Неревизираните по предишествуващия закон гражданско-инвалидно се определят служебно от оклади 24.000 лв. и 26.400 лв. годишно, а след това се ревизират по начин, показан в алинея трета.

Чл. 266. От дения на влизането на този закон в сила се отменяват: законът за пенсията и въз награжденията на поборниците и опълченците — «Държавен вестник», брой 56, от 12 юни 1926 г.; законът за пенсиониране на доброволците от сърбско-българската война 1885 г. — «Държавен вестник», брой 156, от 19 юли 1941 г.; наредбата-закон за пенсията за инвалидност — «Държавен вестник», брой 96, от 4 май 1938 г.; наредбата-закон за народните пенсии — «Държавен вестник», брой 136, от 15 юни 1945 г.; чл. 10 от закона за допълнителен бюджетен кредит по бюджета на държавата за 1941 бюджетна година — «Държавен вестник», брой 116, от 30 май 1941 г.; законът за отпускане на пенсии за инвалидност на гражданските лица, пострадали от войските на Съюзените сили — «Държавен вестник», брой 139, от 19 юни 1947 г.

ДЯЛ VI

НАКАЗАТЕЛНИ РАЗПОРЕДВИ

Чл. 267. Работодател, който не осигури работниците и служителите си, се наказва с глоба от 1000 лв. до 20.000 лв.

Лица, подлежащи на задължително осигуряване, които по закона са длъжни сами да се регистрират, ако не сторят това в установените срокове, се наказват със същото наказание.

Чл. 268. За констатирано невнасяне на вноски работодател се наказва с глоба от 1000 лв. до 100.000 лв., независимо от заплащането на дължимите вноски.

Лицата, подлежащи на задължително осигуряване, които по закона са длъжни сами да правят вноски, за констатирано невнасяне се наказват с глоба от 1000 лв. до 20.000 лв., независимо от заплащането на дължимите вноски.

За несвоевременно внасяне на вноски глобата е от 1000 лв. до 10.000 лв.

Дължимите вноски в тези случаи се събират заедно с един процент месечна лихва от деня, в който е следвало да се направят.

Чл. 269. За заплащане на певнесени осигурителни вноски за работници и служители при държавни, общински, кооперации, частни и други учреждения, предприятия и стопанства отговарят солидарно работодателят и самите учреждения, предприятия и стопанства.

Чл. 270. Работодател, който не даде исканите от Д. И. О. сведения или даде неверни или погрешни сведения, се наказва с глоба от 1000 лв. до 50.000 лв.

За това нарушение се налага същото наказание и на лицата, които по закона са длъжни да дават такива сведения за себе си.

Чл. 271. Работодател, който не води ведомост за заплати и наднадници и други книжа във връзка с осигуряването на работниците и служителите и не ги съхранява до изтичане на установения срок, се наказва с глоба 1.000 лв. до 50.000 лв.

Чл. 272. Работодател, по вина на който е последвала злонука или инвалидност на подлежащо на осигуряване лице, освен наказателната му отговорност по действуващите закони и гражданска отговорност по чл. 69 от този закон, се наказва с глоба от 5.000 лв. до 100.000 лв.

Чл. 273. Който, за да получи пенсия, обезщетение или помощ от Д. И. О. О., си послужи с неверни данни, е длъжен да върне незаподознано получените суми заедно с 1% месечна лихва и се наказва с глоба от 5.000 лв. до 100.000 лв., независимо от наказателната му отговорност по други закони.

Чл. 274. Който съдействува на осигурено или неосигурено лице за оценяване Д. И. О. във връзка с осигуряването, пенсията, обезщетенията, добавките и помощите, се наказва с глоба от 1.000 лв. до 50.000 лв.

Чл. 275. За всички други нарушения, за които не е предвидено специално наказание, се налага глоба от 1.000 лв. до 20.000 лв.

Чл. 276. Нарушенията на този закон се констатират с акт от органите на Д. И. О. О. Отказът на нарушиителя да подпише акта се констатира попе с един свидетел и се отбелязва в самия акт. Актьт служи за доказателство пред съда до доказване на престъпното на изложеното в него.

Чл. 277. Глобите се налагат от управителя на Д. И. О. или упълномощеното от него лице с наказателно постановление, въз основа на акта, с който е констатирано нарушението. С наказателното постановление се присъждат и заплащане на дължимите вноски.

Чл. 278. Наказателни постановления, с които се налагат глоби по-големи от 5.000 лв. или се присъждат вноски по-големи от 10.000 лв., могат да се обжалват пред надлежния съд по реда, предвиден в закона за наказателното съдопроизводство, книга VI, глава V.

Чл. 279. Сумите по влезли в законна сила наказателни постановления се събират по реда на закона за събиране на данъците и другите вземания на държавата от органи на Д. И. О. или от държавните бирници.

Обжалването на наказателните постановления не спира изпълнението им.

ДЯЛ VII

ПРЕХОДНИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 280. Този закон отменява всички закони, правила, постановления и наредби, които му противоречат, както и закона за временно увеличение на пенсийте — «Държавен вестник», брой 288, от 20 декември 1940 г., с всичките му изменени и допълнения, и закона за временно увеличение на пенсийте, плащани от Института, за обществено осигуряване — «Държавен вестник», брой 233, от 8 октомври 1947 г. Разпоредждащията на последния закон относно временните процентни увеличения на пенсийте по закона за осигуряване занаятчите и тези, плащани на пенсионерите от бившите народни осигурителни дружества «Балкан — живот» и «Балкан — поскар и транспорт» и «Общото преосигурително дружество «Балкан», остават в сила.

Чл. 281. За прилагането на този закон ще се издадат правила, утвърдени от Министерския съвет, и наредби, утвърдени от управителния съвет на Д. И. О. О. и одобрени от министра на труда и социалните грижи.

Чл. 282. Никоя от разпоредбите на този закон не може да бъде отменена или изменена с какъвто и да е бил обиц или специален закон, освен с него.

Не могат да се създават нови обществени осигуровки, освен с този закон.

Чл. 283. Този закон влиза в сила от 1 януари 1949 г. Ревизията на пенсийте влиза в сила от 1 октомври 1948 г..

Председателствующа др Георги Атанасов: Има думата до кладчикът на законодателната комисия да докладва предложението на тази комисия по законопроекта.

Докладчик Христо Лилков (зв): (Чете)

«ПРЕДЛОЖЕНИЕ

на законодателната комисия по закона за общественото осигуряване

1. В чл. 3, редове шести и седми, думите «съюза на журналистите в България и съюза на артистите в България» се пишат с главно «С».

Мотиви. Това са собствени имена и съгласно правилата на граматиката трябва да се пишат с главна буква. Тук изглежда, че се е славало това правило и вписвателото им тук с малка буква е резултат от печатна грешка — иначе не може да се обясни защо Съюзът на българските писатели ще се виние с главна буква, а другите съюзи с малка.

2. В чл. 5, буква «а», след двоеточие се поставят думите «Министерство на труда и социалните грижи»; след тези думи се поставя запетая; след думата «финансите» се пише и «и» и на края думите «и труда и социалните грижи» се заличават. Труда и социалните грижи, финансите и народното здраве се пишат с главна буква.

Мотиви. Министерствата се градират тук не по реда на Конституцията, а по размера на участието им по приложението на този закон. Министерството на труда и социалните грижи е министерството, при което се учредява Д. И. О. О. Затова следва да се пише пак напред. Това са собствени имена на министерствата, загова следва да се пишат с главна буква.

3. В чл. 6, буква «а», думите: «на законопроекти и» се заличават.

Мотиви. Съгласно Конституцията, законодателната инициатива принадлежи на Народното събрание и Правителството и изработвателото на законите се извършва от тях.

4. В чл. 6, буква «б», вместо думата «одобрява» се пише «одобряващ».

Мотиви. Граматически правилно следва да се изрази. Така, както е написано, е безсмыслица — управителният съвет решава въпросите относно: одобрява наредбите. Очевидна безсмыслица. Трябва да се каже: управителният съвет решава въпросите относно одобряването наредбите.

5. В чл. 6, буква «ж» — съдържанието ѝ се заличава.

Мотиви. Приложението на закона се извършва от всички, до които императивът на закона се отнася. Така, както е написано, изглежда, че само управителният съвет се грижи за приложението на тези закони и те само за него са задължителни. Законите се отнасят до всички граждани и всички са длъжни да ги изпълняват и в кръга на своята дейност и служба да се грижат да бъдат изпълнявани.

6. В чл. 6 буква «ж» добива следното съдържание: «назначаване на пенсионния съвет».

Мотиви. Тъй като комисията възприема, че пенсионният съвет ще се назначава от управителния съвет, а не от управителя, както е предвидено в чл. — то тази функция се вписва при изброяването функциите на управителния съвет.

7. В чл. 9 изразът «с указ» се заличава.

Мотиви. Тъй като в закона на държавните служители се възприема разумното правило, с указ да се назначават само онези длъжностни лица, за които това е предвидено в Конституцията, и тъй като тези длъжности не са от онези, които не са изброени в Конституцията, то редно и наложително е да се направи тази поправка.

8. В чл. 12 думите: «отделна щатна таблица, изработена от управителния съвет на Д. И. О. и одобрена от Министерския съвет» се заличават и се пише вместо тях: «съобразно щатните таблици за държавните служители».

Мотиви. Стремежът в работата на комисията е пълното уднакяване и подравняване на всички служители в държавата. Така ще се избегне различието третиране на служителите, различните по размер заплати и възнаграждения при единакъв труд. Принципът е, за единакъв труд — единаква заплата. С ищо не се оправдава различното третиране на служителите от този институт.

9. В чл. 14, буква «и», вместо «ликвидиралите» да се пише «ликвидирани».

Мотиви. Касае се до печатна грешка.

10. В чл. 15, алияя втора, думата «търговците» се заличава, букват «и» пред думите «лицата със свободни професии» се заличава и вместо нея се пише запетая; след думите «лицата от свободните професии» се пише «и търговците».

Мотиви. За запазване градацията, която се възприема в закона.

11. В чл. 16, алияя първа, ред втори и трети, думата «таблицата» се поправя на «таблиците», тъй като е очевидно, че става дума за повече от една таблица.

В същия член, алияя втора, на края, думите «данъчната власт» се заличават и вместо това се пише «финансова служба».

Мотиви. Това се върши, за да се съобрази с наименованието и функциите на онези служби, към които препраща законът, така както те са възприети и определени от закона.

12. В чл. 17, алинея първа, на края се поставя запетая и прибавят думите: «одобрена от Министерския съвет».

Мотиви. В чл. 281 от този закон е предвидено само пра-вилици да се утвърждават от Министерския съвет, а наред-бите — от управителния съвет на Д. И. О. О., но поради голя-мата важност на въпроса, който се ureжда в тази наредба, изисква се изрично за нея тя да бъде утвърдена от Министер-ския съвет.

13. В чл. 21 вместо: «бившия Институт на обществено осигуряване; бившата Дирекция на пенсийте; бившия фонд «Пенсии за изслучено време»; бившия фонд «Здравни застра-ховки и пр.» се пишат същите думи, като се махва отпред «бившите».

Мотиви. Едва след влизането в сила на закона тези инсти-тиши ще стапат бивши. В момента, когато тази норма се създава, те не са бивши. Не може, когато ще се говори в един закон, да се говори за нещо бивше, когато се знае, че едва след момента на влизането му в сила това ще стане бивше.

14. В чл. 24, алиней втора и четвърта, думите «три ме-сеци» и «тримесечен срок» се заменят съответно с думите «шест месеца» и «шестмесечен срок».

Мотиви. Намира се, че срокът от три месеца е недоста-тъчен, когато от неспазването на този срок ще настъпят таива големи последици, каквото е освобождаването от отговорност на управителния съвет.

15. В чл. 27 думите «сметните» се завеждат по началото на двойното счетоводство и осигурителната техника, според наредбата се заличават.

Мотиви. Това безспорно е материя, която следва да се уреди с наредба, и понеже чл. 281 от закона предвижда издаването на такива наредби, излишно е отежняването текста на закона с това разпореждане на това място.

16. В чл. 29 на края се поставя запетая и прибавят думите «до доказаване на противното».

Мотиви. Общо правило е, счетоводните книги да имат пълна доказателствена сила, по че истинността им може да се оборва на общо основание. Комисията не намира никакво основание в случая да се прави изключение от това правило.

17. В чл. 30 буквите «ж» и «з», думите «резервен капитал» се заличават и вместо тях се вписва поотделно: «запасен фонд», а в буква «и» вместо думите «фонд общи резерви» се пише «Общ запасен фонд».

Мотиви. Тази поправка се извършила, за да се изразят тези понятия с научно-техническите им термини, така както те са въздристи в науката.

18. В чл. 31, ред втори, след думата «болести» се пишат думите «трябва да».

Мотиви. Всеки закон по естеството си установява едно изискване, а не описание на фактите. Той определя как трябва да бъде, а не как е. В случая трябва да се каже какво трябва да съдържа покривният капитал, а не какво съдържа.

19. В чл. 32 изразът «На земеделските пенсии и» се заличава.

Мотиви. Земеделските пенсии нямат технически резерви и тук поставянето им с очевидна грешка.

20. В чл. 33 началните думи на трите алинеи «резервните капитали и резервния капитал» се заличават и вместо тях се пише «запасните фондове и запасният фонд». Между думите «болест-майчинство» тирето се махва и вместо него се по-ставя «и».

Мотиви. Посочи се вече при поправката на чл. 30, че се касае за изравняване на тези понятия с научно-техническия им термин. Застраховките са болест и майчинство, а не болест-майчинство, затова се прави тази поправка.

21. В членове 34 и 35 думите «фонда «Общи резерви» се заличават и вместо тях се пише «Общ запасен фонд».

Мотиви. Изтина се вече при поправката на чл. 30, че се касае за оточняване на научно-техническия термин.

22. В чл. 37, буква «б», след думата «държавни» се по-ставя съюзът «и».

Мотиви. Касае се да се поправи една печатна грешка.

23. В чл. 39 алинея първа добива следната редакция: «Всички работници и служители в учреждения и предприятия от всякъкъв вид се осигуряват задължително по следните видове осигуровки: а) болест и майчинство; б) трудова злополука; в) инвалидност, старост и смърт».

В последната алинея на този член думите «прави промени относно» се заличават.

Мотиви. Първата поправка на първата алинея се прави за по-голяма прегледност и точност. Да се има пред вид посоченото и по-горе, че, противно на писаното навсякъде в законо-проекта «болест-майчинство», «старост-смърт», комисията въз-приема да се пише: «болест и майчинство» и «старост и смърт». Втората поправка се върши, тъй като комисията счита, че къръгът на тези, които се осигуряват, е определен от закона. Този къръг, според комисията, може само да се увеличи, но в никакъв случай да се намалива, затова и предоставя правото

на Министерския съвет само да разширява кръга на осигурените.

24. В чл. 40, буква «а», след точката и запеталта се до-бавят думите: «работниците и служащите в кооперативни стопански предприятия и учреждения, включително и тези, запла-щани по щатните таблици, както и всички работници и слу-жащи при организации и съюзи с идеална цел се осигуряват към осигурителната сметка на лицата, заплащани по наднич-ния блок».

Мотиви. Понеже служителите в кооперативния сектор са от стопанския сектор, то е наложително те да внасят в същата сметка, по която са осигурени всички служители по стопан-ския сектор.

25. В чл. 40, точка «в», след думите «удържат от пен-сията им» се поставя точка и запетая и следващата дума «Не» се пише с малко «и»; думите, в предпоследния ред «по тази осигуровка» се заличават и вместо тях се пише: «по осигуровката болест и майчинство»; на края на тази точка се пише запетая и поставя думите «когато не са наети на ра-бота» и след това се поставя точка и запетая.

Мотиви. Цели се преди всичко правилно граматически да се изрази мисълта. Прибавяните думи имат за цел да ограни-чат изключването на пенсионерите земеделски стопани от за-страховката «болест и майчинство», когато са на работа. На-стина тази категория пенсионери не участват в осигуровката «болест и майчинство», но ако те са постъпили на работа, с което се изравняват и с останалите категории трудещи се, няма никакво основание те да бъдат изключени от тази застраховка.

26. В глава трета заглавието вместо «Осигуровка болест-майчинство» да се пише «Осигуровка болест и майчинство».

Мотиви. Посочиха се по-горе.

27. След чл. 46 се поставя нов чл. 47 със следното съдър-жание: «Право на пътни пари във връзка с лекуването има и лицето, което по представяне на лекар съпровожда тежко болен осигурен, или член от семейството му, или когато съпро-вожда дете на осигурения до 14-годишна възраст».

Мотиви. Цели се да се уреди въпросът за заплашването на пътните и дневни пари не само на лицето, което ще се лекува и има право на такива, но и на лицето, което ще го придру-жава, при условие, че такова придружаване се налага от бо-лестта или възрастта на придружавания.

28. В чл. 48, буква «а», на края, се вписват думите «съот-ветно два месеца»; в буква «б», ред първи, скобите се махват и след думата «седмици» се пише «съответно». Във втория ред скобата се махва и след «седмици» се пише също «съот-ветно». В точка «в», ред втори, скобата се махва и след ду-мата «седмици» се пише «съответно»; в точка «г», ред втори, пред думата «злополука» се пише «трудова».

Мотиви. Цели се да се изяснят скобените думи, като се изрази това с думи. Поправката на буква «г» се извършила за оточняване, тъй като се касае не за каква да е злополука, а за трудова злополука.

29. В чл. 50 думите «Държавно-автономни, ведомствени» се заличават. Заличава се и запетаята след думите «народните съвети».

Мотиви. Понеже такива лечебни заведения вече не съще-ствуваат.

30. След чл. 53 се поставя нов чл. 55 със следното съдър-жание: «Право на наднично обезщетение има и осигурен, който е възпрепятстван да се яви на работа поради обявена от санитарната власт карант이나 в дома му».

Мотиви. Цели се да се постанови да получават обезщетение и онези осигурени, които не по своя вина, а поради наредже-дането на държавната власт не могат да се явят на работа.

31. Чл. 56 добива следната редакция: «В случай на болест или майчинство осигурените държавни служители получават отпуск в сроковете и съгласно стажа, определени в членове 48 и 55.

За времето, прекарано в отпуск по болест или майчинство, но не повече от сроковете, предвидени в чл. 48, букви «а», «б» и «в», и чл. 55, алинея първа, държавният служител получава наднищата или заплатата си в пълния размер от учреждението или предприятието, при което работи. Същото се отнася и за единократните помощи на осигурените майни, предвидени в чл. 55, алинея втора.

След изтичане на сроковете по чл. 48, букви «а», «б» и «в», ако боледуването продължава, държавният служител има право на лечение при условията на чл. 48, буква «г», но без право на заплата».

Мотиви. Цели се да се изравнят държавните служители с работниците относно правата им за лечение по болест и май-чинство.

32. Чл. 58 се заличава.

Мотиви. Обезщетенията и помощите, за които става дума тук, а в техния размер се определят със закон. Не би могло, след като размерът е определен със закон, той да може да се изменя с наредба или правилник. Това би значило закона да установява едно положение, което не е задължително, т. е. нищо да не установява.

33. Чл. 59 добива следната редакция: «Правото на лече-ние и на наднично обезщетение може да се откаже или пре-късне отчасти или изцяло».

- а) когато лекуващият се не изпълнява предписаните или наредденията на лекаря;
- б) когато излежава тъмничен затвор по влязла в законна сила присъда;
- в) когато осигуреният отстъпва осигурителната си книжка на други лица, които са си служили с нея да се лекуват безплатно, без да имат право, и
- г) когато заболяването е причинено умышлено от лекуващия се.»

Мотиви. Цели се да се посочи точно и ясно кога именно може да става лишаването от лечение и падничко обезщетение. Това са основни права на осигурените и би следвало условията на отнемането им да се посочват в закона, а не с наредба.

34. В чл. 60 буква «в» добива следната редакция: «през време, когато осигуреният отива на работа или се връща от работа».

Мотиви. Осигуреният ще отива на работа не винаги от инициативата си, например от балня, от пазар, от друга работа и пр., ище бъде инициатор и в разрез на разума, който се влага в този текст, да се изключат тези случаи, при злополука да се заплаща обезщетение. Трябва да се счита винаги, когато осигуреният отива на работа или се връща от работа и претърпи злополука, че има право на обезщетение за трудова злополука.

35. Чл. 61, алинея първа, добива следната редакция: «Злополуката трябва да бъде констатирана от работодателя с акт за злополука, приподписан от двама свидетели и представен в местната служба на Д. И. О. О. най-късно в 5-дневен срок, считан от деня на злополуката. Такъв акт може да бъде съставен и представен в местната служба на Д. И. О. О. от всеки заинтересуван в 6-месечен срок.

Мотиви. Така както е редактиран законопроектът, изглежда, че само осигуреният или негов законен представител може да представи акта. Като се има пред вид, че само малолетните имат законни представители, явно е, че това разпореждане добива съвсем малък обем. В случая се иска да се каже, когато пострадалият е в невъзможност да представи акта, или е починал, кой ще представи акта. Целта ще се постигне само като се представи този акт, да се представи от този, който има интерес от това - заинтересувания. В законопроекта не е казано, ако работодателят не състави акт за злополука, кой ще състави този акт, който заинтересуваният ще представи в 6-месечен срок. Тук се уточнява, че такъв акт може да състави всеки заинтересуван. По този начин се осигурява възможността, заинтересуваният да представи акта. В противен случай това разпореждане, той да може да представи акта, става безсмислено.

36. Чл. 63, алинея втора, думите «са окончателни и» се заличават; след думите «подлежат на» се поставя думата «отделно», като след думата «обжалване» се поставят думите «освен по реда на чл. 24»; след думите «две алинеи» се поставят думите «като и начинът за определяне изгубената работоспособност» и се поставя запетая и така тази алинея добива следната редакция: «Решението на тази комисия могат да бъдат обжалвани в месечен срок от съобщението за резултата на освидетельствуването пред контролната медицинска комисия, учредена при централното управление на Д. И. О. О. Решението на контролната медицинска комисия не подлежат на отделно обжалване, освен по реда на чл. 124. Съставът и функциите на комисията по предложените алинеи, като и начинът за определяне на изгубената работоспособност се определят с правилник.»

Мотиви. Така както е редактирана тази алинея, излиза, че решението на контролната медицинска комисия са окончателни и не могат да бъдат обжалвани, т. е. лейната констатация и установление не подлежат на проверка и изменение. Видимо това не е била мисълта на съставителя на законопроекта. Той е считал само да ограничи отделно обжалване на решението на контролната комисия, като е считал, че проверката може да стане при обжалването на пенсионната съвет. Така както е изразено обаче, такава възможност за проверка се прегражда, затова в случая изрично се подчертава, че отделно обжалване на решението на контролната медицинска комисия не се допуска, но че при обжалването по чл. 124 ще може да се обжалват и решението на тази комисия. Счете се за разумно да се посочи изрично, че редът, по който ще се определя изгубената работоспособност, ще се определи в правилник. С това се цели, тази материя да се определи с правилника, а не от другите органи на Д. И. О. О.

37. В чл. 64, алинея първа, след думите «по преценка на комисията» се пише думата «пострадалият» а след думите «да упражнява» запетаята се махва и се поставя съюзът «и».

Мотиви. Цели се да се изясни смисълът, който се влага в тази алинея.

38. В чл. 67 се поставя нова, втора, алинея със следното съдържание: «Пострадалият не може да иска обезщетение от Д. И. О. О. или от работодателя за изгубена работоспособност по-малка от 10%, на каквото и да било друго основание.

Мотиви. Цели се да се ограничи получаването на обезщетението само за изгубена работоспособност до 10%. С това постановление се прегражда пътят да се иска обезщетение по реда на чл. 56 от ЗЗД.

39. Из чл. 69 от законопроекта, първата алинея на края, думите «независимо от наказанията предвидени в чл. 272» се заличават.

Мотиви. Съвсем безсмислено е да се вписва това изискване тук, тъй като то е общо законно изискване.

40. След чл. 76 се поставя нов чл. 78 със следното съдържание: «Разпоредбите на членове 95, алинея първа и втора, 96, 97, 98, 99 и 100 се прилагат и по отношение на трудовите начальници и подначальници и приравнени към тях от Главната дирекция на трудовата повинност, както и по отношение въздухоплавателите и учениците-летци при гражданското въздухоплаване. На последните се зачита двойното време при условията на чл. 95, алинея трета.

Мотиви. Цели се да се изправят по права трудовите начальници и подначальници и летците от гражданското въздухоплаване с военнослужащи и летците от военното въздухоплаване, тъй като се счита, че естеството на работата им е единакво.

41. В чл. 77, алинея трета, след думата «шай-техники» се поставят думите «и вредни за здравето»; в същата алинея се махва и съюзът «и».

Мотиви. Уточнява се за кои работи именно ще се определя с правилник тяхната тежест. Нужно е тук да се включат, както павлинът с възприето в закона, и вредните за здравето работи.

42. В чл. 78 след алинея първа се поставя нова алинея втора със следното съдържание: «При превръщането на участието от една категория в участие по друга се взима само действително прослуженото време. Дареното време от войните и зачетеното време на разни основания се счита като труд от трета категория.» Алинея втора на този член става алинея трета.

Мотиви. Цели се да се изясни, че дареното време, косто не е изработено време, не може да се счита като стаж от първа и втора категория, тъй като през това време не е влаган труд и не може да има естеството на тежък или много тежък труд.

43. След алинея първа на чл. 79 се поставя нова алинея със следното съдържание: «Зачита се право на пенсия по реда на продходната алинея трудовият стаж преди влизането на този закон в сила на лицата, постъпили за пръв път на работа след павършване на 60-годишна възраст, ако до 31 декември 1950 г. внесат следуемите се вноски с 5% сложна годишна лихва. Алинея втора на този член става алинея трета.

Мотиви. С тази алинея се урежда положението на онези лица, които за пръв път са постъпили на работа след павършване 60-годишна възраст и които по досегашните закони не са били осигурени, което положение в законопроекта не е уредено.

44. В алинея трета на чл. 82 на края цифрата «3.000 лв. месечно» се поправя на «36.000 лв. годишно», поставя се запетая и се прибавят думите «с изключение на пенсийте, отпуснати за участие само или предимно по отменения закон за съпиряване на умствените работници, за които пенсии този минимум е 27.000 лв. годишно».

Мотиви. Пенсийте, които са се отпусвали по закона за осигуряване на умствените работници, са отпусканы за съвършено минимални вноски и при сегашния закон би се създаде едно несъответствие.

45. В чл. 85 думите «ако ти се е грижила за издръжката му и» се заличават.

Мотиви. Много мъчно, почти невъзможно е в едно семейство, когато двамата съпрузи имат доходи от работа, да се определи кой кого издържа. Това би породило неспокойства разправни да се доказва кой кого е издържал. Пък и несправедливо би било един съпруг, който има изгубена 50% работоспособност и който само затова, че преди е бил годен да се прехранива и не е бил на гърба на съпругата си, да се лиши от пенсия в това вече отежнено за него положение.

46. В чл. 86 думите «до встъпване в брак или» се заличават.

Мотиви. Понеже възрастта, до която лицата могат да получават пенсия, е намалена от 21 на 18 години, в който случай браковете преди тази възраст ще са съвършено редки, то неоправдано ще е това ограничение. Това ограничение може само да въздържи и малкото, които биха встъпили в брак преди тази възраст, да встъпят в брак, което в никакъв случай не следва да се постигне с постановленията на закона.

47. Чл. 87, алинея първа, цифрата «60.000» се поправя на «72.000». На края на втората алинея се поставя запетая и прибавят думите, «ако няма наследници, на който се следва пенсия».

Мотиви. С първата поправка се цели да се изравни доходът, посочен тук, с дохода, който се посочва в други сектори на закона. С втората поправка се цели да се посочи, че това единократно обезщетение за една година ще се дава само тогава, когато няма наследници, които ще получават пенсия за повече от една година.

48. Чл. 91 се поправя така, че да се говори в единствено, а не в множествено число и по този начин този член придобива следната редакция: «Вдовицата, пениавършила 40-годишна възраст, работоспособна и без деца, получава пенсия в продължение на една година, след което пенсията ѝ се спира до павършване на 40-годишна възраст.

При встъпването в брак същата се поизвика с правото по чл. 89, алинея втора, от този закон».

Мотиви. Законът ще се прилага конкретно винаги към едно лице, а не към повече лица и затова следва да се говори в единствено число.

49. Преди глава шеста на дълг втори се пише нова глава шеста, а глава шеста по законопроекта става глава седма. Глава шеста добива следното съдържание:

50. Съдържанието на чл. 95 се зачертва и вместо него се вписва следното съдържание:

«Военните лица придобиват правото на пенсия за старост при най-малко 15 години трудов стаж, ако не са уволнени по собствено желание, по дисциплинарен ред, по съд или за противодържавни прояви.

Военни лица, уволнени по собствено желание или по дисциплинарен ред, имат право на пенсия за старост при най-малко 20 години трудов стаж и при навършена най-малко 50 години възраст.

Военните лица, уволнени по съд с влязла в законна сила присъда, с която не са лишени от правото на пенсия, получават пенсия като служители от трета категория.

Трудовият стаж на военните лица, уволнени от военна служба преди получаване правата на пенсия по тази глава, се зачита като такъв на служители от трета категория.

Трудовият стаж на въздухоплавателите и учениците въздухоплаватели се зачита двойно, ако са изпълнили условията на летението, предвидени от специалния закон и правилника за въздухоплаването, и ако не е зачетено като дарено време през войните.

При определяне трудовия стаж на военните лица от граничните войски две години се зачитат за три години».

Мотиви. Уточняват се всички положения, които са възможни във войската и които не са уредени в законопроекта.

Пенсии на миньорите

Чл. 96. Право на пенсия за старост имат, независимо от възрастта, ако са навършили най-малко 15 години действителен трудов стаж:

а) служащите (контролиращи и ръководещи) и работниците, замеси в подземната експлоатация на мините;

б) служащите и работниците, които вземат непосредствено участие в производството в пресовите и смолните отделения на брикетните фабрики.

Чл. 97. Работниците, които извършват само физическа работа в откриване, изкопаване и извозване при рудник «7 септември» при мини «Перник», за изслужено време след 1 януари 1930 г., както и при останалите рудници с открита експлоатация, получават пенсия независимо от възрастта, ако са изслужили 20 години и ако са уволнени не по собствено желание или поради отказване да замесят друга по-ниска по заплата длъжност.

Чл. 98. Миниите предприятия плащат за всички свои работници и служащи допълнителна вноска в размер на 5% от изплатените основни надници и заплати по надничния блок и щатните таблици, включително възнаграждението за подземен труд.

Средствата, които се събират от вносите по предходната алинея, се обособяват в самостоятелна сметка «Миньорски пенсии за подземен труд» при Д. И. О. О.

Министърът на труда и социалните грижи, въз основа мнението на управителния съвет на Д. И. О. О., може да намалява и увеличава тази допълнителна вноска.

Чл. 99. Средствата, набрани по сметка «Миньорски пенсии за подземен труд», ще бъдат използвани за увеличение на размера на пенсийте за инвалидност, старост и смърт на работниците и служащите, предмет на чл. 93а.

Чл. 100. За подземни работници и служащи от държавните мини и за работници и служащи от пресови и смолни отделения на брикетни фабрики, които са били на работа през периода от 1 януари 1944 г. до 31 декември 1948 г., при пенсионирането им се внасят в сметката «Инвалидност, старост и смърт» по 7.5% върху заплатите и надниците им, изплатени за прослуженото от тях време.

Средствата за това се вземат от набраните технически резерви към досегашния технически фонд на държавните мини, от които, с влизането на този закон в сила, се заделят в специалната сметка «Миньорски пенсии за подземен труд» 10% от набраните при Пенсионния фонд технически резерви.

Чл. 101. Подробностите по приложението на настоящата глава се уреждат с наредба.

Мотиви. Положението на миньорите в законопроекта се урежда с препращане към отменящите се закони. Това се счита за крайно нецелесъобразно и затрудняващо служенето със закона, затова се счете за необходимо в отделна глава положението на миньорите да се уреди така, както то е уредено в отменящите се закони и настоящия.

51. В чл. 97, ред първи, думата «офицери» се заменя с «военни лица» и на последния ред думата «офицера» с «военни лицо».

Мотиви. Тъй като във войската не се намират само офицери, а и други лица, които по закона за военни лица се наричат военни лица, и понеже съвсем неоснователно е положението им да не се уреди както на офицерите, възприе се, че текст от закона да се отнеса до всички военни лица.

52. В чл. 100, алинея втора, думите «може да» се заличават.

Мотиви. Щом като участието на представителя на Министерството на народната отбрана е необходимо, то няма защо това да бъде по желание, а да се предвиди на всеки случай такова участие.

53. В чл. 105, алинея последна, думите «изслужено време» се заличават и вместо тях се пише «трудов стаж»; в предпоследната алинея думите: «съгласно чл. 179» се заличават и вместо тях се пише: «съгласно чл. 95, буква «г».

Мотиви. Поставя се техническият термин, който се възприема в закона и се уточнява, тъй като вписаното в предпоследната алинея за препращане не съответствува с това, към които препраща.

54. В чл. 111, буква «а», думата «лицето» се заличава и вместо нея се пише «пенсионерът»; заличават се и думите «Д. И. О. О.», като вместо тях се пише: «на съответния държавен орган».

Мотиви. Така както е означено — лицето -- не личи за кое лице се отнася. Думата «пенсионерът» означава лицето, за което се говори. Колкото се отнася до заменяването на «Д. И. О. О.» със «съответния държавен орган», комисията го извършва, понеже счита, че би се спънало напускането на пределите на страната от пенсионери, макар и при държавна и обществена нужда, ако това разрешение за напускане се иска само от Д. И. О. О. Предоставя се на органа, който ще използва такова лице в чужбина, да прецени и разреши, лицето да напусне пределите на страната и да получава пенсията си.

55. В чл. 108, алинея втора, думите «наказателно преследване» се заличават.

Мотиви. Съвършено излишно е да се говори тук за наказателното преследване, тъй като ако има основание за такова, то ще настъпи независимо от това дали тук се посочва или не.

56. В чл. 111, буква «в», цифрите 84, 85 и 86 се заменят съответно с 84, 85 и 86.

Мотиви. Така посочените членове от закона именно съдържат онези постановления, към които се препращат, като се спази новата номерация, което ще се направи на края.

57. В чл. 112, на края, думата «пенсия» се поправя на «пенсията», а в буква «д», след думата «когато» се поставят думите «без уважителни причини».

Мотиви. Първата поправка се извършила, за да се определи, че в случая се отнася до определена пенсия, т. е. до пенсията, за отпушащото на която са представени подправени документи, а не до друга пенсия. Втората поправка се извършва, понеже се счита, че неоснователно и несправедливо ще бъде, ако никак се лиши от получаването на пенсия и тогава, когато не е получавал три години, но за това е имал уважителни причини, т. е. бил е възирел приставан да я получава.

58. Към чл. 112 се прибавя нова точка «е» със следното съдържание: «когато пенсионерът е лишен от българско гражданство».

Мотиви. Този случай е бил пропуснат в законопроекта и затова се извършва това допълнение.

59. В чл. 117 след първото изречение се добавя следното изречение: «Прекратените такива пенсии се възстановяват, а отказаните се отпускат».

Мотиви. В законопроекта е пропуснато да се посочи какво се става с така прекратените и отказани пенсии в този случай.

60. В чл. 119 след думата «помощите» се поставят думите «получавани по този закон».

Мотиви. За да се изясни, че в случая става въпрос за помощите и обезщетенията, които се получават по този закон, а не за помощи и обезщетения въобще, както би могло да се разбира според законопроекта.

61. В чл. 121, буква «б» на края, се заличават думите «или при въстиването в брак на сирапите»; в буква «г» на края се прибавят думите «или е лишен от българско гражданство».

Мотиви. Тъй като се прие на съответното място, чл. 85, че въстиването в брак не е причина за прекратяването на пенсията, тук е нужно да се направи тази поправка. Така както е редактирана точка «г», излиза, че само когато никак сам доброволно приема чуждо гражданство, ще се прекратява пенсията. Понеже целта е да се прекрати пенсията на всяко лице, което придобива чуждо гражданство, с прибавката се прави това уточняване.

62. В чл. 122 думите «със заповед на управителя» се заличават и вместо тях се вписват думите «по предложение на управителния съвет, със заповед на министра на труда и социалните грижи»; в последното предложение се заличават и думите «е административна юрисдикция».

Мотиви. Счита се, че пенсионният съвет е от голямо значение и с широка компетенция, затова се постановява назначаването му да става с участието на управителния съвет, където са застъпени широките категории осигурени. Последната поправка се прави, тъй като с установените функции пенсионният съвет не ще правораздава, а само ще установява факти и обстоятелства. Това — особено след поправката в следващия чл. 124 в смисъл, че решението му подлежат на обжалване пред Върховния съд на Народната република България.

63. В чл. 123, алинея първа, думата «времеслужение» се заменя с думите «трудов стаж», а в алинея трета началните думи «преписките и» се заличават.

Мотиви. Първата промяна се извършва за спазване терминологията на закона; а вторият случай, понеже в случая не се касае за веци, които се наричат преписки, а до онази дейност, които има за цел да събере данните и която тук е наречена същем неподходящо — преписка.

64. В чл. 124, след точката, която е поставена след думите «пред областния съд», се поставят думите «жалбата се подава в два екземпляра чрез Д. И. О. О.». след това се вписва: «Решенията на този съд подлежат на обжалване пред Върховния съд на Народната република».

Мотиви. С разместването, което се прави с първата поправка, се уточнява изразът, тъй като с прабавянето на положението, че решението на областния съд подлежи на обжалване, поставянето на израза на мястото в проекта губи смисъл. С втората промяна се създава положението, че решението на областните съдилища подлежат на обжалване пред Върховния съд на републиката. Цели се да се създаде единаквост в приложението на закона, което не би се постигнало, ако окончательно отделни (разни) съдилища разрешават въпросите, свързани с приложението на закона.

65. В чл. 125, след думите «такава се отпуска» се поставя точка и след това целият израз до края се заличава и вместо него се вписва: «В случай, когато се касае за пенсия за инвалидност по дялове втори и трети, такава се отпуска, ако вложаването на страданието е настъпило в периода от време, предвиден в чл. 74 от този закон».

Мотиви. Прави се само едно изясняване на мисълта. Така както е отбелязано в законопроекта, мисълта е ясна и може да се породи недоразумение.

66. В чл. 128, втората алинея става буква «в», като от думите «ако след преосвидетелствуването» в тази алинея до края на алинеята стават втора линия на буква «в»; четвъртата алинея на буква «б» става четвърта алинея на буква «в»; последната алинея на буква «в» става буква «г»; буква «в» става буква «д» и буква «г» става буква «е». Последната алинея на буква «г» се заличава и вместо нея се вписва «не се прекратяват наследствените пенсии, отпуснати по отменените закони на децата, които към 1 октомври 1948 г. са над 18 години възраст. Същите получават пенсия, момичетата до настъпване на 21 година и момичетата до настъпване на 25 години или до встъпване в брак, или до постъпване на служба».

Мотиви. С разграничението на повече точки се създава полюма прегледност и яснота; със заличаване съдържанието на последната алинея и вписването на новото съдържание се създава положение, което съществува по досега действуващия закон. Тези лица имат приобретени права и се счита, че трябва да бъдат запазени, и то в такъв размер, от какъвто са съществували. Затова и се предвижда, момичетата, макар и да следват учебни заведения, ще получават пенсия само до 21 година, а не до 25, както е в настоящия закон. По същата причина не се приема, че с встъпването в брак пенсията се прекратява, така както е по отменения закон, а не така, както е по настоящия.

67. В чл. 129, т. 1, след думите «се призовават» се вписва думата «месечни».

Мотиви. Трябва да се уточни за какви заплати става дума, тъй като смисълът на закона е, че се касае за месечна, а не друга заплата.

68. В чл. 130, последната алинея, след думите «бъдат ревизирани» се поставят думите «на общо основание». След точката на края на тази алинея се поставят думите «същото разпореддане важи и за пенсионерите, упоменати в алинея шеста на чл. 73 от отменения закон за пенсии за изслужено време от 1932 г., както и за тези, които са се ползвали от забележка шеста към чл. 14 от същия закон».

Мотиви. С първата промяна се цели да се уточни как ще става ревизирането на пенсите, като се възприема това да става на общо основание за изравняването им с останалите пенсионери. С вписването на края се цели да се създаде единаквост при третирането на всички пенсионери, като се отстранят привилегиите, които в минулото са създадени без основание и само за благогодатстване на единични лица.

69. В чл. 131, алинея първа, след думите «1947 г.» се вписват думите «и съобразените с тях таблици, съгласно чл. 27 от закона за щатните таблици»; в забележка четвъртата думата «пълна» се заличава.

Мотиви. С първата поправка се цели да се уточни текстът, като се възьмнат и имат пред вид всички положения, които се цели да се установят със закона. Втората поправка цели част от годината да се приема за пълна изслужена година, което ще бъде разумно и в уписон с общи теценции на закона. Това особено, като се има пред вид, че се касае за служба на 25 години.

70. В чл. 132, алинея първа, след думите «по малък от 30%» се вписват думите «за пенсията за златопука и 50% за пенсията за инвалидност» и след думата «над 30%» се прибавят думите «съответно 50%».

Мотиви. Уточнява се според разпорежданията на закона който в отделни свои разпореждания установява именно нормите, които се създават с поправките.

71. В чл. 133, алинея трета, ред втори, думите «по закон» са заличават със «по закон».

Мотиви. Изяснява се смисълът и се прави граматическа поправка.

72. Чл. 134, алинея втора, добива следната редакция: «Пенсионери от трета категория, настъпили 55-годишна възраст на 1 януари 1949 г., постъпили на работа, получават, освен заплатата, надницата или възнаграждението си, и 50% от пенсията си.

Със същото право се ползуват и бившите пенсионери, които на 1 януари 1949 г. са заварени на служба. Тяхната пенсия се възстановява в размер на 50% от 1 януари 1949 г., ако направят искане до 30 юни 1949 г., а за пропусналите този срок — от датата на поискването.

Мотиви. Изяснява се текстът, като се уточнява към коя дата следва да се счита да е настъпена възрастта, за която става дума. Ако това не се направи, би се създаде едно съвършено неизяснено положение. С добавката се цели да се уреди положението на тези бивши пенсионери, които са на служба и като така пенсията им е спряла. Така както е редактиран проектът, положението им не само че не е уредено, но се създава едно заблуждение, тъй като се говори за пенсионери на служба, каквито по действуващия сега закон не съществуват.

73. След чл. 134 се поставя нов чл. 143 със следното съдържание: «Ревизията на пенсията се извършва с постановление от управителя или упълномощено от него лице.»

Мотиви. С този член се установява кой и как ще извършва ревизия на пенсията, за които става дума в закона, без в проекта да е установено това.

74. В чл. 136, алинея последна, последния ред, вместо «те» се пише «се».

Мотиви. Касае се за поправка на печатна грешка.

75. В чл. 137 алинея първа се продължава с израза: «В противен случай не му се плаща обезщетение».

Мотиви. Цели се да се създаде санкция за неизпълнението на задължението, което се създава с тази алинея, защото задължение без санкция е никакво задължение.

76. В чл. 143 на края се прибавя изразът: «В противен случай не му се плаща обезщетение.»

Мотиви. Цели се да се създаде санкция.

77. В чл. 148 думата «правилникът» се заличава и вместо нея се пише «правилниците». След думата «Б. и. банка» се вписват думите «и включите се в нея банки», а на края думите «от настоящия закон» се заличават.

Мотиви. Тъй като в случаи не се касае само за служители при Б. и. банка, а и до тези от другите банки, които са влезли в тази банка, то това трябва да се посочи изрично, за да не се породи заблуждение; такова отбелязване е направено и другаде в закона. Думата «правилникът» се поправя на «правилниците», защото е ясно, че става дума за повече от един правилник. Изразът «от настоящия закон» е излишен, понеже става дума за този дял, а този дял е безспорно от настоящия закон.

78. В членове 150 и 151 думите «от настоящия закон» се заличават.

Мотиви. Излишно е, щом става дума за този дял, които е безспорно от настоящия закон.

79. В чл. 152, алинея четвърта, думите «на закона» се заличават; заличават се също в пета алинея думите «от български народностен произход», като вместо тях се вписват думите «български граждани».

Мотиви. Щървото заличаване се върши, понеже тази дума е излишна по съображенията, които се изложиха в предния пункт. Втората поправка се върши, за да се съобрази с Конституцията, която не прави разлика по народностен произход, а третира всички български граждани еднакво.

80. В чл. 153 се прибавя нова алинея със следното съдържание: «По същия начин се постъпва и с адвокатите, които са получили пенсия по закона за адвокатите и са продължили да внасят вноски по същия закон.»

Мотиви. Положението на адвокатите, които са получили пенсия по закона за адвокатите и продължават да внасят вноски по същия закон, е напълно идентично с това на лицата, които се влизат в този текст на закона, но с проекта тяхното положение не се урежда. С предлаганата алинея това положение се урежда изрично и напълно.

81. В чл. 155, ред втори, думите «на закона» се заличават.

Мотиви. Излишно е, понеже се разбира.

82. Чл. 157 добива следната редакция: «Закъснели вноски се плащат с 5% сложна годишна лихва. Вноски, предложени 5 години след времето, за които се внасят, са недействителни и се връщат или зачитат за бъдеще време. Вноски, които се плащат по силата на така назначено постановление след срока от 5 години, се считат за редовни, ако актът за нарушението е съставен преди изтичането на този срок. Този срок тече от влизането в сила на закона.»

Мотиви. С изменението се уточнява какво ще стане с онези вноски, които са недействителни, и от кога почва да тече срокът на заварените случаи, които положения не са уредени с проекта.

83. Чл. 159, алинея първа и втора, думите «на закона» се заличават.

Мотиви. Излишни са, тъй като се разбира.

84. В чл. 160, след втората алинея се вписва нова, трета алинея със следното съдържание: «Пенсионери по някои от отменените закони, които след пенсионирането си са участвали в осигуровката по този или по някой от отменените закони, може да поискат да им се определи нова пенсия.» Вписва се и нова, трета алинея със следното съдържание: «Осигурени при условията, които се приравняват към тези на дял II и тези по дял III, се пенсионират за старост по условията на дял II, ако най-малко десет години са били осигурени по дял II.» Третата алинея става пета и четвъртата — шеста. В третата алинея, която става пета, ред втори, вместо думата «стажа», се вписват думите «трудовия стаж».

Мотиви. Урежда се положението на онеzi пенсионери, по разни закони, който, след като са пенсионирани, са продължавали да бъдат осигурени и внасят вноски по този или друг отменен закон. С последната поправка се уточнява и употребява техническият термин.

85. В чл. 163 цифрата 10 се поправя на «5».

Мотиви. Счита се, че получаване пенсия за 5 години в случая е достатъчно и за уеднаквяване, тъй като павликъде в запона за подобни случаи е приет срокът 5 години.

86. Чл. 164 се заличава.

Мотиви. Понеже положението, което се визира тук, е уредено още в 1946 г. и по леко се касае за еднократно уреждане, не е нужно да се установява тук.

87. В чл. 167, алинея четвърта, след думата 1947 г. се поставят думите «в страната или извън нея».

Мотиви. С предлагания проект не е уредено положението на спези младежки, които са претърпели злополука вън от пределите на страната като бригадири. С предлаганото изменение се обхваща и урежда и тяхното положение.

88. В чл. 168, алинея първа, ред първи, след думата «заточение» се вписват думите «или затвор»; в алинея втора, ред втори, след думата «прекараното» се вписват думите «на служба»; в алинея четвърта, първия ред, вместо думите 9 юли 1876 г.» се вписва «9 август 1886 г.»; в същата алинея, ред трети, след думите «1886 г.» се вписват думите «до 1894 г.».

Мотиви. Във всичките случаи се касае за уточняване. Текстът е преписан от закона, който се отменява, но при преписването са направени грешки.

89. В чл. 169, алинея първа, ред седми, след думите «телеграфите и телефоните» се поставят и думите «и на служителите и работниците при Държавни мини «Перник»; същата алинея, третия ред отдолу, съюзът «и» се заличава и вместо него се поставя запетая. В същия член, втората алинея, седми ред, след думите «телеграфите и телефоните» се поставят думите «на служителите и работниците от Държавни мини «Перник», пенсионния фонд при държавните мини, каса «Миньор» и при централното ръководство на Рудничарския профсъюз и на рудничните му секции при държавните мини».

Мотиви. С този текст се урежда положението на милитаризираните лица, по е било пропуснато да се внасят и лицата, които сега се вписват, на които положението е напълно идентично с тези, които са вписани в проекта.

90. В чл. 171, буква «а», ред шести, след думите «основните училища» се поставят думите «и по наредбата-закон за надзора върху дружествата и сдруженията като антифашисти». В същия член, буква «б», след думата «фашизма» се поставя двоеточие. На същия член, точка «д», алинея втора, след думата «5 години» се вписват думите «а на полизтазиците, концлагеристите и партизаните 10 години».

Мотиви. В първия случай се въвърват и лицата, които са уволнени по наредбата-закон за надзора върху дружествата и сдруженията за тяхната антифашистка дейност, на които положението с напълно идентично с посочените в законопроекта случаи, но е пропуснато тяхното вписване. Във втория случай се поправя печатна грешка. В последния случай се цели да се създаде положение близко за действително загубеното време за тази категория лица.

91. В чл. 173, алинея първа, ред шести, думата «защита» се заличава и вместо нея се вписва «закона»; в същия член, алинея втора, цифрата «5%» се заменя с «3%».

Мотиви. В първия случай се касае за поправка на печатна грешка, а във втория се цели да се намали лихвата до размер на тази, която се заменя по закон при задължението.

92. В чл. 174, последния ред, след думата «националните» се поставя запетая и думите «околийски и постоянните места».

Мотиви. С това, по отношение осигуровката, лицата от оклийските и постоянно местни младежки бригади се изравняват с тези от националните такива. Неоправдано е да се прави разлика между едните и другите, така както това върши законопроектът.

93. В чл. 175, ред втори, след думите «други държави» се прибавят думите «след 9 септември 1944 г.»

Мотиви. Цели се да се подчертава, че в случая се имат пред вид онеzi работници, които след 9 септември 1944 г., но нареддане на днешната власт, са напуснали страната, а не за тези, които в услуга на германците са отивали на работа при тях.

94. След точката на края на алинея втора на чл. 178 се поставя следният текст: «Това време се зачита за увеличение

и размера на пенсията, но не и за допълване на минималния трудов стаж, необходим за право на получаване на пенсия.»

Мотиви. Тъй като се касае не за действителен трудов стаж, а за дарен такъв, то се счита, че той може да ползва само за увеличаване размера на пенсията, но не и за придобиване на такава.

95. Чл. 179 се заличава.

Мотиви. Заличава се, понеже разпорежданията в него се възпроизвеждат на друго място с текст, а не препращане към отменен закон — създаде се специална глава за пенсия на V-ти майорите.

96. В чл. 184, ред втори, думите «регистрирани и» се заличават; на края на този член се поставя запетая и прибавят думите «за да бъдат осигурени».

Мотиви. Заличава се думата «регистрирани», тъй като никога не се е искало, лицата, които не са осигурени, да се регистрират и затова ще има само неосигурени, а не и нерегистрирани, и с последната поправка се цели да се каже защо ще се регистрират.

97. След чл. 180 се пише нов чл. 188 със следното съдържание: «Осигурените към пенсионния фонд при бившата Банка «Български кредит», направили искане за пенсия преди влизането на този закон в сила, получават пенсия от датата, на която е регистрирана молбата им за пенсия.

Мотиви. Цели се да се попълни един пропуск, който е създаден при създаване положението за пенсиониране на служителите при другите банки.

98. В чл. 185, ред първи, след думата «съвети» се поставя запетая и въвърват думите «адвокатските съвети».

Мотиви. Тъй като законът приравнява към категорията осигурени, чистото положение се урежда тук, и осигурените при адвокатската взаимноспомагателна каса, следва да се посочи кой ще е онзи орган, който ще съобщава на Д. И. О. О. за разрешенията за упражняване на адвокатската професия. Този орган безспорно ще е съответният адвокатски съвет.

99. В чл. 186, предпоследния ред, цифрата «5» става на цифра «6». Към същата алинея се създава последна нова алинея със следното съдържание: «Осигурените, които имат зачетено минало участие и разсрочени вноски, могат да доиздължат вноските си по дадените им срокове.»

Мотиви. С първата поправка се създава единство в закона, като се изравнява това постановление с постановлението в чл. 42 от този закон. С втората поправка се цели да се даде възможност на онзи лица, на които е зачетено миналото участие, но не са внесли вноските си, да ги внесат в срока, който се предоставя да определи Д. И. О. О.

100. Към чл. 137, на края, се поставя запетая и вписват думите «включително и това по последната алинея на предния член».

Мотиви. Тъй като се създава ново положение с последната алинея на предния член, трябва изрично да се посочи как ще се установява това участие в осигуровките.

101. Чл. 188 добива следната редакция:

«От деня на влизане този закон в сила осигуряват се задължително:

а) заварените като осигурени, подлежащи в категорията на изброяните в чл. 181;

б) заварените като подлежащи на задължително осигуряване от същата категория, но неосигурени.

Липата, добили качество на изброяните в чл. 181 след влизащето на закона в сила, се осигуряват от деня на добиване това им качество.»

Мотиви. Касае се да се изясни смисълът на това постановление, като се съобрази с другите постановления на закона.

102. В таблицата към чл. 193, втората цифра в графата «дневен доход лева», вместо «460» да се пише «160».

Мотиви. Касае за поправка на печатна грешка.

103. В чл. 198, алинея втора, на втория ред, след думата «писателите» се поставят думите «на журналистите»; на края на тази алинея се поставя запетая и прибавят думите «което намаление се заплаща от държавата». В последната алинея на този член думите «цялото време вноски» се заличават, като вместо тях се пишат думите «5 последователни години най-големи вноски през последните 10 години».

Мотиви. С първата поправка се цели да се даде това обяснение и на членовете на Съюза на журналистите, които с нищо не се различават от членовете на изброяните тук съюзи, а с второто допълнение се цели да се посочи, като се освобождават тези лица да внасят посочения процент вноски, който ще внася въмсто тях. С последното изменение се цели да се уточни как именно ще става изчислението на вноските, по които ще става определяне на пенсията.

104. В чл. 199 се правят следните поправки: премахват се думите «размерът» и «се определя», като вместо тях този член започва с думите «Преди определяне на размера».

Мотиви. Изяснява се текстът, тъй като в предложението текстът мисълта беше неясна.

105. В чл. 200 на края се поставя запетая и прибавят думите «а за инвалидност — 27.000 лв.»

Мотиви. Цели се да се определи минимумът и за пенсията за инвалидност.

106. В чл. 201, след думата «осигурени» се поставят думите «и подлежащите на задължително осигуряване».

Мотиви. Тъй като в този дял се уредва положението на лицата от свободните професии, които са били пенсионирани или ще бъдат пенсионирани при условията, които тук се посочват, и като така имат един вид придобито право, счита се за целесъобразно и законно, при условие, че ще използват това право, задължително да подлежат на застраховка.

107. В чл. 203, предпоследния ред, думата «изпълнило» става «изпълнил».

Мотиви. Касае се за поправка на печатна грешка.

108. В чл. 205, ред втори, след цифрата 126 се вписва и 162. Към същия член се прибави нова, втора алинея със следното съдържание: «Пенсионерите по някои от отменените закони или по този дял, когато продължават да упражняват свободна професия, получават пенсията си в пълен размер, освен когато получават заплата или надница според шатните таблици или надничния блок, или пък когато средният им чист годишен доход от професията надминава 240.000 лв.»

Мотиви. С вписване на цифрата 162 се поправя един пропуск, тъй като постановленията на чл. 162 са приложими и трябва да се прилагат и за осигурените по дял трети от закона. С новата алинея се цели да се изясни едно положение, което съществува, но което ясно не е изразено в проекта.

109. В чл. 207, алинея втора, ред втори, след думата «дял» се поставя точка и запетая, следващи съзът «и» се заличава и вместо него се вписва «те». На следващия ред, след думата «прекратяват», се поставя съзът «и».

Мотиви. Изяснява се смисълът на тази алинея, като се поставят съответните препинателни знаци.

110. В чл. 208, алинея първа, последния ред, след думата «до» се вписва думата «минималния»; следващата дума «размерите» става на «размер» и «предвидени» на «предвиден».

Мотиви. Подчертава се какъв трябва да бъде размерът, който се възприема в случая да бъде минимален. Останалите поправки са чисто граматически.

111. В чл. 211 се правят поправки и той добива следната редакция: Лицата, подпадащи в изброяните в чл. 181 категории, подлежащи на задължително осигуряване към някой от отменените закони, но неосигуриви по същите, или осигурени, но нередовни във вносите си, могат да направят следуемите се вносци за минало време в срок от една година от влизането на този закон в сила, олихвени с 5% сложна годишна лихва. Тези вносци се вземат в съображение само при пенсионирането им за старост. Към същия член се прибавя нова алинея със следното съдържание: «Адвокати, които са упражнявали професията си без да са правили месечни вносци и не са били осигурени към адвокатската каса, могат да внесат следуемите се редовни вносци за минало време при условията, посочени в предната алинея.»

Мотиви. С поправките по сегашния текст се цели да се даде пояснение на постановленията в нея. С новата алинея се подчертава изрично, че горното постановление се отнася и до адвокатите, които поради политически причини не са могли да бъдат осигурени.

112. В чл. 212, ред четвърти, след думата «сила» запетаята става точка; следващите думи «включително и» се заличават; на следващия ред по последните думи «само на занаятчишките пенсии» се заличават и вместо тях се вписват думите «на отпуснатите занаятчишки пенсии се запазва»; към същия член се прибавя нова, втора алинея, със следното съдържание: «Ако съответните сметки нямат достатъчно средства, попълнят се от средствата на държавата.»

Мотиви. С поправката в досегашния текст се прави само уточняване и изясняване на смисъла на постановлението. С новата алинея се подчертава откъде ще се вземат недостигащите средства за плащащите пенсии, така както се установяват в първата алинея.

113. В чл. 226, ред първи, думите «размера и» се заличават; заличават се и от края думите «1 януари 1949 г.», като вместо тях се вписват думите «1 април 1949 г.».

Мотиви. С първата поправка се върши една редакционна поправка, тъй като земеделските пенсии са точно фиксирани и не може да става въпрос за ревизиране размера им, а само за правото на получаването им. С втората поправка се цели да се даде възможност на съответния орган да направи тази ревизия, защото срокът до 1 януари 1949 г. е съвършено недостатъчен.

114. В чл. 227, буква «а», на края се прибавят думите «както и участниците в македоноодринското опълчение»; в същия член, буква «д», алинея четвърта, след думите «отечественофронтовски комитети» се поставя запетая и се въмъхват думите «комитетите на демократичната младеж и на Съюза на народната младеж и неговите поделения».

Мотиви. С въвляването на участниците в македоноодринското опълчение се цели да се отпусне пенсия и на участниците в македоноодринското опълчение, каквато те са имали до 1946 г. и деятельности на които при условията, които се предвиждат в следващите членове, е напълно идентична с действителността на лицата, които се визират в тази точка; с втората поправка се попълва един пропуск, тъй като трудовостопанските бригади се организират не само от отечественофронтовските комитети, но и от комитетите на демократичната младеж и на Съюза на народната младеж.

115. В чл. 228, точки «б» и «в», думите «не по своя вина» се заличават.

Мотиви. Цели се пенсията за гражданска инвалидност да се отпуска на всички пострадали, независимо по чия вина са пострадали. Отчищането на пенсията има характер на социално подпомагане и като така неоправдано е получилите инвалидност, макар и по своя вина, да бъдат подпомогнати, за да не останат в тежест на обществото.

116. В чл. 230, след думата «месечно» се поставя точка и следващите думи «ако нямат числъ годишен доход повече от 66.000 лв.» се заличават; в същия член се прибавя нова, втора алинея със следното съдържание: «В таът размер пенсия получават и лицата, които по своя воля, без да са били причислени в списъците на войската и без да са подлежали на повикване в нея, са постъпили в македоноодринското опълчение от 1912/1913 г. и са взели участие в оперативната зона, определена със заповед по действуващата войска. Начинът за установяване на качеството и участия се установява в правилника.»

Мотиви. С първата поправка се цели да се установи, че получаването на пенсията от доброволците, взели участие в боевете през войната 1885 г., ще става без ограничения и независимо от дохода им. Счита се, че това са вече съвършено стари хора и на брой много малко и като така неоправдано се явява такова ограничение; с втората поправка се вписват условията, на които трябва да отговарят македоноодринските опълченци, за да получат пенсия. Това се излага тук, тъй като в чл. 227, буква а, се вписва тяхното участие в държавните пенсии.

117. Чл. 232, точка «в», алинея втора, цифрата «66.000» се заменя с цифрата «72.000».

Мотиви. Счита се, че минимумът чист годишен доход от 66.000 лв. е много малък и неоправдано е тук да се прави разлика, когато другаде в законопроекта за идентични случаи е предвидена сумата 72.000 лв.

118. В чл. 234, ред втори, думите «не по своя вина» се заличават.

Мотиви. В изменението на чл. 228 се посочи вече съобразно съснието, поради което се прави тази поправка.

119. В чл. 235 на края се прибавят думите «или установителен иск».

Мотиви. Цели се да се даде възможност на заинтересуваните да съберат доказателства и тогава, когато те не могат да представят такива по реда, който е установен в този текст от законопроекта.

120. В чл. 236 таблици I «а», I «б» и I «в» стават съответно I, II и III; в същите таблици, под цифрите с процент се вписват думите «изгубена работоспособност». В същите таблици наименованията «ефрейтор», «младши подофицер», «старши подофицер» и «фелдфебел» се заменят с новите имена, съответно «отборник», «кандидат-подофицер», «подофицер» и «урядник», като в скоби останат и досегашните наименования.

Мотиви. Новата номерация на таблиците се извършва за по-голяма прегледност и яснота, за да може по-лесно да се служи с тях; думите «изгубена работоспособност» се вписват, за да се знае от какво е означеният в таблицата процент; останалите поправки се съгласуват с наименованията на тези чинове така, както те са възприети в дисциплинарния правилник на народната войска.

121. Чл. 237 се заличава.

Мотиви. Това положение е уредено в други текстове от закона — чл. 106 — и повторянето му тук е съвсем безпредметно.

122. В чл. 238 се прибавя нова алинея със следното съдържание: «Също и военни лица, пострадали след 20 януари 1946 г. в борба при вражеско проникване в територията на Народната република България.»

Мотиви. Цели се да се уреди положението на онези военни лица, които при военна обстановка са пострадали при вражеско проникване в страната. Така както се редактиран, проектът не ги обхваща, а съвършено неоправдано е тяхното изключение.

123. В чл. 239 началните думи «лицата от български народностен произход» се заменят с думите «български граждани»; в същия член след думата «таблици» вместо «I и IV» се вписват думите «I», «II», «III» към членове 244 и 255; в същия член, след думите «този дял» думите «на закона» се заличават.

Мотиви. Първата поправка се прави, за да се влезе в унисон с Конституцията, в която не се прави разлика за народностен произход; с втората поправка се прави едно уточняване, а по-следното заличаване се извършва, тъй като тази дума е безсмислена, защото се разбира от само себе си.

124. Чл. 241, точка «в», предпоследния ред, вместо думата «другого» се вписва думата «другите».

Мотиви. Поправа се печатна грешка.

125. В чл. 242, ред трети, след думите «хора на» се поставя думата «науката» и запетая.

Мотиви. Прави се уточняване, тъй като мисълта безспорно е да се включат и хората на науката, но по недоглеждане е пропуснато това.

126. В чл. 243 цифрата «241» се поправя на «249».

Мотиви. Печатна грешка.

127. В чл. 244, точка «а», вместо таблица втора се вписва нова таблица четвърта със следното съдържание:

ТАБЛИЦА IV
за тримесечните размери на пенсийте на участниците в народо-
освободителна войска

Категория	Изгубена работоспособност							
	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
I	13.100	17.000	20.900	24.800	28.700	32.600	36.500	39.000
II	10.750	13.650	16.600	19.500	22.450	25.350	28.300	31.200
III	9.000	11.350	13.650	16.000	18.350	20.700	23.050	25.350
IV	7.800	9.750	11.700	13.650	15.600	17.550	19.500	21.450

В същия член и буква към първа категория се прибавя нова точка 7 със следното съдържание: «Началник-щаб на оперативна зона»; в същата буква, към втора категория, точка 4, вместо «интендант на бригада» да се пише «политик на бригада» и вместо «началник-щаб на оперативната зона» да се пише «началник-щаб на бригада». В същия член в буква «б» вместо таблица трета се вписва нова таблица пета със следното съдържание:

ТАБЛИЦА V
за тримесечните размери на пенсийте на нелегални дейци в политическите антифашистки организации

Категория	Изгубена работоспособност							
	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %
I	8.800	11.700	14.650	17.550	20.500	23.400	26.350	29.250
II	7.050	9.400	11.700	14.050	16.400	18.750	21.100	23.400
III	5.850	7.800	9.750	11.700	13.650	15.600	17.550	19.500

Мотиви. Със създаването на новите таблици се цели да се приближат получаваните пенсии от участниците в народоосвободителната войска и политически антифашистки организации към тези на участниците в отечествената война. С промените в категориите се цели да се поставят на съответното място дълностите така, както те съответстват на тяхната важност.

127. Чл. 245 се заличава.

Мотиви. Тази материя е уредена с чл. 106 и безпредметно е изрично това да се упоменава тук.

128. Чл. 246 цифрата «60.000» става на «66.000».

Мотиви. Изравнява се с цифрите от другите текстове на закона при идентични случаи.

129. В чл. 247, алинея втора, думите «на лица от мъжки пол» се заличават. В същата алинея, втория ред, след думата «съпругата» се вмъква думата «съпругът». В същата алинея след думите «родителите му» вместо запетая се поставя точка и следващите думи «а на лица от женски пол — децата и родители му» се заличават.

Мотиви. Цели се да се изравни положението на съпруга със съпругата в право на получаване наследствена пенсия. Съвсем неоправдано е различното третиране на съпругата и съпруга особено като се има пред вид разпореждането на закона, че съпругът ще получава наследствена пенсия от съпругата си, ако има 50% изгубена работоспособност.

130. В чл. 248, точка «а», след думата «вдовица» се вписват думите «или вдовец». В същата точка, ред трети, след «вдовица» се пише «вдовец»; към същата точка се вписва нова алинея със следното съдържание: «Вдовецът получава пенсия, ако има най-малко 50% изгубена работоспособност; в същия член, точка «б» алинея четвърта, думите «до встъпване в брак» се заличават; в същия член и буква «в» последната алинея се заличава.

Мотиви. Тъй като в предния член се допусна вдовецът да получава наследствена пенсия от вдовицата, то се налагат и направените тук поправки. С вписването на новата алинея към точка «а» се цели да се ограничи получаването на наследствена пенсия от съпругата само ако той има изгубена 90% работоспособност. Счита се, че ако той няма изгубена тази работоспособност, или ще бъде работоспособен, за да може да изкарва доходи, или ипк ще бъде личен пенсионер; с поправката в т. «б» алинея четвърта се уточнява с това, което се приеме в предните членове — децата да получават наследствена пенсия независимо от това дали са встъпили в брак или не; със зачеркването на последната алинея от тази точка се цели осиновените деца да се приравнят във всяко отношение с родените. Законът не прави и не бива да прави разлика между децата, щом като той им признава качеството на (правен) произход от родителите. В същия член, буква «в», след запетаята, поставена след 40%, се поставя буква «а» — граматическа поправка.

131. В чл. 249 таблица IV «а» става таблица VI, като в заглавието ѝ думите «от отечествената война» се заличават; скобите, които ограждат думите «в оперативната зона» се махват и след това се прибавят думите «след 9 септември 1944 г.»; таблица IV «б» става таблица VII, като в заглавието ѝ скобите, които ограждат «оперативна зона», се махват и думата «оперативна» става «оперативната». Таблица IV «в» става таблица VII, като в заглавието ѝ думите «но» и «в тила» се заличават.

Мотиви. Правят се граматически поправки и за уточняване.

132. Чл. 250, алинея първа, цифрата «6.000» става «9.000»; алинея трета, цифрата «66.000» става «72.000».

Мотиви. С първата поправка се цели да се увеличи помощта на онези сираци, които имат такива тежки физически недостатъци, като им се дава право на пожизнена пенсия, а с втората поправка се уточнява с направените вече поправки досега в текстове с идентично съдържание.

133. В чл. 251, алинея трета, цифрата «66.000» става «72.000». В алинея четвърта, вместо «1944/1945 г.» се вписва «1944/1946 г.».

Мотиви. Прави се само редакционна поправка.

134. В чл. 254 цифрата «1944/1946» се поправя на «1941/1946 г.».

Мотиви. Цели се да се обхванат всички случаи, когато държавата ни е била във война.

135. Чл. 255, ред втори, думите «след 12 април 1934 г.» се заличават; на последния ред думата «сега» се заличава.

Мотиви. Първата поправка се извършва, за да се даде възможност на всички лица, които са пропуснали срока и не е съставен административен акт, да се състави наново; последната поправка се върши, тъй като така, както е отбелязано, се създава едно ограничение, лицата да могат да си служат само с документи, които сега са издадени от частта, която ще рече, че документи, които досега са издавани, ще бъдат невалидни — нещо, което не трябва да се допусне.

136. В чл. 260, след цифрата «104» се поставя цифрата «114», а след цифрата «127» се поставя цифрата «136». Алинея последна.

Мотиви. Уточнява се, тъй като тези вписвания са пронеснати при изброяването.

137. В чл. 264, алинея втора, думата «личната» става «личните»; същия член, алинея шеста, думите «предшествуващия закон гражданско и годишно» се заличават и вместо тях се пише: «отмененият с наредба-закон за пенсията за инвалидност от 1938 г. — гражданска инвалидност, определена от оклад 12.000 и 14.000 лв.»

Мотиви. Уточнява се.

138. Чл. 266 се заличава.

Мотиви. Понеже разпорежданятията му минават в преходните разпоредби.

139. Чл. 267, алинея втора, крайните думи «същото наказание» се заличават и вместо тях се пише «глоба от 1000 до 5.000 лв.».

Мотиви. Цели се да се направи разграничение в отговорността на работодателите, които умишлено не осигурят работниците, и тази на лицата, които в повечето случаи по небрежност са пропуснали да се регистрират.

140. В чл. 268, алинея втора, цифрата «20.000» се поправя на «5.000». В същия член последната алинея се зачава.

Мотиви. Счита се, че глобата 20.000 лв. за визиралото тук нарушение е много голяма. А предпоследната алинея се заличава, понеже материията, която тя третира, се урежда в предната алинея.

141. Чл. 272 се заличава.

Мотиви. Понеже основен правен принцип е за едно престъпление да се налага само едно наказание, а така, както е предвидено тук, имаме две наказания, с две отделни присъди.

142. Чл. 273, думите «се наказва с глоба от 5.000 до 10.000 лв.» се заличават.

Мотиви. Счита се, че лихвата 1% месечно и наказателната отговорност на наказателния закон е достатъчна.

143. Чл. 274 се заличава.

Мотиви. Наказанието за съучастие се определя в наказателния закон и съвсем безсмислено е тук да се определя това съучастие.

144. Чл. 277, последното изречение «С наказателното постановление се присъждат заплаща на дължимите вноски» се заличава.

Мотиви. Съвсем неправилно е вносите, които имат съвсем друг характер, да се присъждат с наказателно постановление. Те нямат характер на наказание, а едно вземане на администрацията, която може да се събира по реда, по който Д. И. О. О. е предвидял да събира своите вземания.

145. В чл. 278, думите «Или се присъждат вноски по-големи от 10.000 лв.» се заличават.

Мотиви. Поради това, че в предния член се възприе вносите да не се събират с наказателно постановление.

146. В чл. 279 втората алинея се заличава.

Мотиви. Счита се, че съвсем безрезултатно ще бъде обжалване на постановлението, което е вече изпълнено. В повечето случаи отмяната на това постановление или изменението

му ще бъде безпредметно, тъй като отдавна то е било изпълнено.

147. Чл. 280 се изменя така: цялото съдържание на чл. 266 по законопроекта става алинея първа на чл. 280; съдържанието на досегашния член 280 става алинея втора на същия член.

Мотиви. Счете се, че материията, която се урежда от досегашния чл. 266, следва да се мие в преходните разпоредби.

148. След чл. 280 се създава нов чл. 283 със следното съдържание: «До попълването на щатните таблици на държавните служители с длъжности, нужни и на Д. И. О. О., последният си служи с наредбите и щатните таблици на Държавния застрахователен институт и на бившия Институт за обществено осигуряване.»

Мотиви. Тъй като се предвиди изравняването на служителите при Д. И. О. О. с всички останали служители по щатните таблици, но за длъжностите по Д. И. О. О. още не са предвидени такива по щатните таблици, дотогава докогато се създадат такива, се предвижда тази преходна разпоредба.

149. Чл. 282 се заличава.

Мотиви. Това разпореждане е съвсем безсмислено, тъй като е разпореждане на законодателя и не може и не бива сам той да ограничава себе си.

150. Към чл. 283 се прибавя нова алинея със следното съдържание: «По подадените след 1 ноември 1948 г. искания за пенсии от уволнени от служба след тази дата пенсиите се отпускат съгласно разпорежданятията на този закон.

Мотиви. Цели се да се създаде стабилност в службите.

Във връзка с измененията, които се направиха, следва да се направят следните поправки:

1. В чл. 16 цифрите 193 става 201 198 става 206	36. » 185 — 193 » 181 — 189
2. В чл. 56 нов 58 цифрата 48 става 49	37. » 188 — 196 » 181 — 189
3. В чл. 62 нов 63 цифрата 48 става 49 цифрата 53 става 54	38. » 191 — 199 » 47 — 48 48 — 49 50 — 51 51 — 52 52 — 53 57 — 59 59 — 60
4. В чл. 74 нов 75 цифрата 71 става 72	39. » 196 — 204 » 63 — 64 72 — 73 73 — 74 74 — 75
5. В чл. 75 нов 76 цифрата 77 става 79 от 168 до 171 става 176—179	40. » 199 — 207 » 198 — 206 202 — 210 41. » 201 — 209 » 198 — 206 79 — 81 42. » 202 — 210 » 199 — 207 43. » 203 — 211 » 196 — 204 72 — 73 73 — 74 74 — 75 197 — 205 201 — 209
6. В чл. 76 нов чл. 77 цифрата 65 става 66	44. » 204 — 212 » от 84 до 93 става от 86 до 95
7. В чл. 77 нов 79 цифрата 131 става 139	45. » 205 — 213 » 102 — 110 103 — 111 106 — 114 от 108 до 126 става от 116 до 134
8. В чл. 83 нов 85 цифрата 71 става 72 72 » 73 73 » 74 74 » 75 75 » 76 76 » 77 77 » 79	46. » 208 — 216 » 198 — 206 206 — 214 47. » 209 — 217 » 207 — 215 208 — 216 48. » 216 — 224 » 218 — 226 49. » 224 — 232 » 108 — 116 111 — 119 112 — 120 114 — 122 115 — 123 121 — 129 124 — 132
9. В чл. 86 нов 88 цифрата 63 става 64 10. » 87 нов 89 цифрата 86 става 88 57 става 59	50. » 232 — 240 » 231 — 239 51. » 233 — 241 » 231 — 239 52. » 243 — 250 » 227 — 235 53. » 244 — 251 » 227 — 235 54. » 246 — 252 » 227 — 235 228 — 236
11. » 90 — 92 » 85 » 87 86 » 88 87 » 89	55. » 249 — 259 ал. посл. табл. IV-a, IV-b, VI, VII, VIII
12. » 91 — 93 » 90 » 92	56. » 253 — 259 » 241 — 248 57. » 258 — 264 » 227 — 235
13. » 96 нов 104 » 82 » 84	58. » 260 — 266 » 63 — 64 65 — 66
14. » 99 — 107 » 83 до 93 става 85 — 95	66 — 67 68 — 69 90 — 92 92 — 94 93 — 95 102 — 110 104 — 112 108 — 116 110 — 118 111 — 119
15. » 100 — 108 от 60 до 76 става 61 — 77	от 112 до 116 става от 120 до 124 117 — 125
16. » 106 — 114 » 75 » 76 82 » 84 65 » 66 82 » 84	от 118 до 127 става от 126 до 135
17. » 109 — 117 » 63 » 64	132 — 140
18. » 111 — 119 » 85 » 87 86 » 88 88 » 90	167 — 175 180 — 187
19. » 115 нов 123 » 112 » 120	59. » 265 — 271 » 258 — 264
20. » 117 нов 125 » 65 » 66 76 » 77 82 » 84	Поради внасянето на нови членове и заличаването на някои се добива следната номерация: Чл. 47 става чл. 48 » 68 » 69 » 48 » 49 » 50 » 69 » 70 » 49 » 50 » 51 » 71 » 72 » 50 » 51 » 52 » 72 » 73 » 51 » 52 » 53 » 73 » 74 » 52 » 53 » 54 » 74 » 75 » 53 » 54 » 56 » 75 » 76 » 54 » 55 » 57 » 76 » 77 » 55 » 56 » 58 » 77 » 79 » 56 » 57 » 59 » 78 » 80 » 57 » 58 » 60 » 79 » 81 » 58 » 59 » 61 » 80 » 82 » 59 » 60 » 62 » 81 » 83 » 60 » 61 » 63 » 82 » 84 » 61 » 62 » 64 » 83 » 85 » 62 » 63 » 65 » 84 » 86 » 63 » 64 » 66 » 85 » 87 » 64 » 65 » 67 » 86 » 88 » 65 » 66 » 68 » 87 » 89
21. » 126 нов 134 » 124 » 132	
22. » 128 нов 136 » 131 » 139 63 » 64 86 » 88	
23. » 132 — 140 » 128 » 136 63 » 64	
24. » 134 нов 142 » 77 » 79 79 » 81	
25. » 136 — 145 » 135 » 144	
26. » 149 — 158 » 66 » 67	
27. » 152 — 161 » 123 » 131	
28. » 159 — 168 » 123 » 131 124 » 132	
29. » 161 — 170 » 153 » 162	
30. » 162 — 171 » 80 » 82	
31. » 165 — 173 » 153 » 162	
32. » 171 — 179 » 173 » 181	
33. » 172 нов 180 » 168 » 171 става от 176 до 179	
34. » 178 — 186 » 72 » 73 74 » 75	
35. » 184 — 192 » 181 — 189	

» 88	» 90	» 184	» 192
» 89	» 91	» 185	» 193
» 90	» 92	» 186	» 194
» 91	» 93	» 187	» 195
» 92	» 94	» 188	» 196
» 93	» 95	» 189	» 197
» 94	» 102	» 190	» 198
» 95	» 103	» 191	» 199
» 96	» 104	» 192	» 200
» 97	» 105	» 193	» 201
» 98	» 106	» 194	» 202
» 99	» 107	» 195	» 203
» 100	» 108	» 196	» 204
» 101	» 109	» 197	» 205
» 102	» 110	» 198	» 206
» 103	» 111	» 199	» 207
» 104	» 112	» 200	» 208
» 105	» 113	» 201	» 209
» 106	» 114	» 202	» 210
» 107	» 115	» 203	» 211
» 108	» 116	» 204	» 212
» 109	» 117	» 205	» 213
» 110	» 118	» 206	» 214
» 111	» 119	» 207	» 215
» 112	» 120	» 208	» 216
» 113	» 121	» 209	» 217
» 114	» 122	» 210	» 218
» 115	» 123	» 211	» 219
» 116	» 124	» 212	» 220
» 117	» 125	» 213	» 221
» 118	» 126	» 214	» 222
» 119	» 127	» 215	» 223
» 120	» 128	» 216	» 224
» 121	» 129	» 217	» 225
» 122	» 130	» 218	» 226
» 123	» 131	» 219	» 227
» 124	» 132	» 220	» 228
» 125	» 133	» 221	» 229
» 126	» 134	» 222	» 230
» 127	» 135	» 223	» 231
» 128	» 136	» 224	» 232
» 129	» 137	» 225	» 233
» 130	» 138	» 226	» 234
» 131	» 139	» 227	» 235
» 132	» 140	» 228	» 236
» 133	» 141	» 229	» 237
» 134	» 142	» 230	» 238
» 135	» 144	» 231	» 239
» 136	» 145	» 232	» 240
» 137	» 146	» 233	» 241
» 138	» 147	» 234	» 242
» 139	» 148	» 235	» 243
» 140	» 149	» 236	» 244
» 141	» 150	» 237	» 245
» 142	» 151	» 239	» 246
» 143	» 152	» 240	» 247
» 144	» 153	» 241	» 248
» 145	» 154	» 242	» 249
» 146	» 155	» 243	» 250
» 147	» 156	» 244	» 251
» 148	» 157	» 246	» 252
» 149	» 158	» 247	» 259
» 150	» 159	» 248	» 254
» 151	» 160	» 249	» 255
» 152	» 161	» 250	» 256
» 153	» 162	» 251	» 257
» 154	» 163	» 252	» 258
» 155	» 164	» 253	» 259
» 156	» 165	» 254	» 260
» 157	» 166	» 255	» 261
» 158	» 167	» 256	» 262
» 159	» 168	» 257	» 263
» 160	» 169	» 258	» 264
» 161	» 170	» 259	» 265
» 162	» 171	» 260	» 266
» 163	» 172	» 261	» 267
» 164	» 173	» 262	» 268
» 165	» 174	» 263	» 269
» 166	» 175	» 264	» 270
» 167	» 176	» 265	» 271
» 168	» 177	» 267	» 272
» 169	» 178	» 268	» 273
» 170	» 179	» 269	» 274
» 171	» 180	» 270	» 275
» 172	» 181	» 271	» 276
» 173	» 182	» 273	» 277
» 174	» 183	» 275	» 278
» 175	» 184	» 276	» 279
» 176	» 185	» 277	» 280
» 177	» 186	» 278	» 281
» 178	» 187	» 279	» 282
» 179	» 188	» 280	» 284
» 180	» 189	» 281	» 285
» 181	» 190	» 283	» 286
» 182	» 191		
» 183	» 192		

Мотиви.

Промяната се извършва поради зачеркването на един и поставянето на нови членове.
Председател на законодателната комисия: Д-р Ив. Пашов

Председателствующ д-р Георги Атанасов: Пристъпваме към разискване.

Има думата председателят на бюрото на Великото народно събрание д-р Райко Дамянов.

Райко Дамянов (к): (От трибуната) Другари и другарки народни представители! Пред Великото народно събрание е поставен за разглеждане законопроектът за общественото осигуряване. Интересът към този законопроект е огромен. Той е подложен на широко обществено обсъждане. Проучва се от работниците и служащите, от пенсионерите, разглежда се и от професионалните, пенсионерските и други обществени организации. Предлагат се допълнения и изменения към законопроекта. В законодателната комисия са постъпили предложения от повече от 34 обществени, професионални и други организации. Такива са направени и от много заинтересувани граждани.

Отдавна почти във всички страни работниците са се интересували от осигуряването си при злополука, старини, смърт и пр. От първата половина на XIX век в основата на всички борби на работническата класа са били исканията за социални осигуровки. Днес в резултат на тези борби почти във всички държави съществуват социални осигуровки, които са различни по съдържание и обем, в зависимост от силата на работническата класа и нейната активност. Трябва да кажем, че от всички социални осигуровки най-прогресивна е тая в Съветския съюз. В 1933 г. большевишката партия и съветското правителство предадоха непосредственото ръководство на социалните осигуровки на профсъюзите. Партията и правителството взеха това решение, като изхождаха от положението, че профсъюзите са масовата организация на работническата класа и най-правилно ще могат да използват огромните средства и материални ресурси на социалните осигуровки. С този акт правителството и партията на Съветския съюз гласуваха голямо доверие на профсъюзите.

Общественото осигуряване у нас е също резултат на упорита борба на работническата класа. Първият законопроект за обществено осигуряване на работниците беше поставен пред Народното събрание през 1906 г. Но той не беше приет. Буржоазният министър Кръстев от трибуната на Народното събрание има дързостта да заяви, че в България не се чувствува нужда от такива закони за обществени осигуровки, понеже в България няма работници. Софийското работничество отговори на тази нелепа декларация още същия ден с масов демонстрации.

Работническата класа и всички трудащи се у нас водиха, начело със своя преден отред — Комунистическата партия — упорита борба за осигуряването им при болест, старост, инвалидност, майчинство, безработица и др. С цепата на много кървави жертви работническата класа извоюва правоот на осигуровки. Социалното законодателство до 9 септември беше ограничено, с реакционен дух, и не се прилагаше напълно.

Със събарянието на противопародния буржоазно-фашистки режим на 9 септември и създаването на народната власт стапаха крупни изменения не само в политическия и икономическия живот на нашата страна, но и държавата коренно измени съвсъто отношение към работническата класа, към трудащите се. Тя осигури техните права и свободи, техния хляб, облекло и жилища. Това е, защото «Нови хора на народа застанаха начало на управление». Държавата власт се изгърди с ново, народно-демократическо съдържание, и от инструмент за подгриничество на народните маси и грабеж на техния труд новата държавна власт стана народна власт, която е призвана да служи на народа и само на народа» — както казва д-р Димитров, най-големият строител на нова България и инициаторът на новото народно-демократическо законодателство у нас.

В нашата Народна Република за основен обществено-стопански фактор се признава трудът. В полза на трудащите се се измени и прилага трудовото законодателство. Предложението законопроект е ново цвете, което ще краси венеца на демократичното трудово законодателство на нашата Народна Република. Той представлява голямо дело за затвърждаване, гарантиране и разширяване осигуровките на трудащите се у нас. Той е едно от най-крупните мероприятия за подобряване битовите условия на нашия народ.

От 9 септември се проведоха редица мероприятия за разширяване и подобряване обществените осигуровки у нас. Аз ще спра вашето внимание на някои по-важни от тях.

В капиталистическите страни по-голяма част от вносите за обществено осигуряване се понасят от работниците и служащите и само една малка част — от капиталистите. Друго е положението в СССР — там вносите за обществено осигуряване се плащат напълно от предприятията и учрежденията. И в нашата страна, която стъпи на пътя към социализма, от 1 февруари 1948 г. вносите за обществено осигуряване се плащат напълно от предприятията и учрежденията. Това е голяма придобивка за работническата класа. С това реалната заплата на работниците и служащите се подобрява от 5 до 12.5%.

До 9 септември право на бесплатно лекуване имаха само осигурените около 300.000 души. От 1 септември 1945 г. бесплатно лекуване обхваща и семействата на осигурените, или всичко към 1.500.000 души. Следствие на това през 1944 г. са били регистрирани 333.840 случаи на бесплатни прегледи илечения, а само през 1947 г. същите възлизат на 2.599.649 случаи.

До 9 септември са изпращани годишно на курортно лечение за сметка на фондовете най-много до 2.000 души. След 9 септември това число нарасна. През 1947 г. само от Института обществени осигуровки са изпратени повече от 5.000 души, а през 1948 г. — 10.000 души. Освен това тази година

Институтът обществени осигуровки отпусна 35.000.000 лв. за лекуване и пътни разноски на почиващите работници и служаци.

За лечение през 1944 г. са изразходвани 81.980.235 лв., а през 1947 г. от фонда «Обществени осигуровки» и «Здравни застраховки» — 730.085.036 лв., или изразходваната сума е увеличена 9 пъти. За надничо обезщетение при болест от фонда «Обществени осигуровки» през 1944 г. са изразходвани 43.011.665 лв., а през 1947 г. — 335.000.000 лв., или увеличие 7.5 пъти.

Преди 9 септември фондовете за социалните осигуровки притежаваха само една болница, два превантариума и 14 поликлиники, а днес — 6 болници с 990 легла, 3 превантариума с 360 легла и 127 поликлиники.

Преди 9 септември средствата на фондовете се пилееха. Даваха се заеми, които не ползваха трущите се, а служеха за спекулативни цели. Днес средствата на фондовете се използват само за работниците и служащите. През 1947 г. от средствата на фонда «Обществени осигуровки» са изразходвани: за лечение на осигурените — 337.000.000 лв., за надничо обезщетение при болест — 335.000.000 лв., за пенсии за инвалидност и смърт — 124.000.000 лв., за пенсии за злополука — 119.000.000 лв., за пенсии за старост — 30.000.000 лв., за строеж на работнически жилища, болници, поликлиники и трудови палати — 283.000.000 лв.; или само през 1947 г. са изразходвани 1.200.000.000 лв., за подпомагане на осигурените работници, служащи и техните семейства.

Преди 9 септември работниците и служащите, макар и осигурени в случай на болест, т. е. макар и да им се събираха седмични вноски за тази осигуровка, нямаше нъде да се лекуват поради липса на достатъчно работнически поликлиники и болници. Доколкото имаше лечение за сметка на осигурените, то се даваше през куп за гроши. Да не говорим за членовете на техните семейства — те изобщо нямаха право да се лекуват за сметка на фонда.

Пенсионното осигуряване беше също така кухо. Размерите на основните годишни пенсии — не месечни, а годишни — се движеха между 1500 и 6000 лв. годишно. Това са размери на пенсии, които се даваха в продължение на 20 години, чак до 9 септември 1944 г. Днес минималната работническа пенсия за инвалидност и старост е 27.000 лв. годишно, а максималната надхвърля 100.000 лв. Пенсийните за злополука са също така значително подобрени: минимумът се увеличи от 2.700 лв. годишно на 12.960 лв., а максимумът — от 3.500 на 90.000 лв.

Освен това обсегът на осигурените работници се разшири, като се обхващат строителните, селско-стопанските работници, домашните работници и други.

Правителството на Отечествения фронт даде пенсии и на жените земеделски стопанки. Общо годишният размер на всички земеделски пенсии се увеличи от 3.600 лв. на 9.600 лв.

Друга придобивка след 9 септември е тази за взаимността между фонда «Обществени осигуровки» и Пенсионния фонд на държавните служители. Даде се възможност, при пенсионирането да се зачита трудовият стаж, прекаран както в частните предприятия, така и в държавните учреждения.

До 9 септември управлението на пенсионните фондове и по-специално на фонда «Обществени осигуровки» беше изключително в ръцете на чиновници, представителството на работниците беше формално. Днес управлението на Института обществени осигуровки, в който большинството са представители на работниците и служащите, работи в най-тесен контакт с Общия работнически професионален съюз.

Това са някои от основните мероприятия на отечественофронтовското правителство, извършени до днес за подобреие материалното положение на трущите се. Те най-ярко характеризират политиката на правителството — политика на подобреие реалната заплата на работниците и служащите, а не на номинално увеличение на заплатата, което води към стопански хаос и влошаване положението на трущите се.

Другарки и другари народни представители! Настоящият законопроект за общественото осигуряване ще реализира права на трущите се, записани в чл. 75 от Конституцията на Народната република България, който гласи: «Гражданите имат право на пенсия, помощи и обезпечения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост. Това право държавата осъществява с общи осигуровки и достъпна медицинска помощ.»

В кратките мотиви на законопроекта са изтъкнати две основни съображения за неговото създаване. Първото от тях с разположеността на нашето обществено осигуряване и различето в правата на еднакви категории осигурени, а второто — наличието на стари навидничави принципи, които не съответстват на политиката на отечественофронтовското управление.

В какво се състои тази разположеност на нашето обществено осигуряване? Тя се състои в това, че обществените осигуровки се усръждат от 10 закона и редица правилници, както и със законоположения в други 37 закона. И тези закони и правилници се прилагат от 8 учреждения чужди едно на друго. В тази организационна разположеност се преплитаха пай-различни права за една и съща категория граждани. Може ли да има логика например в това, едни работници да придобиват право на пенсия за инвалидност след 5-годишен трудов стаж, а държавните чиновници — след 15-годишен стаж? Или за придобиването право на пенсия за старост от едините да се иска 20-годишен стаж, а от другите — 25 години? Има ли смисъл, размерът на пенсията за старост на работници и служащи

да съставлява 23% от надницата и заплатата, както бе до края на миналата година, а на чиновниците — 37%? Тези и други различия в правата караха често пъти работника или служащия да преминава от едно предприятие или учреждение в друго. Това създаваше текучество, крайно вредно за нашето строителство и в работата на държавния апарат.

Политиката на фашизма за разположеност и противопоставяне работниците и служащите един на други беше намерила израз и в законодателството за обществено осигуряване. Сега със законопроекта за общественото осигуряване се туря край на този основен недъг и се създава единна цялостна система на обществено осигуряване.

Другият основен недъг в досегашното законодателство са принципите на капиталистическото отношение към обществените осигуровки, а именно: правата да се определят само според вносите. Този принцип може да има стойност при индивидуалната застраховка, но при общественото осигуряване, и особено сега, когато изграждаме социализма, нужни са други стимули за това. Законопроектът държи сметка за вносите, но заедно с това взима под внимание и условията на труда за отделните категории работници.

Пенсионирането по старост по законопроекта ще става при условия различни за отделните категории труд. Законопроектът разделя осигурените на три категории: първа категория — заети в най-тежък и вреден за здравето труд; втора категория — заети в тежка работа, и трета — обикновена работа. И понеже в тежкия и вреден за здравето труд работникът похабява по-скоро своите сили, законопроектът изисква за придобиване право на пенсия за старост за работниците от първа категория 15-годишен трудов стаж и 50-годишна възраст; за работниците от втора категория — 20-годишен трудов стаж и 55-годишна възраст, а за тези от трета категория — 25 години трудов стаж и 60-годишна възраст.

Трябва да се каже, че по отношение на условията за придобиване право на пенсия за старост законопроектът стои много по-напред в сравнение със законодателството на други страни, където пределната възраст е 65 и дори 70 години, какъвто е случаят в Англия със закона за националната осигуровка от миналата година. А принципът за категоризирането на осигурените според тежестта на труда е въведен само в някои страни, начело на които стои Съветският съюз.

Тук трябва да обърнем внимание и на друг момент от особено стопанско значение за страната ни. Законопроектът ще стимулира привличането на работници в обектите с по-тежки трудови условия. Тези, на които работата е по-тежка, ще се ползват с по-големи привилегии по закона. Това ще даде възможност на всички отрасли от нашето народно стопанство да се развиват, както диктуват интересите на страната.

Законопроектът предвижда различен стаж и за придобиване право на пенсия за инвалидност. Тук стажът зависи от възрастта на осигурения: 3 години трудов стаж се изисква за работници до 25-годишна възраст, 5 години — за възраст от 25 до 40 години, и 7 години — за възраст от 40 до 60 години.

С това степенуване се поставят в по-благоприятно положение младите работници, които се предполага, че са още неопитни и незакрепени физически. Това облагодетелствуване ще насърчава младежите да постъпват на работа в строителството и производството.

Законопроектът степенува и правата по осигуровката «Болест и майчинство». Това степенуване върви в две посоки — в посока на времеучастие с вноски и в посока на продължителност на непрекъснатото работене в едно и също предприятие. Къто винаги, и тук е леген принципът да се изхожда от продължителността на работата в едно и също предприятие — принцип, който е особено важен за обезпечаване на предприятиета с работна ръка и за укрепване на народното стопанство.

Със законопроекта се дава също така право на работниците и служащите, без да имат трудов стаж, т. е. още на първия ден на постъпването им на работа, да се ползват от бесплатно лекуване и надничо обезщетение. Вас ви е много дълъг известно, че сегашният закон за обществено осигуряване даваше право на бесплатно лекуване само след минимум 8-седмичен трудов стаж.

Във връзка с правото на бесплатна медицинска помощ трябва да се подчертава обстоятелството, че законопроектът не поставя никакви граници при лечението на болните от туберкулоза. Те ще могат да се лекуват бесплатно, докато трае нуждата от лечение. Какво беше досега? Лекуваният се от туберкулоза след няколко месеци, без да е оздравял, прекъсваше лечението. Това спомагаше да се увеличава ежедневно числото на болните. Сега те ще се лекуват, докато оздравят. Законът ще способствува за намалението на най-страшната болест у нас — туберкулозата, и за създаването на здраво поколение в нашата родина.

Както казахме и по-горе, законопроектът степенува правата по тази осигуровка и в зависимост от непрекъснатото работене в едно и също предприятие. Това степенуване е изразено в разпореждането: осигурените, които са работили непрекъснато в едно и също предприятие лай-малко три години, ще получават 10% увеличение върху следващото им се надничо обезщетение при болест, а осигурените, които са работили най-малко 5 години, ще получават обезщетение с 20% увеличение. В последния случай петте години се заместват с две години, когато се касае за младежи, навършили 18-годишна възраст.

Със законопроекта се премахват и удържките на новопостилиите служители в държавните учреждения, които им се практика в продължение на 6 месеца в размер на 1/12 от заплатата.

Законопроектът разрешава сполучливо и въпроса за размера на пенсията. При сега съществуващото законодателство осигурените по закона за обществените осигуровки получаваха пенсия в размер средно 46% от заплатата, а по закона за пенсии за изслучено време този размер е 37%. Законопроектът урежда този въпрос еднакво и за работниците, и за служащите. Предвидка се, размерът на пенсията за старост да е равен на 50% от получаваната средна годишна заплата, и то не за последните 15 години, както е сега в закона за пенсии за изслучено време, а за 5 последователно прослужени години с най-голяма заплата от последните 10 години.

Освен това всеки осигурен, който е навършил пределна възраст – съответно 50, 55 или 60 години – и има минималното участие с вноски – съответно 15, 20 или 25 години – и продължава да служи, добива право на увеличение на пенсията с още 2% за всяка прослужена година от първите пет години, а за всяка прослужена следваща година след тяхните пет години добавката става по 2.5%.

По този начин онези служители и работници, които продължават да работят след навършване пределната възраст, ще могат да добият пенсия до 80% от заплатата. При това за осигурените с малки заплати законопроектът предвидка един минимум от 3.000 лв. месечно.

Размерът на пенсията за инвалидност според предлагания законопроект ще бъде, при 100% изгубена работоспособност, 55% от средната заплата. Минималният размер на личната пенсия за инвалидност е 27.000 лв. годишно. Размерът на пенсията за трудова злополука при 100% изгубена работоспособност по досегашния закон за обществени осигуровки е равен на 75%, а по законопроекта ще бъде 90%.

Заварените пенсии не остават в досегашните размери. Всички отпуснати пенсии ще бъдат ревизирани. Заварените пенсии на държавните служители, отпуснати по закона за пенсии за изслучено време, ще се повишат с около 60%, а тези на работниците и служащите, отпуснати по закона за обществените осигуровки – 71%. С ревизията ще се получи по-голямо повишение на малките пенсии и по-малко на големите пенсии. Само един малък брой пенсии ще останат в същите размери.

С повишаване пенсийте на работниците и служащите и другите трудещи се се прави голяма крачка напред по пътя към подобреие материалното положение на трудещите се у нас.

Законопроектът разрешава много добре и така наречения въпрос за взаимността, който след 9 септември беше само отчасти разрешен. В бъдеще на всеки гражданин ще се зачита за придобиване право на пенсия целият трудов стаж, безразлично в каква стопанска област е работил или работи.

Със законопроекта се обединяват не само осигуровните по фонда «Обществени осигуровки» и «Пенсии за изслучено време», но и осигуровните на лицата със свободни професии, на заетчите, на търговците и на земеделските стопани. За всички тези категории се правят също така големи подобрения.

Що се отнася до културните деятели, като писатели, художници и др., които не получават заплата, законопроектът предвидка намаление на вноските им с 20%.

Законопроектът включва и пенсийте на заслужилите на родината лица, като военно-инвалиди, граѓански инвалиди, поборници за освобождението на България, доброволци от 1885 г. и пр., а така също и народните пенсии за особено проявилите се деятели в областта на обществената, културната, научната, техническата и военна дейност.

Най-следи законопроектът включва в кръга на осигурителната защита бригадирите, активистите на стечесленофронтовските комитети и учениците в професионалните училища, както и лицата, които по силата на особен закон са били задължени да подпомагат държавните органи при изпълнение на служебните им задължения. Изобщо от общественото осигуряване ще се обхванат към лет милиона граждани на нашата република.

Другарки и другари народни представители! Ето голямата реформа, която законопроектът въвежда в нашето обществено осигуряване. Тя поставя материалните и организационните проблеми на общественото осигуряване на нова, прогресивна основа, подобрява материално-битовите условия на трудещите се и способствува за увеличение производителността на труда и затягане трудовата дисциплина.

Такава ли е политика, която се провежда от тъй наречените западни демократии по отношение положението на работническата класа и трудещите се? Във Съединените американски щати с приетия от конгреса антиработнически закон Тафт-Хартли се ограничава правото на стачки, сключване на колективни договори, посяга се върху независимостта на профсъюзите и се върви по пъти на създаване казиочни профсъюзи. Такава ли е политиката за подобреие материалното положение на работническата класа във Франция, Италия и други страни, където полицията разпръсва работническите демонстрации със сълзливи газове, топкове и куршуми и гъдето хиляди работници са подведени под съд, защото се борят за зарък хляб?

Приемането на закона за обществените осигуровки ще бъде гордост за нашата родина. Трудовото законодателство за социални осигуровки с нов пример, който характеризира нашата власт, че тя не е власт на експлоататорите, банкерите и лихварите, а е власт на работниците, на селяните, на трудещите се в нашата страна. (Ръкоплескане)

От името на Българската работническа партия – комунисти заявявам, че нашата парламентарна група ще гласува на първо четене, по принцип, законопроекта за общественото осигуряване. (Ръкоплескане)

Председателствующа д-р Георги Атанасов: Има думата д-р министър на труда и социалните грижи.

Министър Здравко Митовски: (От трибуната) Другарки и другари народни представители!

Преди 6 десетилетия един от най-светлите умове на човечеството, Фридрих Енгелс, предвиждавайки научно нашето време и великата социална трансформация, която вършим днес, пишеше:

«В днешния социален конфликт на едната страна са неизмерими богатства и изобилие от продукти, които купувачите не могат да овладеят, на другата страна е грамадната маса от обществото, пролетарирана, превърната в наемни работници. Раздвоението на обществото на една малка, прекомерно богата, и една голяма, безмотивна класа от наемни работници девежда дотам, че това общество се задушава в собственото си изобилие, докато огромното мнозинство от членовете му не е опазено от най-крайната осъдница. Това състояние става от ден на ден все по-безсмислено и все по-нетърпимо. То трябва и може да бъде премахнато. В новия обществен строй ще изчезнат днешните класови различия и средствата за живот и използване на всички физически и духовни способности ще бъдат на разположение на всички в постоянно увеличаващо се изобилие, чрез плачевно използване и по-нататъшно развитие на огромните производителни сили на всички членове на обществото, при правилно задължение на труд.»

30 години по-късно се сложи началото на този нов обществен строй с великата Октомврийска революция. Говорейки за нея, друг велики син на човечеството, Сталин, казва: «Чрез нея класата на наемниците, класата на преследваните, класата на подтиратите и на експлоатирани се издигна за пръв път в историята на човечеството до положението на господствуваща класа, заразявайки с примера си пролетариата във всички страни.»

И наистина, имайки този пример, 400-милионното население на Китай изправи гръб, доби вяра в собствените си сили и днес номина като непреодолима лавина всичко, което среца на пътя на освободителния си порив – американските империалисти и техните китайски лакеи.

Вдъхновяван от този пример, гръцкият народ се бори осем години и всеки ден завладява все по-голям терен отначало среци германски, после английски, а днес американски окупанти и техните ордия – гръцките монархофашисти.

Тоя пример дава днес кураж на ежедневно разстреляните испански борци, на френските миньори, на италианските, германските и американските индустриални и транспортни работници и т. н.

Той даде сили и на новите демократии, за да имат първи след народите на Съветския съюз щастлието, освобождавайки се от фашизма с помощта на Червената армия, да тръгнат по пътя на социализма.

Благодарение на това ние днес сме народна република, в която господствуваат трудещите се, работниците и селяните. Благодарение на това ние имаме серия от законодателство, което има основие, историческо значение.

Гледан в тая светлина, безсъмнено законопроектът за общественото осигуряване носи същия исторически характер. Би могло да се добави, че той допълва това основно законодателство по начин такъв, че ако липсващо, не би съществувала една важна бързина във веригата на последното.

Ако республиканската Конституция постановява, че «цялата власт произтича от народа и принадлежи на народа»; ако земята се даде на тези, които я работят, а предприятията се управляват от работниците в общи народен интерес; ако подземните богатства, горите, водите, банките и застрахователните дружества са вече държавни, т. е. народна собственост; ако външната и едрата вътрешна търговия са национализирани; ако имаме огромен брой трудови кооперативни земеделски стопанства, държавни земеделски стопанства и машинотракторни станици, а в цялата страна няма строителство като в една освободена от властта на капитализма страна, това значи, че у нас са положени основите на нов правен ред, който защищава интересите на подавляващото число от българските граждани – на трудещите се.

Ако пък днес се приема закон за обществено осигуряване, това значи, че в едри линии се завършва това ново, пропито от социален дух, основано на республиканската Конституция законодателство, като се определят, признават и правно защищават интересите на още една огромна бройка граждани, на тия, които, след като са били хора на физически и умствени градски и селски труд, един ден, поради злополука, болест или старчина, се виждат с намалена или напълно загубена работоспособност.

Народната република гарантира на всеки свой граждани право на труд, тя му обещава необходимия отдих, а днес му осигурява и съществуването, когато той, по каквато и да било причина, с време или грайна неработоспособност, бъде изведен от полето на труда.

Разглежданият от Великото народно събрание законопроект за обществено осигуряване е отражение на нашата нова социално-икономическа действителност и изпълнение на съответно основно повеление на новата ни республиканска Конституция.

Като анализираме законопроекта под знака на съвременните социални борби и постиженията на прогресивните обществени тенденции в нашата епоха на основен исторически преход и като го съпоставим с духа на новата отечествено-фронтова програма, республиканската Конституция и политиката на народното правителство, възглавявано от д-р Георги Димитров, ние можем да отбележим при неговата характеристика следните основни положения:

Първо. Чл. 71 от Конституцията постановява, че «Всички граждани на Народната република България са равни пред закона и не се признават никакви привилегии, основани на народност, произход, вида и имотно състояние». А в чл. 39 от законопроекта се предвижда: «Всички работници и служители в учреждения и предприятия от всякакъв вид се осигуряват задължително», като в следващия чл. 40, по пътя на изброяването флотирящите трудови категории, се цели да се осигури възможната най-голяма пълнота в кръга на осигурените, за да бъде включено цялото трудещо се население, българско и инородно.

А като се има пред вид, че нашият нов социален строй се характеризира с цялостно планиране на стопанството и интервенция на държавата при разпределението на производството и определяне консумацията, с ръководния принцип, че «Всеки гражданин е длъжен да се занимава с обществено полезен труд, според силите и способностите си», изразен в чл. 73 от Конституцията, ясно е, че скоро в републиката не ще съществуват способни за работа, но неработещи лица и следователно развитието на обществено-осигурителната система ще включи в обсега ѝ целия народ.

Тук трябва да се добави, че докато в капиталистическите страни осигурявките на мъжете и жените не са единакви, у нас с новия закон се следва осветеното в чл. 72 от Конституцията право, предвиждащо за равен труд да се плаща равна заплата, да се осигури равно право на почивка, да се обезпечи и равно право на обществена осигуровка и пенсия.

Второ. В капиталистическите страни огромното мнозинство работи само физически труд. Умственият труд се очертава като привилегия на експлоататорските класи, противоположността между физическия и умствения труд има антагонистичен характер и експлоататорите, които имат господствуващо положение в управлението, охраняват умствения труд, чито представители се явяват или те, или пък тия, които са техни оръдия в държавно-административния апарат или в производството, като организатори, надзоратели и т. н.

Поради това в миналото имахме специална застраховка на умствените работници и редица други неустойчиви фондове, чието съществуване имаше обяснение само в стремежа на буржоазията да минира винаги, при всеки случай и с всички средства, единството на работническата класа и всички други социални категории, които са пръвно заинтересувани от нейното засилване.

Крайно време беше и в нашата страна да се премахне по един дефинитивен начин тая разлика между физически и умствен труд — наистина една от най-уродливите издънки на класовото общество. И днес с настоящия законопроект тая разлика се заличава, що се касае до осигуряването, и вместо нея белег за категоризиране и определяне различния размер на пенсийте става тежестта и вредността на труда.

Следователно, като се вземе пред вид интегралната защита, чрез въвеждането на всички видове осигуровки, от гореказаното личи, че в законопроекта са легнали още две основни начала — началото на универсалността и началото на равенството при упражняване на закрилата, която осигурява общественото осигуряване. А то значи, че с него се създава едва сега едно истинско национално осигуряване, в противовес на влиянието от класовото деление и господство на миналото такова.

Трето. Чл. 15 от законопроекта предвижда, вносните за осигурявките на работниците и служащите да бъдат в тежест само на работодателите. При съществуващата национализация ясно е, че работодателят е държавата. То значи, че сега се утвърждава едно ново начало в общественото осигуряване, при което, като не се къса от трудовия доход, определен от обществото като необходим за поддържане на едно задоволено и културно съществуване на трудещите се, съвсем не бива да се мисли, че им се прави нито благодеяние от страна на държавата, нито какъвто и да било подарък. Тук се касае за нещо съвършено друго, касае се само за нещо, което принадлежи на тия трудещи се, за нещо, което е тяхно, което е само една социализирана част от онова, което им се дължи от страна на обществото за техния труд.

Очевидно е, че за такава постановка не може и да се мисли в капиталистическите страни, където експлоатацията е в основата на стопанската система. Следователно размерът на вносните, поети за плащане от работодателя, се явява по същество действителен размер на увеличение на надниците и заплатите на работниците и служащите и заедно с онова, което се разходва за платения годишен отпуск, организацията на отдиха, издръжката на многодетните семейства, битовото обслужване и други подобни, представлява общо реалната спрavedлива дължима работническа надница.

Четвърто. Какъв характер носеше старото буржоазно социално законодателство, с което наистина повече само се хвърляше прах в очите на работниците, и до каква степен то контрастира с нашето законодателство сега личи дори само от следния очебиен факт. Докато в миналото пенсията за старост на основната маса от осигурените се движеше от минимална 2,384 лв. до максимална 6,884 лв. годишно, днес тя се придвижва в границите от 36,000 лв. до 216,000 лв.

Размерът на пенсийте става такъв, че наистина да отговори на реалната нужда на осигурения, добил право на пенсиониране. А този размер трябва да отдавна да бъде променен, защото, както поменях, в случаи се дава нещо дължимо, а не се прави жертва от когото и да било.

Но това стана възможно под ръководството на Отечественния фронт, основен фактор на който е работническата класа, когато обществото у нас има две основни производителни обществени класи — работническата класа и класата на труде-

щите се селяни — както отбележва др. Георги Димитров, когато липсват експлоататорските класи, стремящи се към все по-голямо заграбване за себе си от национален доход.

А с течение на времето, с развитие на производството, при всяко покачване на неговото чиво, само по себе си се разбира, че тая обществено-осигурителна система, на която не бива да се гледа като на нещо замръзнало, при новия социален порядък ще разширява и подобрява рамките на грижите за болните, инвалидите, старците, вдовиците и сираците. А това значи, че в нашето ново трудово общество, образувано само от дружески класи, тая част от обществото, която работи, ще осигурява западните съществуването на другата група, която е станала вече неработоспособна, ще осигурява още съществуването и развитието на третата група — на подрастващите — която в бъдеще ще дойде с нови сили и по-добра подготовка на смяна в общественото производство.

Пето. При режима на капиталистическите страни, където осигурявките са не само ограничени по вид, като в едни страни не съществува осигурявката за старост, в други — за инвалидност, а в трети — за болест, но са и в мизерни размери, не съществува най-важното — сигурност за осъществяването на това основно право на трудещите се, тъй като то зависи в повечето случаи почти изцяло от работодателите, които много често отказват да изпълнят задълженията си.

Противно на това управлението на нашия Институт за обществено осигуряване се поверява на един управителен съвет, в който болшинството от членовете са представители на заинтересуваните осигурени, а останалата по-малка част са държавни представители, които в една страна като нашата, устремена по пътя на социализма, ще имат пред вид само обществения интерес, който се покрива с тоя на осигурените трудещи се.

Шесто. Наред с всичко, което пряко засигува ползващите се от общественото осигуряване по този законопроект, той има още редица постановления, които сочат, че при неговото изготвяне се е държало сметка за историческата обстановка, при която се намирате.

Още в самото начало на планиране нашето стопанство и развитие на задържаните до днес от себичното капиталистическо производство производителни сили, започна такъв бърз процес на стопански подем и строителство, че много скоро ние почувствувахме остра нужда от работна ръка. С известни положения от законопроекта се цели по-трайното задържане на работи и след придобиване правото на пенсия, както и задържането за по-дълго време в едно и също предприятие.

Така, при осигурявката за старост за всяка прослужена година от първите пет години над минималното участие се добавя по 2% от заплатата или надницата, а за всяка следваща година добавката става по 2.5% — чл. 82.

Личните пенсионери, които продължават да работят и след като бъдат пенсионирани, получават пенсията си независимо от заплатата, надницата или възлаграндението си, с изключение на личните пенсионери за старост, които докато са на служба получават пък заплатата и 50% от пенсията си — чл. 106.

Ползващите се от наднично обезщетение по осигурявката болест и майчинство, които са работили непрекъснато в едно и също предприятие най-малко три, респективно пет години, получават размера му, увеличен с 10%, респективно с 20%.

Заинтересуваните, противно на миналото, получават в казаните случаи значителен допълнителен доход, но при този режим дават възможност на обществото да ползува по-дълго време стопанския ефект на техните трудови усилия, които в крайна сметка ползват пак тях при сегашното общество без противоречия интереси.

Настоящият законопроект е съобразен и със социалните, политическите и икономическите изисквания на нашата нова действителност. Той представлява едно стройно цяло, носи дух на единство и гарантира всеобща справедлива и интегрална защита.

При старата обстановка, на миналото, господствуваща сила бяха различните категории капиталисти — собственици на основните средства за производство, на богатствата на страната. Те с оглед на охраната на своите интереси влияеха на вътрешната политика и на цялото законодателство. Ето защо и обществените осигурявки носеха белега на обичайната буржоазия политика. Не реална защита, не здравна охрана, не обезпеченост гарантираха те на трудещите се, а целта им беше обеззоръжаване в съществуващата остра класова борба с половинчата, формално, залъгващо законодателство.

Днес обаче ние ликвидираме остатъците от тая класа и изграждаме общество на трудещите се. Следователно тия нов закон за всеобщо и пълно обществено осигуряване не може да не поси отражение на тая социална трансформация, не може да не разширства реалната си закрила над всички трудещи се.

Както само при плановото социалистическо стопанство право на труд е едно реално право и никой не се грози от глад на смърт при унизителна безработица, така и правото на осигурявка само тук е едно истинско реално право.

Една такова обществено осигуряване не само укрепява здравето на трудещите се, но и укрепява във висша форма трудовата дисциплина в производството.

Излишно би било да говоря за значителните подобрения по всички посоки, с които още един път се подчертава основният социален дух на законопроекта.

И така, след всичко това трудещите се, осигурени при неработоспособност, могат и трябва да се отдават със спокойствие на трудовия процес, на усъвършенствуване, за да се повиши квалификацията на кадрите и се подобри количествено

и качествено продукцията, за да се преизгълни предстоящият петгодишен народостопански план, с който ще положим основите на социализма в нашата Народна република.

Поради това настоящият законопроект в краен резултат се явява продукт на солидарността и борбите на трудещите се и представлява една коевена подкова към още по-големи и по-резултатни трудови усилия на трудещите се в нашата страна.

Ето защо аз искам да припомня във връзка с това напътствията на нашия министър-председател др. Георги Димитров пред втория конгрес на ОРПС:

«Нужно е, казва той, усилена подготовка на производствени кадри. Не напразно толкова много пъти нашият другар Столин подчертава, че кадрите решават успеха на делото. И нека това ни бъде ръководно начало в цялата наша работа за издигането от дълбоките низини на работническата класа, на селяните, на нашия народ, способите, талантливите, подлежащи на развитие производствени деятели.»

Подчертавам: това сега толкова по-леко може да се реализира при тия тъй съществена предпоставка — закона за общественото осигуряване, който осигурява спокойствие и сигурност на трудещите се за утешния ден.

И така, след като в чл. 15 от Конституцията се казва: «Трудът се признава за основен обществено-стопански фактор и държавата полага всестранни грижи за него», с различно законодателство; след като в чл. 12 се казва: «Държавата насочва с държавен народостопански план държавната, кооперативната и частната стопанска дейност, като се развиват безпрепятствено и неспирно производителните сили на страната за повдигане на народното благосъстояние» — с настоящия закон се оствършава за всички, в несравнено по-голяма степен, отполното за имащите досега това право, предвидено в постановлението на чл. 75 от Конституцията: «Гражданите имат право на пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост.»

И ако гледаме перспективно, с оглед развитето на социалистическото ни стопанство и нарастването на народното богатство, ние бихме могли да сравним възможностите, които крие този текст при неспирното подобряване на закона за общественото осигуряване, паралелно с развитието на живота, с чл. 170 от Конституцията на победилия социализъм в Съветския съюз, където гражданите не смущават работата и съществуването си с тревожния въпрос за утешния ден; където всички се чувстват равноправни и подсигурени под общия покрив на пролетарското отечество, нераздигано от противоречия и експлоатация на човек от човека, сломяващо с всен изминат ден все повече суровата мощ на природата за сметка на все повече увеличаващото се народно богатство, на все повече растящата материална и духовна култура на целия трудещ се народ.

Следователно разглежданият законопроект се явява социалистически по същество.

Ето защо на свой ред аз ви показвам, другарки и другари народни представители, да гласувате така представения ви законопроект за обществено осигуряване. (Ръкописки)

Председателствуващ др Георги Атанасов: Има думата под председателят на бюрото на Великото народно събрание др. Атанас Драгиев.

Атанас Драгиев (зв): (От трибуналата. Порещнат с ръкописки) Другари и другарки народни представители! Законопроектът за обществено осигуряване, който е сложен днес на разглеждане, е от ония законопроекти, които заслужават голямо внимание, не само защото засяга грамаден брой български граждани, но и защото същият, добре поставен и правилно разрешен, ще осигури не само спокойствието на държавата, но и съвестната и добра служба на нейните служители. Той е законопроект следователно не само от голямо обществено, държавно и социално значение, но, бих казал дори, и от морално такова. Затова той се очаквале с такъв голям и оправдан интерес не само от пенсионерите, които чакаха да видят каква ще бъде подкрепата, която ще им бъде дадена от държавата за възрастен, но и от останалите граждани, очаквани също да видят ше ли най-сетне този от такова голямо значение социален въпрос бъде разрешен паново так чрез национализации и кърпачки, както това е било винаги досега, или ще бъде разрешен един път завинаги, основно, радикално, и с елемент на една вече по-голяма справедливост.

Другари и другарки народни представители! Осигурявката чрез пенсия е, както ви е известно, въпрос на добра и разумна социална политика на всяка добра и културна държава, защото да се подпомагат социално слабите — това действително е един от принципите на социалната политика, особено на социалистическата държава.

У нас правото на пенсия, и то на държавните служители, е осветено още при проектирането на търновската конституция, респективно с чл. 166 от същата, който гласи: «Дължностните лица, които са назначени на служба от правителството, имат право да добиват пенсия, основата и количеството на която ще бъде определена по особен закон.» И тайв закон за пенсията се създаде за пръв път в 1889 г. — за учители, и в 1892 г. — за останалите чиновници. Така че още навремето си онези, които при създаването на нашата млада държава са искали да има в нея добросъвестни служители, посвещаващи целия си живот в служба на народа и родината си, са предвидели гарантирало старините на последните. Това постановление на търновската конституция обаче, повтарям, засягащо или обхващащо само чиновниците — държавни служители.

Навсякъде отпускането на пенсии се смята за един дълг на държавата към онези граждани на страната, които са служили на родината си в продължение на един минимум години и които са дали на последната своите младини, своите сили, своите знания и своя опит, а в известни случаи дори и своя живот, оставяйки след себе си невъръстни деца и свои близки в неволя. Не бива следователно да се гледа на пенсионерите, както това е правено от мнозина граждани в миналото, като на хранещи, защото това са държавни и обществени служители, които, ако искаме да бъдат добросъвестни, ако искаме да се отдават напълно и с все сили в служба на своя народ и родина, ще трябва да бъдат гарантирани, че когато напуснат службата си от разните държавни учреждения, фабрики, работилници, мини, заводи или своите свободни обществени професии поради старост или поради злополука, която ги е направила пегодни за работа, ще могат да преживяват.

Всички ония, които имат ясна представа за държавно устройство и добър усет към държавните проблеми, не може да не бъдат с убеждението, че въпросът за общественото осигуряване е един въпрос кардинален, тясно свързан с правилното развитие на самата държава, следователно не може да не се отнасят към него с нужната сериозност. Не се ли гарантира държавният и обществен служител с една минимална поне издръжка, след като неговата младост е минала в служба на неговата родина, не може да се иска от него каквато и да е добросъвестност.

Инстинктът за самосъхранение на всеки човек, който иска да запази нещо за тия тежки за него години, кара последния да се старае да тури нещо на страна. Но днес, поради доста усложнения и тежък живот, ще се съгласите, че това е вече почти невъзможно. Възнагражденията днес едва стигат само за изхранване на самия служител и неговото семейство. А този пегов инстинкт ще го накара неминуемо да търси други средства за подсигуряване живота си на старини, които не могат да бъдат други, освен непочтени, незаконни, излагащи неговата чест, морал и достойнство.

И ето защо Правителството на Отечествения фронт, знаейки това, е сторило всичко възможно, за да подсигури тия честни и достойни граждани, били дълго време на служба на народа си, с един вече сравнително много по-задоволителни пенсии от тия на миналото.

Досега тук на това място, от трибуналата на Народното събрание, в продължение на десетки години не един път се е повдигал въпросът за пенсиирането, за осигуряването не само на чиновниците, но и на другите категории граждани, най-вече на работещите по стопански и обществени фронти: работници, занаятчи, земеделци и др. Буржоазните правителства обаче в миналото винаги са отклонявали разрешението му под благовидния предлог, че държавата не разполагала с достатъчно средства. Аз съм там обаче, че причината не е била тази, а чисто и просто нежелание да сторят това. Работничеството, занаятчиството и бедните земеделски стопани са били винаги третирани от буржоазните правителства чут-ли-не като врагове на държавата, особено тогава, когато те са имали смелостта да изразят никакъв протест против неправильно или противоречещо на общия интерес действие или пък в полза на правото си на един по-сносен човешки живот.

Тази категория граждани добиват правото на осигурявка едва сега, с новата Димитровска конституция, респективно с чл. 75 от същата, който гласи: «Гражданите имат право на пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост. Това право държавата осъществява с общи осигуровки и достъпна медицинска помощ.»

Поради тази именно повеля на чл. 75 от Конституцията ние днес сме и пред разглеждането на настоящия законопроект, който вече обхваща много по-широк кръг граждани. Социалният дълг, който поема държавата с новата Конституция към своите служители, се твърде много разширява в смисъл, че държавата все повече и повече простира грижите си към своите граждани. По този начин държавата става вече истинска народна държава. Нейното съдържание, нейният живот се изпъква все повече със социални, обществени елементи.

По-рано грижата на държавата, т. е. нейният социален дълг към гражданините беше едностранични. Той се проявяваше само към една категория граждани, като бяха пренебрегнати маса други такива. Днес с новата Конституция и настоящия законопроект, изработен въз основа на последната, грижата на държавата се разпростира решително не само върху източните и падналите под тежестта на живота и на своята служба към държавата чиновници — интелектуали и политически — но се разпростира и обхваща и стоящия на постоянна стража по разните фабрики, работилници, заводи, мини и пр. работници, преуморените от дълга и убийствена работа занаятчи, а така също и върхуечно потъндали в пот селяни.

С този законопроект държавата не игнорира и тази категория граждани, които строят днес новата социалистическа България — ония, които днес пробиват пълнините, строят язовири, железопътни линии, пътища и заводи, ония изобщо които преобразяват образа на нашата родина.

Законопроектът по-конкретно засяга: първо, работниците, служащите и държавните и обществените служители; второ, занаятчиите, търговците и лицата със свободни професии; трето, земеделските стопани, които чрез лични си труд, за своя или чужда сметка, изкарват прехраната си главно от земеделието и отраслите му; четвърто, заслужилите на роди-

ната лица, или тия, на които се определя държавна, военно-инвалидна, народна и гражданско-инвалидна пенсия.

Другарки и другари народни представители! Аз няма да се впускам в подробно разглеждане на законопроекта, а ще се спра само на ония постановления от същия, които съставляват според мене новото и същественото в него.

Най-напред трябва да отбележа, че със законопроекта се създава вече едно единство законодателство за общественото осигуряване, с което се изравняват напълно правата на еднаквите и близки категории пенсионери. Досега у нас тази материя, както се изразява в мотивите на самия законопроект, се е уреждала в 10 различни закона и наредби-закона, в пет правила и устави, както и с отделни законоположения, наричани място в други 37 закона и наредби-закона. И всичко това се е вършило от осем пенсионни институти, изолирани един от друг. Сега всичко това се събира в един институт, пременуван в Държавен институт за обществено осигуряване.

Чрез този институт се поставя задачата да се осигурят, както казах вече, на всички граждани на републиката пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест и на майчинство, злополука, инвалидност, старост, смърт и безработица.

В същия законопроект е изхвърлено от старите заекон всичко онфа, което носи отпечатък на стари, "назадничави схващания, и се въвеждат нови начала, които отговарят на преходния период в изграждането на социализма в нашата страна.

Осигуряването става за сметка на работодателя — стопанина на предприятието или държавата — като работниците и служителите — чиновниците — не плащат осигурителни вноски.

Съобразно с тежестта на труда осигурените, според законопроекта, добиват право на пенсия за старост — изслужено време — както следва: 1) застите в най-тежки и вредни за здравето работи — след 15-годишна служба и навършване на 50-годишна възраст, наименувани в законопроекта първа категория пенсионери; 2) застите в тежки работи — след 20-годишна служба и навършване на 55-годишна възраст — втора категория, и 3) всички останали осигурени — с 25-годишна служба и навършване 60-годишна възраст — трета категория.

Както виждате, в законопроекта са увеличени годините на възрастта, даващи право на пенсия. Според досега съществуващия закон получаването на пенсия ставаше и под 40-годишна възраст, а това, ще се съгласите, беше една аномалия. И аномалия беше затова, защото пенсионен принцип е, щото държавата да използува своя чиновник толкова години, колкото е горе-долу нормата на неговите творчески сили. А тази норма, в зависимост от работата, която се изпълнява, е далеч над 40 години. Затова аз смяtam, че много правилен и основателен е корективът, който е направен със законопроекта в това отношение — т. е. отделните категории пенсионери да се ползват от пенсия съответно при възрастите: 50 години за първа категория, 55 години за втора категория и 60 години за трета категория.

Пенсионият трябва да се дава, когато работоспособността намалее. А работоспособността намалява между 50 и 60-годишна възраст. Значи, правото на пенсия трябва да се получава след навършване на 50-годишна възраст най-рано. Може някои от чиновниците да не бъдат доволни от подобно увеличение на възрастта за добиващо право на пенсия, но тяхната теза не може да издържи критика. При положението, че при добросъвестна служба техните чиновнически места са напълно гарантирани, аз смяtam, че е неуместно да се иска правото за получаване на пенсия при по-ранна възраст. С общественото осигуряване не се цели да се дават пенсии, бз да се държи сметка за работоспособността на чиновника и на служителя, а да се отговори на една неизбежна социална нужда, а именно на нерадостната старост или неработоспособност, за които всеки чиновник и служещ се замисля от ранна възраст.

Не беше ли неестествено и дразненце да се гледат в миналото млади и здрави хора, които в разцвета на своята сила ставаха държавни пенсионери и се ползваха от благата на пенсията, която по начало трябва да осигурява само старите на чиновника и служителя? Не се ли създаваше по този начин впечатлението, че пенсията не е социална помощ на тия, които се нуждаят от нея, а една милост, един дар от държавата?

В другите държави почти навсякъде възрастта, при която се получава пенсия, е по-голяма. Така, в Белгия е 70 до 75 години за съдиите, 60 години за учителите и професорите и 65 години за всички други; в Англия — 60 години; в Североамериканските щати — 60 години, Италия — 65 години, Югославия — 60 години, Гърция — 60 години, Франция — 55 години, а за известни служби — 60 години; Германия — 65 години, а за някои категории — 68 години. В съветския съюз — 60 години, горе-долу като у нас.

У нас, според досега съществуващия закон за пенсийте, числото на получаваните пенсии, според годините на възрастта, се вижда от следната статистика към 31 юли 1931 г.

До 40-годишна възраст са били пенсионирани 2.8% от общия брой на пенсионерите, които дотогава са били около 31.144 души.

От 41—45 години възраст	12.2%
« 46—50	18.2%
« 51—55	19.6%
« 56—60	17%
« 61—65	15.9%
« 66 и нагоре	12%

От тази таблица се вижда, че групата пенсионери над 60-годишна възраст е по-малка от групата на тия от 41 до 45-годишна възраст; пенсионерите до 50-годишна възраст състав-

ляват 33.2%, тия от 51 до 60 години 36.6%, а от 60 години нагоре — само 30.2%. Това е безспорно едно несъответствие, което го има в никоя друга държава.

Числото пък на пенсионерите към същото време, според прослужените от тях години, се вижда от следната таблица.

1. Лични пенсии

До 15 изслужени години	0.9%
От 16—20	12.8%
« 21—25	29%
« 26—30	22.5%
« 31—35	18%
« 36—40	10.4%
« 41 и нагоре	5.5%

2. Наследствени пенсии

До 15 изслужени години	3.5%
От 16—20	28.9%
« 21—25	26.7%
« 26—30	20.8%
« 31—35	11.1%
« 36—40	6.2%
« 41 и нагоре	2.8%

Или общо за всички пенсионери

До 15 изслужени години	1.5%
От 16—20	16.7%
« 21—25	28.3%
« 26—30	21.9%
« 31—35	17.5%
« 36—40	9.3%
« 40 и нагоре	4.8%

Тази таблица пък говори, че 85% от личните пенсионери са получили пенсия след прослужване на по-малко от 35 години, а за наследствените пенсионери тоя процент достига до 91.2%. Това е също твърде неестествено. Процентите в случаи трябва да бъдат в обратно отношение, а именно масата на пенсионерите да получат пенсия след прослужване на повече от 35 години.

Следователно аз намирам, че увеличението на възрастта за пенсионерите с настоящия законопроект е едно хубаво и уместно нововъведение, което според мене е дори малко захъсяняло.

Другари и другарки народни представители! Новото в законопроекта е и това, че почти всички пенсии са подобрени, особено най-малките такива. Занад пред най-малката лична пенсия ще бъде 3000 лева месечно. По досега действуваща пенсия минималната пенсия беше 500 лв. месечно. Аз смяtam, че правилно се е преценило от др. министър на финансите и от Правителството, че 500 лв. днес е една сума съвършено малка и недостатъчна за изхранването на едно първично дете, като ли за изхранващо за едно семейство, ако то особено състои от двама или трима души. Днескашните 500 лв. се равняват на някогашните 15 лв., а за един пенсионер 50—60-годишен, и с жена, това безспорно е извънредно много малко. Пенсионерът не може по никакъв начин с тези пари да си осигури своите старини. С тези пари старите управници само залъгаха, че помагат на пенсионера. В същност те му даваха средства само колкото да не умре от глад.

Ново нещо в законопроекта е и категоризирането на пенсионерите според характера на заеманата от тях служба и работа. Категоризирането става въз основа на това какво източение и рискове, малки или големи, съпровождат разните служби, защото има по-спокойни и сравнително по-леки служби, но има и такива, които посят рискове, служби, при които не се прави разлика между ден и нощ, празник и делник, а са свързани с не прекъснато действие, което предизвиква прекомерно източение. А има и служби, при които, ако се изчакват 25 години за получаване на пенсия, служещите стават старци още на 50 години или преждевременно напускат това свет.

Всяка по-горна категория според законопроекта има право на пенсия с известен по-голям процент от получуваната заплата. Това аз намирам за напълно уместно и напълно справедливо.

Законопроектът предвижда и нов начин за определяне размера на пенсийте.

Другари и другарки народни представители! Размерът на пенсийте се основава главно на три условия: 1) на числото на прослужените от пенсионера години; 2) на размера на заплатата му, която е получавал; 3) от финансовите възможности на самата държава.

Съставителите на настоящия законопроект в това отношение са имали дълга да се съобразят с тия условия, но те са имали същевременно и искреното желание да се даде на пенсионера напълно опора, което той заслужава и което съставлява безспорно идеал на всяко разумно социално законодателство. И в това отношение нашият финансов министър и нашето правителство са усвоили една съвършено правилна формула, която аз смяtam, че ще задоволи напълно пенсионерите. Вярно е, че по отношение размера на пенсийте ние не можем да достигнем богатите държави, но все пак, повторя, със законопроекта е направено много нещо.

За въдеще за основа на пенсията ще се взема половина от средната заплата през последните изслужени 5 последователни години с най-голяма заплата, избрани от 10-годишен период преди пенсионирането. Така изчислена пенсията, почти за всички ще бъде по-голяма от сегашния брутен размер

на пенсията за изслужено време, в който са включени основната пенсия и всички добавъчни увеличения. В добавка на новата основна пенсия пенсионерът ще получи още и 2%, както това се каза и по-рано, от средната му годишна заплата за всяка прослужена година от първите 5 години и по 2.5% за всяка прослужена година съответно над 15-те години за първа категория, 20 години за втора категория и 25 години за трета категория. Към предвиделите пенсии ще се плащат още и добавки за деца по размера на добавките, давани на държавните служители.

Новото в законопроекта е, че осигурените и членовете на техните семейства ще се ползват с право на бесплатна медицинска помощ, която може да продължи до 12 месеца, а при боледуване поради злонокуха, професионални болести и туберкулоза — докато трае нуждата от лечение. Запазени са тежко правата на наднично обезщетение при болнично и домашно лекуване, а също и право на медицинска помощ и на семействата на осигурените през цялото време, докато трае правото на осигуровката.

Посмъртната помощ се увеличава също от 5.000 на 10.000 лв., като се предвижда помощ от 5.000 лв. и при смърт на пякот от членовете на пенсионерското семейство.

Друго едно нововъведение в законопроекта е правото на личните пенсионери да получават пенсията си, а същевременно и заплатите си, ако пожелаят да продължат службата си и след пенсионирането. Пенсионираният за старост от трета категория могат да получават заплатата и половината от пенсията си. Военно-инвалидите, ако са на служба, също получават пенсия и заплата до максимум 18.000 лв. месечно.

Това улеснение не се е правило на пенсионерите никога досега и затова аз вярвам, че то ще бъде посрещнато с радост и задоволство от всички пенсионери.

В законопроекта се предвижда зачитане общо за пенсия времето, което се зачитае досега и от всички отменени пенсионни закони, както и участието в закритите пенсионни фондове и каси, което е безсъмнено една голяма придобивка за лицата, работили последователно в държавния и частния сектор.

Тук между другото за пенсия според законопроекта се зачита и времето, прекарано вън от служба: а) на уволнените по чл. 20 от специалния закон за защита на държавата; б) на тия, които са се борили против фашистката власт; в) на взелите участие в народоосвободителната войска; г) на интернираните, концлагеристите, изпратените в наказателните трудови групи; д) на политическите емигранти; е) на участниците в испанска гражданска война, на участниците в борбата против фашизма и лицата на ръководна нелегална работа; ж) на политическите затворници през периода от 9 юни 1923 г. до 9 септември 1944 г.; з) на железничарите, пощенците и учителите, уволнени поради стачки борби през 1919—1920 години; и) на организаторите на стачките през годините от 1926 до 9 септември 1944 г. и к) на настанените на работа по отменения закон за настаняване на работа на безработни лица със средно и висше образование и пр.

Всичко това аз намирам не само заслужено и справедливо, но за мен това показва още, че и те българите най-после почнахме да отдаваме почит и благодарност към ония, които имат заслуги към родината си. То показва, че и те почнахме да имаме по-други разбирания относно признаване заслугите на достойно изпълнителите своя дълг към народа и родината ни граждани.

Борците за народна свобода, изживели толкова много страдания в затвори, концлагери, в нелегалност из родните балкани и пр., заслужават благодарността на отечеството. И тази благодарност трябва да стане според мене култ у нашия народ за въдеще.

В законопроекта се уреждат пенсийте и на заслужилите граждани на страната, а именно: на доброволците във войната 1885 г., опълченците от освободителната война, пострадалите от войните, пострадалите в борбата против фашизма, особено проявили се деятели в областта на обществената, културната, военната, научната и техническата дейност, лицата, пострадали в мирно време като войници и редовни трудодавци, граждани лица, пострадали по повод изпълнението на възложени им задачи по силата на особени закони, и пострадалите от въздушни нападения и чужди войски.

Предвижда се да се дават също сега, за пръв път, и гражданско-инвалидни пенсии на лица, които са взели участие в трудови, стопански и други бригади, организирани от отечественофронтовските комитети и профкомитетите след 9 септември 1944 г., на активистите в отечественофронтовските комитети и на учащите се в технически учебни заведения, ако са пострадали по повод и при изпълнение на възложен им задачи.

В законопроекта се предвижда също, на офицери, които се намират на служба във войската от влизането в сила на настоящия законопроект, постъпили в нея или повишиени в по-горен чин за своята борческа антифашистка дейност, да им се признайт за прослужени толкова години, колкото съответствуват на випуска, към който се причисляват, без да се изискват вноски за тия години, като признатите не надминават разликата на възрастта на офицера и числото 21.

Това постановление на закона намирам също за съвършено уместно и напълно справедливо, защото това са хора, които със своята предана служба към българския народ бяха жестоко преследвани от реакционните и фашистки режими, други съдени и лежали дълги години в затворите, трети изпращани в концлагери, четвърти участвуващи в партизански отряди или

като нелегални деятели, а пети участвуващи в тежката отечествена война за изгонване на германските окупатори от Югославия и Унгария.

Същите, неизвикански стария противоположен режим, се явиха готови да отдадат своите сили за нова демократична България, като много техни другари загинаха из нашия родни балкани, скъпо заплатили своята воля да видят родината си свободна от фашизма.

Тия офицери днес във войската са един знак. Те, така достойно изгънели своя дълг към народа си, са пример и образец за подражание от младите български воини, за това как трябва да отстояват народните интереси и да жертвува живота си за свободата и независимостта на нашата хубава родина и на нашия достоен народ, защото няма по-голяма добродетел от тази, човек да се жертвува за свободата и независимостта на своя народ.

Най-сетне новото нещо в законопроекта е и това, че доходът, в зависимост от който се отпуска пенсията на родителите, чиито синове са загинали в отечествената война, се увеличава от 60.000 на 90.000 лв. годишно, а за родителите от другите войни от 60.000 на 66.000 лв. годишно.

Установено е също ревизиите на пенсийите на личните военно-инвалиди и гражданско-инвалиди да се извършват след преосвидетелствуване на пенсионерите по отношение процента на изгубената работоспособност. Това аз намирам също за уместно и справедливо, защото на мнозина са известни отклоненията от законите, вършени от страна на мнозина господи в миналото, за да получават пенсия, макар и сравнително здрави и годни още за работа — обстоятелство, което дразнише нашата общественост и внасяше в обществения живот елемент на ноквара.

Другари и другарки народни представители! В заключение аз смятам, че законопроекта за общественото осигуряване, който ние днес разглеждаме, заслужава пълната и единодушна подкрепа на всички народни представители; защото той е едно голямо дело в областта на социалното законодателство и с него достойно може да се гордее нашето народно Правителство. Правителството на Отечествения фронт. С него се урежда определено въпросът за пенсийите и пенсионерите вече има да живеят в неизвестност. Въпросът, както казах и по-рано, бе много сложен и мъчи разрешим пред вид на финансовите затруднения на държавата във връзка с големите грижи и материалните средства, необходими за социалистическо устройство на нашата страна. Но въпреки това нашия министър на финансите д-р Стефанов намери възможност, за да се даде на пенсионерите онова, което те напълно заслужават.

Другари и другарки народни представители! Законопроектът за общественото осигуряване показва колко големи са били грижите на Правителството на Отечествения фронт към родното пенсионерство. Съдържа се уверенията, дадени от др. министър-председател Георги Димитров и тия на др. министър на финансите д-р Стефанов пред пенсионерите по-рано, че на последните ще бъдат зачетени всички права и заслуги и че ще им бъде осигурен един сносен и спокоен живот на старини. Затова аз съм напълно убеден, че и пенсионерите от своя страна ще докажат, че те са били и ще бъдат и за въдеще искрени привърженици на Отечествения фронт и на неговата вътрешна и външна политика, която води страната ни по пътя на социализма и на всенародното благодеенствие.

От името на парламентарната група на Народния съюз «Звезда» заявявам, че ще гласуваме за законопроекта с дълбокото убеждение, че той е едно действително голямо дело в областта на нашето социално законодателство. (Ръкоплескания)

Председателствующ д-р Георги Атанасов: Има думата народният представител др. Атанас Тотев Донков.

Атанас Тотев Донков (з): (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Историческите борби на работническата класа в света заставиха представителите на буржоазно-демократичните управление в множество държави в света още в края на XIX столетие и в началото на XX век да въведат общественото осигуряване.

Преди въвеждането на общественото осигуряване положението на работническата класа е било окайно. При заболяване работнищите са бивали разорявани материално вследствие на това, че сами със свои средства е трябвало да се лекуват, а ако не са имали средства, те са умирали изоставени от цялото общество.

Инвалидът, който е получил своята инвалидност от трудова дейност, е бивал изхвърлен най-безжалостно като непотребна вещ от фабриката и изоставен сам на себе си да води своя нещастен, жалък и гладен живот.

Най-тежко е било положението на изгубилите поради старост своята трудоспособност. След като десетки години са давали своя труд, от който капиталистът е трупал богатства, те са се прибрали в своя дом, за да умрат на старини в мизерия и глад.

След създаването на законодателството за общественото осигуряване в буржоазно-демократичните държави у работника се създава малка надежда за сигурност, когато ще го напуснат неговите физически сили и ще намале неговата трудоспособност. Осигуровките обаче в буржоазно-демократичните държави са твърде ограничени, що се отнася до кръга на осигурените, нещъщни по отношение разните видове осигуровки, а помощта, обезщетението и пенсийните нищожки, за да гарантират човешко съществуване.

Великата Октомврийска революция, която откри нова ера в историята на цялото човечество, която постави живота на релсите на социализма, освен политическата свобода на трудещите се, създаде най-добри условия за състоятелен материален и културен живот.

Общественото осигуряване в Съветския съюз е един от най-големите завоевания на работническата класа. Заедно с развитието на социалистическото строителство върви и развитието на общественото осигуряване, което дава твърда вяра на трудещите се, че когато дойде болест, инвалидност или старост, животът пяма да се влоши, но ще си остане за тях и това ниво, на което са, когато са здрави.

Другарки и другари народни представители! Нам е предоставен на обсъждане законопроектът за общественото осигуряване, който е от голямо значение за всички трудещи се, хера на физическия и умствен труд в нашата страна.

В законопроекта намира приложение чл. 75 от нашата Димитровска Конституция, според който «Граждани имат право на пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест, злополука, инвалидност, безработица и старост. Това право държавата осъществява с общи осигуровки и достатъчна медицинска помощ.»

Общественото осигуряване у нас, както се казва в мотивите към законопроекта, се урежда в десет различни закони и наредби-закони, в лет правилници и устави, както и в отделни законоположения, намерили място в други 37 закона и наредби-закони. Провеждането на тези закони, правилници и устави се извършва от осем пенсионни института, изолирани един от друг.

Изводите от направените констатации в мотивите са: в нашата досегашна осигурителна система липсва единство, липсват еднаакви принципи на осигуряването и, на трето място, стават големи административни разходи в отделните институти и фондове.

Предлаганият законопроект цели да създаде единство в осигурителното дело, като се отменят всички досега действуващи закони и се създаде нов единен закон за общественото осигуряване на всички трудещи се български граждани.

Вместо съществуващите девет института, предвижда се създаването на един единствен Държавен институт за обществено осигуряване, който е единствен носител на общественото осигуряване у нас.

Държавният институт за обществено осигуряване се учредява като отделна юридическа личност със свои управителни органи и със специални определени задачи, изброяни в чл. 2 на законопроекта, а именно: извършва обществено осигуряване на всички трудещи се граждани в Народната република България, като определя и отпуска пенсии, помощи и обезщетения в случай на болест и майчинство, злополука, инвалидност, старост, смърт, безработица и семейни добавки; определя и отпуска и други видове пенсии, помощи и обезщетения при други неупоменати по-горе случаи, като военно-инвалидни, народни и други пенсии и, на трето място, провежда държавни инициативи в областта на общественото осигуряване.

В Държавния институт за обществено осигуряване се вливат всички съществуващи досега институти и фондове, които предхвърлят своите средства на Държавния институт за обществено осигуряване.

Дял втори на законопроекта съставлява най-голямата негова част и съдържа разпоредбите по осигуряването на работниците и служителите.

Според чл. 9 от законопроекта, всички работници и служители в учреждения и предприятия от всяка към вид се осигуряват задължително по следните видове застраховки: болест, майчинство, трудова злополука, инвалидност, старост и смърт. Работници и служители, които получават заплата по надничния блок, се осигуряват задължително и за безработица.

Тук трябва да отбележим първия и основен принцип в общественото осигуряване — неговата задължителност. Задължителното осигуряване се простира не само за работниците и служителите, но и върху всички други категории трудещи се, за които се говори в другите отдели на законопроекта.

Една новост в законопроекта е, че към работниците и служащите са причислени членовете-кооператори на занаятчийските трудово-производителни кооперации и членовете-кооператори, работещи в занаятчийските отдели на разните кооперации. Това е много справедливо, тъй като занаятчите-кооператори губят характера на еднолични самостоятелни занаятчи и за вложението труда в кооперативното предприятие им се заплаща надница или месечна заплата.

Най-характерният белег на общественото осигуряване на работниците и служителите е, че осигурителните вноски тежат икономично върху предприятието, учреждението и частните лица.

Във всички капиталистически държави осигуряването на работниците и служащите е в тежест на самите осигурени или в по-голямата си част вноските тежат на гърба на работника.

Възприет е един нов принцип при определяне правата на осигурените лица за получаване облаги от общественото осигуряване, а именно: правата са поставени в зависимост от тежестта на извършената работа, за повече и по-тежка работа — повече права на осигуреното лице.

Според чл. 77 от законопроекта, осигурените добиват право на пенсия за старост след минимално участие, както следва:

a) застите в най-тежка и вредна за здравето работа — след 15 години трудов стаж и пълна възраст 50 години — първа категория;

b) застите в тежка работа — след 20 години трудов стаж и пълна възраст 55 години — втора категория;

в) всички останали осигурени — 25 години трудов стаж и пълна възраст 60 години — трета категория.

В досегашното наше пенсионно законодателство принципът «за по-тежък труд — повече права» към общественото осигуряване не е намерил приложение. Вследствие на това много категории трудещи се, работещи при много по-леки условия, са получавали по-големи пенсии. С ипрокарването на новия принцип се влася справедливост и става възможно, работници и служащи да бъдат разделени на три категории, което ще даде отражение и върху размера на изплащаната им осигуровка.

Друга новост, която се провежда с предлагания законопроект, се основава на принципа, че пенсия следва да се дава само при неработоспособност, но не и за изслужено време. Досега отпуснатите пенсии за изслужено време се даваха при неоправдано леки условия. По закона за пенсите от 1926 г. отпускаха се пенсии на лица от 40—45 годишна възраст, а по закона от 1932 г. — на лица от 50—55 годишна възраст. По този начин по-голямата част от пенсионерите бяха още напълно трудоспособни, а се изваждаха от полето на труда. Държавата изразходва за тях грамадни средства за пенсите им, а те самите, млади пенсионери, оказваха деморализиращо влияние със своето бъгство от труда.

Възрастта за пенсия за старост според законопроекта е 60 години за засетите с лек труд.

Относно застраховката болест и майчинство. Право на медицинска помощ имат не само лично осигурените работници и служащи, но и членовете на техните семейства през времето, докато трае правото на осигурения.

На трудещите се, осигурени за болест и майчинство, и на семействата им е предоставено използването безплатно лечебните заведения на осигуровката и всички други лечебни заведения в страната, а също и минерални бани и летовища. Лекарите на частна практика лекуват осигурените за сметка на осигуровката. Снабдяването с лекарства от аптеките в страната става също за сметка на осигуровката.

Ползването от медицинска помощ е ограничено от един ден до една година, като по силата на чл. 48 е определено лекуването да трае до шест месеца, до девет месеца и до 12 месеца — в зависимост от участието с вноски по осигуровката.

Медицинската помощ се дава, докато трае нуждата от лечение на заболелите поради злополука, професионално заболяване и други страдания, придобити по повод изпълнение служебните им задължения, както и поради туберкулоза.

Без да правят вноски по застраховката за болест и майчинство, имат право на безплатно лечение: 1) уволнените, ако заболеят до 3 месеца от уволнението; 2) сезонните работници през времетраене на мъртвия сезон и 3) повиканите на военно, трудово обучение, мобилизация или трудови бригади до изтичане на 3 месеца от освобождаването им. Времетраенето на лечението при тия случаи е 6 месеца.

Освен медицинска помощ, осигурените получават наднично обезщетение. Обезщетението се получава, докато трае безплатното лечение, предвидено в чл. 48 от законопроекта, а за тези по буква «г» — до една година.

Надничното обезщетение заедно с увеличението за прослужени години и добавката за деца не може да надмине 100% от осигурената средна надница за 8 седмици.

Надничното обезщетение на бременните жени и майки е в размер на 100% от осигурената средна надница за 8 седмици, най-много до 3 месеца. Десет надници единкратно им се дават за покупка на пелени за новороденото и 20% от надничното обезщетение — ако майката сама се грижи за детето.

Получаващите заплата по щатни таблици държавни служители при болест получават пълната си заплата, вместо наднично обезщетение, докато са в отпуск по болест, който използват по закона за държавните служители. След използването на отпуска им те могат да продължат лекуването си до законните срокове за сметка на осигуровката без право на наднично обезщетение.

В случай че осигуреният не оздравее в сроковете, предвидени в чл. 48, лекуването му за сметка на Държавния институт за обществени осигуровки се прекъсва и ако няма основание за пенсия за инвалидност, дава му се еднократна помощ в размер на следващото му се обезщетение при домашно лечение за 75 дни.

Когато бесплатно лекуваният се по осигуровките за болест и майчинство се помине, отпуска се помощ за погребението 10.000 лв., а за член от семейството — 5.000 лв. Такава помощ се отпуска при смърт на всеки осигурен, освен на ония, които имат земеделски пенсии.

При осигуровката за трудова злополука законопроектът поставя причинелата неработоспособност или смърт във връзка с трудовата дейност на осигурения. Злополуката трябва да е станала при или по повод извършваната от осигурения работа.

Има обаче случаи на злополуки, които не настъпват за трудещия се при или по повод на извършваната от него работа в предприятието или учреждението, но са в близка или далечна връзка с работата на осигурения.

Следствие на това за злополуки се считат още следните случаи:

1. През време на каквато и да било работа, извършена по наредбата на работодателя, или при работа, извършена без нареддане от никого, но в интереса на предприятието.

2. През работно време, когато осигуреният пострада при спасяване на човешки живот.

3. През времето, когато осигуреният отива от жилището си до мястото на работа и обратно.

4. През време на участие на осигурените в трудови бригади.

5. С екипажи на български плавателни съдове.

Към трудовите злополуки са приравнени придобитите професионални болести, посочени в таблица, изработена от Министерството на труда и от Министерството на народното здраве.

Пострадалият от злополука има право на:

- лекуване както при осигуряването за болест и майчинство;
- наднично обезщетение;
- пътни пари за лекуване и
- пенсия според изгубената работоспособност.

Правото на пенсия се придобива само за изгубена работоспособност при злополуката, която се констатира след завършване на лечението.

Пострадалите от злополука имат право на пенсия при изгубена работоспособност 30%. Годишният размер на пълната лична пенсия е 90% от годишния доход от работата на осигурявания. Когато работоспособността е изгубена по-малко от 100%, тогава се определя за пенсия съответният процент на пълната пенсия.

Прокарана е разликата между професионална неработоспособност и обща неработоспособност. Общата неработоспособност е при случаи, когато трудовата злополука е постигната неквалифициран работник, а професионалната неработоспособност се отнася до квалифицирания работник, доколкото злополуката е засегната органите, чрез които се проявява квалификацията.

Прокараното различие между общата и професионалната неработоспособност дава основание да се получи различен резултат при определяне размера на пенсията. Така, в двата случая при определяне на общата неработоспособност ще се вземе разписанието на болестите и повредите, но за квалифицирания работник процентът на изгубената работоспособност ще бъде коригиран във основа на мотивирано мнение на медицинската комисия.

Една особеност за трудовата злополука е, че при загубена работоспособност от 10 до 30% на пострадали, вместо пенсия, се отпуска обезщетение, равно на следващата му се пенсия за 3 години.

Дава се възможност на пострадалия от злополука при 40% и по-малко изгубена работоспособност да поиска вместо пенсия нейната осигурително-техническа равностойност, ако докаже, че получената сума ще употреби за обзавеждане или за заздравяване доходносно стопанство, за предприятие или за снабдяване със собствено жилище.

В чл. 70 законопроектът дава дефиниция на понятието «инвалидност», като определя, че тя е трайна неработоспособност, добита поради болест или преждевременно изтощение.

На инвалидите работници и служещи се дава право на пенсия, ако имат най-малко 50% изгубена работоспособност и съответно участие с вноски в осигуряването, а именно: за възраст 25 години — вноски 3 години, за възраст от 25 до 40 години — вноски 5 години и за възраст от 40 до 60 години — вноски 7 години.

Осигурените за старост добиват право на пенсия по три категории, за които говорихме по-горе.

Допуска се да бъдат пенсионирани осигурените от втора и трета категория и преди да навършат необходимия стаж и години, и то само при случай, когато бъдат уволнени не по тяхна вина и не им се предложи друга подходяща работа. За такива е необходим 15, респективно 20-годишен трудов стаж и 50, респективно 55-годишен възраст.

Законопроектът допуска изкупуване на вноски на минали години при случаите, когато задължително осигуреният постъпълни за пръв път на работа на възраст 40—50 години, ако има участие в осигуряването най-малко 10 години, а постъпълите след 50-годишина възраст — 5 години.

Правото да откупват осигурителни вноски, за да бъдат пенсионирани, е дадено на настети за сезонна работа при условие да имат 10 години трудов стаж тия, постъпълели на работа преди 40-годишина възраст, и 5 години — тия, постъпълели на работа след 40-годишина възраст.

Личната пенсия за старост не може да бъде повече от 80% от средната заплата, върху която се изчислява пенсията, чийто повече от 18.000 лв. месечно. Тя не може да бъде и по-малка от 3.000 лв. месечно.

В случай на смърт на осигурен по работническите осигуряванета, ако е получавал пенсия или е придобил право на пенсия по инвалидност, старост или трудова злополука, наследниците на починалия придобиват право на пенсия.

Наследствената пенсия е лично право на наследника, което е създадено да осигури материално близките на починалия, за които той се е грижил и нуждите на които още продължават. Вследствие на това този наследник, който е получил наследствена пенсия, не се счита, че е приел наследство.

Наследствена пенсия имат право да получават следните наследници: вдовицата, вдовецът, децата, родителите, братята и сестрите. Вдовецът получава само тогава пенсия от съпругата си, ако тя се е грижала за издръжката му и ако има изгубена работоспособност 50%. Децата имат право на пенсия до въстъпването им в брак или до навършването на 18-годишина възраст, а ако се учат — до 25-годишина възраст. Физически или умствено недъгавите деца получават пенсия пожизнено, ако не са настанини безплатно в приют. Родителите имат право на пенсия, ако са били издържани от починалия, ако доходът им не е повече от 70.000 лв. и да са неработоспособни. Братята и сестрите имат право на пенсия, ако са неработоспособни поради физически или умствени недъги. Родителите, които нямат право на пенсия, получават погребални разноски и едно обезщетение, равно на съответният размер на лична пенсия от 100% изгубена работоспособност за една година.

Право върху осигуряването за безработица имат само работници и служещи, които получават заплата по надничния блок. Това право се изразява в получаване на обезщетение при условие, че осигурените са били на работа най-малко 26 седмици през течение на една година.

Обезщетение получава онзи осигурен, който се намира в принудителна безработица. Размерът на обезщетението не може да бъде по-голям от 2/3 от средната заплата на осигурявания през последните три седмици. Наредба определя общо обезщетението.

Службата на трудовите кадри дири работи на безработните. Всеки останал без работа работник е длъжен да приеме всяка подходяща работа, която му се посочи.

В чл. 143 за безработните и в чл. 104 за пострадалите при злополука или инвалидност е пронаран принципът за тяхното трудоустройство. Ако безработният не може да намери работа поради недостатъчна подготовка, то за сметка на Държавния институт за обществено осигуряване такъв се изпраща на професионален курс.

Пострадалият от злополука или инвалидност, ако е годен за същото или за друго занятие, се изпраща също на специално обучение за сметка на института. Чрез обучението такива работници добиват квалификация.

В дал трети на законопроекта е предвидено осигуряването на лица със свободни професии и на занаятчи и търговци. Осигуряването е задължително по осигуряването за болест и майчинство и за инвалидност, старост и смърт.

Съществената разлика между осигуряването на лица със свободни професии и на занаятчи и търговци от една страна и на работници и служещи от друга е тази, че осигурителните вноски на първите са на самите осигурени, а на работници и служещи се внасят от работодателя и държавата. Тук проличава разликата между наемния труд и единличния труд. Занаятчи, търговецът и лицата от свободните професии реализират печалба и я задържат за себе си.

Осигурените по този дял на законопроекта внасят месечни вноски по 11 категории в зависимост от индивидуалния доход на всеки осигурен. Месечните вноски по осигуряването за болест и майчинство варират от 120 до 750 лв., а тия по осигуряването за инвалидност и старост — от 327 лв. до 2.045 лв. месечно.

Минималният размер на пенсията за старост е 36.000 лв., а най-големият размер на основната пенсия — 78.000 лв.

Земеделски пенсии. Пенсии на земеделци-стопани се създадоха у нас с цел да облегнат положението до известна степен на земеделците-стопани на старини, когато са загубили своята трудоспособност и са станали тежест на своите семейства.

Съгласно чл. 113 от законопроекта, всички земеделци, мъже и жени, навършили 21 година, се осигуряват задължително за старост. Размерът на пенсията е 9.000 лв. годишно. Вноските са по 300 лв. годишно. Пенсията е лична и наследниците не могат да я получават след смъртта на осигуренния. За получаване пенсия следва мъжът да е навършил 60 години, а жената 55 години.

Заплащането на вноските на ония земеделци, които са членове на ТКЗС, става от кооперативното стопанство.

Земеделските осигуряванета ще станат по-стабилни и по-разширени тогава, когато нашето селско стопанство се превърне от единично в кооперативно и кооперативните фондове приемат осигуряването на своите членове.

В духа на изложените по-горе принципи на общественото осигуряване на гражданите на Народната република България са уредени пенсии на заслужилите на родината.

Предлаганият законопроект, другари и другарки, отговаря на нуждите на нашия народ при създалата се нова обстановка в развитието ни в прехода от капитализма към социализма. За пръв път в нашата страна всички трудещи се ще бъдат включени под един режим на осигуряване и ще се поставят основите за установяване на всенародна осигуряване на целия български народ.

От името на парламентарната група на Българския земеделски народен съюз заявявам, че ние ще гласуваме законопроекта. (Ръкописання)

Председателствуващ д-р Георги Атанасов: Има думата на народния представител д-р Пенчо Костурков.

Д-р Пенчо Костурков (р): (От трибуната) Другарки и другари народни представители! Законопроектът за общественото осигуряване заема едно от първите места в редицата от основните, исторически реформи на Отечествения фронт. Той иде да отговори на наряда обществената пулса — да обезпечи съществуването на разните социални категории трудещи се в нашата страна и да осъществи побелите на републиканската Конституция за всестранни грижи на държавата към хората на труда. Целта на новия законопроект за общественото осигуряване е да покрие рисковете на разните категории физически и умствени работници, под ударите на които те се намират ежедневно, влагайки своя труд във фабрики, работилници, учреждения или на полето.

Общественото осигуряване западре ще обхваща всички рискове и разширява своето действие върху всички социални и стопански категории. По силата на законопроекта осигуряват се задължително работниците и служещите в учреждения и предприятия в случай на болест, майчинство, трудова злополука, инвалидност, старост и смърт. Работниците и служителите, които получават заплата, надница или възнаграждение по надничния блок, се осигуряват задължително и по осигу-

ровната безработица. Осигуряват се задължително занапред за болест и майчинство, за инвалидност, старост и смърт всички лица със свободни професии, като занаятчии, търговци, адвокати, лекари и пр. Като прибавим към изброените категории осигуряването на земеделските столани и пенсийте на заслужилите на родината лица, очертават се всеобхващащите рамки на законопроекта, който осигурява цялото активно население на страната, всички работоспособни, които извършват обществено полезна работа. С този широк обсег законопроектът изгражда основите на националното осигуряване, което е един голям идеал на истинската, на народната демокрация.

Другарки и другари народни представители! Системата на нашето обществено осигуряване носи белезите на оригинална българска система. Тя почива отчасти на съществуващата досега организация, ползува се от опита на миналото, държи сметка за финансови възможности за посрещане професионалните и други рискове на работниците и служителите, но основата е разширена и отговаря на принципите за обществена справедливост и взаимно подпомагане на разните социални категории, които принципи са легали в устройството на Института за обществено осигуряване.

На първо място характерно е, че правата на еднаквите и близки категории осигурени се изравняват и се изхожда от толерия и основен принцип за единакво третиране на хората на физически и умствения труд — на работници и служители. Това е първата стъпка от социалната осигурявка в капиталистическите държави.

Проведен е също така принципът на по-благоприятно обезщетяване на осигурените, които влагат тежък физически труд. Независимо от заплатата и надницата, които са получавали тази категория трудещи се, те се пенсионират при по-къс срок прослужени години — 15 години — и по-ниска възраст — 50 години — и са изключени от общонъзприетите разпоредления на законопроекта относно възрастта и прослужените години.

Наред с научно-техническите и осигурителни принципи законопроектът държи сметка и за съображения от социален и морален характер, които са меродавни при изграждане на социалистическото общество. А законопроектът за обществено осигуряване с в тясна връзка с общата тенденция на социалистическо развитие в нашата страна. Затова с разглеждания законопроект за общественото осигуряване се дава по-голямо увеличение на малките пенсии, което отива до 100%, при средно увеличение от 60% за всички пенсии.

Наистина и с така повишенияте размери на пенсийте ще се постига напълно целта на общественото осигуряване — да се обезпечи съществуването на работниците и служителите след оттеглянето им от работа или временно прекъсване на извършваната от тях работа поради настъпване на лякон от изброяните в законопроекта рискове, но се прави крачка напред към такова обезщетяване, което да покрие нуждите на пенсионера. Засега се прави възможното при днешното състояние на фонда за обществено осигуряване, на пенсионния фонд и другите фондове и каси, които се сливат в Държавния институт за обществено осигуряване, като с оглед бюджетните възможности на държавата. Успоредно с индустриализирането на страната, с повишението на фабричното и земеделското производство и с разрастване на националния доход ще се разширяват и финансовите възможности на държавата да обезщетява по-цяло осигурените.

Това отношение на държавата в страната на социализма — Съветския съюз — и в страните на народната демокрация към целите на общественото осигуряване ги отличава от системата на общественото осигуряване в капиталистическите страни.

Вследствие на порастналото политическо съзнание на трудещите се в държавите на Западна Европа и Съединените щати и на засилената активност на масите, особено на работническата класа, борбата за обществено осигуряване се води с засилено темпо във всички страни на буржоазната демокрация, заедно с борбата за обществено преустройство. Исканията на работническите организации и на партиите, които се явяват техни политически изразители и защитници за подобреие на трудовите условия, се ярко проявяват в честите и продължителни стачки, които наблюдаваме след втората световна война

във Франция, Англия, Съединените щати, Италия и др. Заедно с исканията за увеличения на надниците, за спирале на скъпостията и спекулата работническите маси издигат и лозунги, които включват и искания за разширена социална защита на труда в случай на болест, майчинство, трудова злополука и други рискове, изобщо за подобреие на обществените осигурявки.

В рамките на буржоазната държава, която се характеризира с вътрешни класови противоречия, е невъзможно да се изгради една справедлива система на обществено осигуряване. За обществено осигуряване в истински смисъл на думата не може да се говори в капиталистическите страни. Това са известни полумерки, до които правителствата и парламентите там прилагат под натора на недоволството и борбите на народните маси.

Другарки и другари народни представители! Твърде много се шуми в последно време с въвеждането на националните осигурявки в Англия, на така наречения план Беверидж. Наистина с плана Беверидж за обществено осигуряване, което се въведе от миналата година, се прави един опит да се създаде известна осигурявка за всички социални категории, но той отразява обществено-икономическата структура на капиталистическа Англия и носи следователно недълзите и противоречията на буржоазната държава. Този план не дава справедлива защита на трудещите се маси и почива на принципа на частното осигуряване: всеки ще получи обезщетяване според направените вноски. Който внесе повече, ще получи повече. Английската осигурителна система, която почива на финансови принципи, ще ползува предимно икономически силни — тези, които държат средствата за производство и които, експлоатират чуждия труд, задържат за себе си и за ръководния административен и технически персонал големите доходи и могат следователно да се осигурят по-добре, правейки големи вноски. Не е по силите на работниците и дребнобуржоазните среди да поддържат вноски, които биха им осигурили стариите или покрили риска при болест или злополука, когато вноските са в тяхна тежест. А по нашия законопроект за обществено осигуряване вноските за работниците и служителите са в тежест само на работодателя — чл. 15 от законопроекта. Изградено на такава база, общественото осигуряване в капиталистическите страни отразява социалното неравенство и класовите противоречия и, много естествено, не може да задоволи огромното мнозинство от народа.

Друго е положението в страните, в които политическата власт принадлежи на трудещите се и средствата за производство са в ръцете на държавата. Общественото осигуряване там може да се осъществи напълно и справедливо и да се превърне в истинско национално дело за изграждане на социалистическото общество, в което никой не ще живее и умира в нищета и глад. Тук привилегиите на господствуващата класа са премахнати и интересите на държавата и народа се покриват. Да се обезпечи утрешият ден на всеки трудещ се и неговото семейство от всеки риск — това е целта на общественото осигуряване.

С внесения за разглеждане и одобрение законопроект за общественото осигуряване, изработен по инициативата на министър-председателя др. Георги Димитров, се полага един от основните камъни на народно-демократическото устройство. И затуй това крупно мероприятие на Правителството на Отечествения фронт ще се посрещне с всенародно одобрение и ще получи единодушното одобрение на народното представителство. (Ръкоплескане)

Председателствуващ д-р Георги Атанасов: Бюрото на Народното събрание предлага, днешното заседание да бъде преустановено за утре, 15 ч., със следния дневен ред:

Първо четене на законопроектите:

1. За общественото осигуряване — продължение на разискванията.

2. За митниците.

Моля ония другари народни представители, които са съгласни с това предложение, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събраницето приема.

Вдигам заседанието.

(Вдигнато в 19 ч. 15 м.)

Подпредседател: Д-Р ГЕОРГИ АТАНАСОВ

Секретари: { ТОДОР ТИХОЛОВ
ИЛИЯ РАДКОВ

Началник на стенографите: ТОДОР АНГЕЛИЕВ